

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2015

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Aneta Szczepaniak-Głębocka

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 430 egz.

SPIS TREŚCI

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Elżbieta Winiecka – Twórczość literacka w Internecie	19
Małgorzata Derwich – Stanisław Barańczak (1946-2014)	34
Andrzej Dudziak – Polskie misje wojskowe.....	55
Bibliografie osobowe: Józef Brandt	63
Tymoteusz Karpowicz	66
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Małgorzata Derwich – Mała ojczyzna Marii Dąbrowskiej, czyli Rus- sowska Russowość	72
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	94
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego ..	100
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	131
V. KRONIKA.....	135

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

2015 – Rok Witkiewiczów ogłoszony przez Senat RP
(Stanisława Ignacego – Witkacego oraz jego ojca Stanisława)

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na II kwartał 2015 roku. Szerszy zestaw dat na II kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

K w i e c i e ń

	IV		– Miesiąc Pamięci Narodowej
	1 IV		– Międzynarodowy Dzień Ptaków obchodzony od 1906 roku na mocy konwencji o ochronie ptactwa użytkowego
(265)	1 IV	1750	– Ur. Hugo Kołłątaj, pisarz polityczny, historyk (zm. 28 II 1812)
(210)	1 IV	1805	– Ur. Nikołaj Gogol, pisarz rosyjski (zm. 4 III 1852)
	2 IV		– Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci obchodzony od 1967 roku w rocznicę urodzin Hansa Christiana Andersena
(210)	2 IV	1805	– Ur. Hans Christian Andersen, bajkopisarz duński (zm. 4 VIII 1875)
(175)	2 IV	1840	– Ur. Émile Zola, pisarz francuski, przedstawiciel naturalizmu (zm. 29 IX 1902)
(10)	2 IV	2005	– Zm. Jan Paweł II (Karol Wojtyła), papież (1978-2005), filozof, duszpasterz i nauczyciel akademicki, dramaturg, poeta, poliglota, aktor (ur. 18 V 1920)
(100)	4 IV	1915	– Ur. Jan Drda, pisarz czeski, autor sztuk scenicznych (zm. 28 II 1970)

- (35) 4 IV 1980 – Zm. Władysław Tatarkiewicz, filozof, estetyk, historyk sztuki, nauczyciel i wychowawca wielu pokoleń polskich humanistów (ur. 3 IV 1886)
- 5 IV – Dzień Leśnika i Drzewiarza
- (80) 5 IV 1935 – Zm. Emil Młynarski, kompozytor (ur. 18 VII 1870)
- (495) 6 IV 1520 – Zm. Rafael (właśc. Raffaello Santi lub Raffaello Sanzio), malarz włoski (ur. 26 III 1483)
- (100) 6 IV 1915 – Ur. Tadeusz Kantor, malarz, rzeźbiarz, scenograf, twórca teatru „Cricot 2” (zm. 8 XII 1990)
- 7 IV – Światowy Dzień Zdrowia obchodzony od 1950 roku w rocznicę wejścia w życie międzynarodowej konwencji zawierającej statut Światowej Organizacji Zdrowia – WHO
- (245) 7 IV 1770 – Ur. William Wordsworth, poeta angielski, jeden z tzw. poetów jezior (zm. 23 IV 1850)
- (115) 7 IV 1900 – Ur. Adolf Dymśa (właśc. Adolf Bagiński), aktor kabaretowy i filmowy (zm. 21 VIII 1975)
- 8 IV – Międzynarodowy Dzień Romów obchodzony od 1971 r. z inicjatywy Światowej Rady Romów
- (155) 8 IV 1860 – Ur. Józef Weysenhoff, powieściopisarz i noweliści polski, poeta i krytyk (zm. 6 VII 1932)
- (490) 10 IV 1525 – Hołd pruski
- (95) 10 IV 1920 – Ur. Maciej Słomczyński (pseud. Joe Alex), tłumacz literatury angielskiej, autor powieści kryminalnych (zm. 21 III 1998)
- (5) 10 IV 2010 – Katastrofa samolotu TU-154M pod Smoleńskiem z prezydentem RP Lechem Kaczyńskim i towarzyszącymi mu osobistościami życia państwowego i społecznego. Zginęło 96 osób.
- 11 IV – Światowy Dzień Chorych na Chorobę Parkinsona proklamowany przez brytyjską królową Elżbietę w 1997 r.

- 11 IV – Międzynarodowy Dzień Solidarności Wyzwolonych Więźniów Politycznych obchodzony w rocznicę wyzwolenia obozu w Buchenwaldzie w 1945 roku
- 11 IV – Dzień Radia
- 11 IV – Ogólnopolski Dzień Walki z Bezrobociem
- (110) 11 IV 1905 – Ur. Josef Attila, poeta węgierski (zm. 3 XII 1937)
- 12 IV – Międzynarodowy Dzień Kosmonautyki i Lotnictwa obchodzony od 1969 roku w rocznicę lotu (1961) Jurija Gagarina
- (35) 12 IV 1980 – Zm. Alojzy Sroga, prozaik, dziennikarz (ur. 27 VII 1927)
- 13 IV – Światowy Dzień Pamięci Ofiar Katynia obchodzony w rocznicę opublikowania przez Niemców w 1943 r. informacji o odkryciu w Katyniu masowych grobów oficerów WP zamordowanych przez NKWD w 1940 r.
- (320) 13 IV 1695 – Zm. Jean La Fontaine, bajkopisarz francuski (ur. 8 VII 1621)
- 14 IV – Światowy Dzień Walki z Czerniakiem
- 14 IV – Dzień Ludzi Bezdomych ogłoszony przez Ruch Wychodzenia z Bezdomyści „Markot”
- (85) 14 IV 1930 – Zm. Władimir Majakowski, poeta rosyjski (ur. 19 VII 1893)
- 15 IV – Międzynarodowy Dzień Kombatanta
- (250) 15 IV 1765 – Zm. Michaił Łomonosow, rosyjski poeta i uczyony (ur. 19 XI 1711)
- (130) 15 IV 1885 – Ur. Tadeusz Kutrzeba, generał, dowódca w bitwie nad Bzurą we wrześniu 1939 r. – z udziałem armii „Poznań” i „Pomorze” (zm. 8 I 1947)

- (35) 15 IV 1980 – Zm. Jean Paul Sartre, filozof, pisarz i publicysta francuski, laureat Nagrody Nobla w 1964 r. (ur. 21 VI 1905)
- 16 IV – Dzień Sapera
- (225) 17 IV 1790 – Zm. Benjamin Franklin, amerykański polityk, uczonek i filozof (ur. 17 I 1706)
- 18 IV – Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków obchodzony z inicjatywą UNESCO od 1984 r.
- (60) 18 IV 1955 – Zm. Albert Einstein, fizyk amerykański pochodzenia niemieckiego, twórca teorii względności, laureat Nagrody Nobla w 1921 r. (ur. 14 III 1879)
- 20 IV – Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy
- (110) 20 IV 1905 – Ur. Hanna Januszewska, prozaik, poetka, autorka książek dla dzieci i młodzieży (zm. 18 VII 1980)
- (70) 20 IV 1945 – Zm. Wacław Sieroszewski, powieściopisarz i nowelista (ur. 21 VIII 1858)
- (105) 21 IV 1910 – Zm. Mark Twain (właśc. Clemens Samuel Langhorne), pisarz i nowelista amerykański (ur. 30 XI 1835)
- (50) 21 IV 1965 – Zm. Artur Maria Swinarski, dramaturg, poeta, tłumacz, związany z Wielkopolską w okresie międzywojennym (ur. 28 VII 1900)
- 22 IV – Święto Ziemi (Międzynarodowy Dzień Ziemi)
- (100) 22 IV 1915 – Pierwsze użycie broni chemicznej podczas I wojny światowej – wojsko niemieckie użyło chloru pod Ypres w Belgii
- 23 IV – Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich (pod patronatem UNESCO) ustanowiony w 1997 r. na wniosek rządu Hiszpanii i Międzynarodowej Unii Wydawców
- 23 IV – Święto 15 Pułku Ułanów Poznańskich. Dni Ułana obchodzone corocznie w Poznaniu od 1986 r.

- (165) 23 IV 1850 – Zm. William Wordsworth, poeta angielski, jeden z tzw. poetów jezior (ur. 7 IV 1770)
- 24 IV – Dzień Solidarności z Narodem Ormiańskim obchodzony z inicjatywy Parlamentu Europejskiego dla uczczenia rocznicy masakry Ormian w 1915 roku
- (215) 24 IV 1800 – Założenie Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych Ameryki
- (35) 24 IV 1980 – Zm. Alejo Carpentier, pisarz kubański (ur. 26 XII 1904)
- (25) 24 IV 1990 – Umieszczenie w kosmosie teleskopu Hubble'a
- 25 IV – Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem obchodzony od 2001 r. z inicjatywy Towarzystwa Higieny Akustycznej
- 25 IV – Międzynarodowy Dzień Sekretarki
- (420) 25 IV 1595 – Zm. Torquato Tasso, poeta włoski (ur. 11 III 1544)
- 26 IV – Dzień Drogowca i Transportowca
- 26 IV – Światowy Dzień Miast Bliźniaczych obchodzony w ostatnią niedzielę kwietnia w rocznicę założenia Światowej Federacji Miast Bliźniaczych w 1957 r.
- (105) 26 IV 1910 – Zm. Bjørnstjerne Bjørnson, norweski powieściopisarz, dramaturg, poeta, publicysta i polityk, laureat Nagrody Nobla w 1903 r. (ur. 8 XII 1832)
- (45) 26 IV 1970 – Zm. John Knittel, pisarz szwajcarski (ur. 24 III 1891)
- (195) 27 IV 1820 – Ur. Herbert Spencer, filozof angielski (zm. 8 XII 1903)
- (115) 27 IV 1900 – Ur. Zygmunt Wojciechowski, historyk, prawnik, pierwszy dyrektor Instytutu Zachodniego w Poznaniu (zm. 14 X 1955)
- (110) 27 IV 1905 – Ur. Julian Strykowski, pisarz polski pochodzenia żydowskiego, tłumacz (zm. 8 VIII 1996)

- (100) 27 IV 1915 – Zm. Aleksander Skriabin, kompozytor i pianista rosyjski (ur. 6 I 1872)
- (75) 27 IV 1940 – Utworzenie obozu zagłady Auschwitz na rozkaz dowódcy SS Heinricha Himmlera
- 28 IV – Światowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy
- 29 IV – Międzynarodowy Dzień Tańca obchodzony od 1982 r. w rocznicę urodzin Jeana George'a Noverre'a (1727), francuskiego tancerza, choreografa i reformatora baletu
- (130) 29 IV 1885 – Ur. Egon Erwin Kisch, pisarz czeski, piszący po niemiecku (zm. 31 III 1948)
- (35) 29 IV 1980 – Zm. Alfred Hitchcock, brytyjski reżyser i producent filmowy (ur. 13 VIII 1899)
- 30 IV – Dzień Metalowca
- (145) 30 IV 1870 – Ur. Ferenc Lehár, węgierski kompozytor operetkowy (zm. 24 X 1948)

M a j

- 1 V – Międzynarodowy Dzień Solidarności Ludzi Pracy – Międzynarodowe Święto Pracy
- (750) 1 V 1265 – Ur. Dante Alighieri, poeta włoski (zm. 13 IX 1321)
- (125) 1 V 1890 – Pierwsze obchody Święta Pracy
- (115) 1 V 1900 – Ur. Aleksander Wat (właśc. Aleksander Chwat), poeta, prozaik i tłumacz (zm. 29 VII 1967)
- 2 V – Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, ustanowiony przez Sejm w 2004 r.
- 2 V – Dzień Polonii i Polaków za Granicą ustanowiony przez Senat RP

- (355) 2 V 1660 – Ur. Alessandro Pietro Scarlatti, włoski kompozytor okresu baroku (zm. 24 X 1725)
- (190) 2 V 1825 – Ur. Zygmunt Kaczkowski, pisarz (zm. 7 IX 1896)
- (130) 2 V 1885 – Utworzenie Towarzystwa Muzycznego im. Henryka Wieniawskiego
- (70) 2 V 1945 – Zdobycie Berlina przez Armię Radziecką i Wojsko Polskie
- 3 V – Uchwalenie Konstytucji 3 Maja (1791), święto narodowe
- 3 V – Międzynarodowy Dzień Wolności Prasy ogłoszony w 1991 r. przez UNESCO i Światową Federację PEN Clubów
- 4 V – Dzień Strażaka przypadający w dniu wspomnienia św. Floriana, patrona strażaków
- (105) 4 V 1910 – Ur. Jerzy Waldorff (właśc. Jerzy Waldorff-Preyss), eseista, krytyk muzyczny (zm. 30 XII 1999)
- (100) 4 V 1915 – Ur. Florian Marciniak, działacz harcerski (zm. 21 II 1944)
- 5 V – Dzień Europy (Rady Europy) ustanowiony w 1964 roku, dla upamiętnienia utworzenia Rady Europy (5 V 1949), celebrowany przez Radę jako „dzień tolerancji, praw człowieka i integracji europejskiej”
- 5 V – Światowy Dzień Astmy
- (175) 7 V 1840 – Ur. Piotr Czajkowski, kompozytor rosyjski (zm. 6 XI 1893)
- (30) 7 V 1985 – Zm. Adam Bahdaj, prozaik, tłumacz, autor książek dla dzieci i młodzieży (ur. 2 I 1918)
- (30) 7 V 1985 – Zm. Jerzy Młodziejowski, kompozytor, dyrygent, popularyzator muzyki (ur. 2 II 1909)
- 8 V – Dzień Bibliotekarza
- 8 V – Światowy Dzień Czerwonego Krzyża

- 8 V – Dzień Zwycięstwa
- (135) 8 V 1880 – Zm. Gustave Flaubert, pisarz francuski (ur. 12 XII 1821)
- (70) 8 V 1945 – W Berlinie podpisano akt bezwarunkowej kapitulacji Niemiec wobec Armii Radzieckiej i wojsk sprzymierzonych
- 9 V – Dzień Europy (Dzień Unii Europejskiej) ustanowiony w 1985 r. przez Radę Europy dla upamiętnienia ogłoszenia przez ministra spraw zagranicznych Francji, Roberta Schumana, „Deklaracji 9 Maja” (1950 – znana jako plan Schumana), która dała początek Wspólnocie Europejskiej
- (210) 9 V 1805 – Zm. Friedrich Schiller, klasyk literatury niemieckiej (ur. 10 XI 1759)
- (155) 9 V 1860 – Ur. James Matthew Barrie, szkocki powieściopisarz i dramaturg (zm. 19 VI 1937)
- (80) 9 V 1935 – Ur. Halina Poświatowska, poetka (zm. 11 X 1967)
- (120) 11 V 1895 – Ur. Jan Parandowski, prozaik, eseista, tłumacz (zm. 26 IX 1978)
- (50) 11 V 1965 – Zm. Roger Vailland, pisarz i dziennikarz francuski (ur. 16 X 1907)
- 12 V – Międzynarodowy Dzień Pielęgniarek
- (80) 12 V 1935 – Zm. Józef Piłsudski, działacz niepodległościowy, mąż stanu, Naczelnik Państwa 1919-1922, marszałek Polski (ur. 5 XII 1867)
- (45) 12 V 1970 – Zm. Władysław Anders, generał, dowódca Armii Polskiej zorganizowanej na terenie Związku Radzieckiego, dowódca 2 Korpusu Polskiego walczącego pod Monte Cassino (ur. 11 VIII 1892)
- (45) 12 V 1970 – Zm. Nelly Sachs, poetka niemiecka, laureatka Nagrody Nobla w 1966 roku (ur. 10 XII 1891)
- (175) 13 V 1840 – Ur. Alphonse Daudet, powieściopisarz i dramaturg francuski (zm. 16 XII 1897)

- (85) 13 V 1930 – Zm. Fridtjof Nansen, norweski badacz polarny, przyrodnik i oceanograf (ur. 10 X 1861)
- (85) 14 V 1930 – Zm. Władysław Orkan (właśc. Franciszek Smreczyński), prozaik, poeta młodopolski (ur. 27 XI 1875)
- 15 V – Międzynarodowy Dzień Rodziny proklamowany przez Zgromadzenie Ogólne NZ
- (95) 16 V 1920 – Ur. Leopold Tyrmand, pisarz i publicysta, popularyzator jazzu w Polsce (zm. 3 III 1985)
- (25) 16 V 1990 – Zm. Jim Henson (właśc. James Maury Henson), filmowiec i producent telewizyjny, brytyjski plastyk i lalkarz, twórca Muppetów (ur. 24 IX 1936)
- 17 V – Światowy Dzień Telekomunikacji obchodzony w rocznicę założenia Unii Telegraficznej w 1865 r.
- (505) 17 V 1510 – Zm. Sandro Botticelli (właśc. Alessandro di Mariano Filipepi), włoski malarz renesansowy (ur. 1 III 1445)
- (145) 17 V 1870 – Ur. Lucjan Rydel, poeta i dramaturg (zm. 8 IV 1918)
- 18 V – Międzynarodowy Dzień Muzeów obchodzony na wniosek Międzynarodowej Rady Muzeów
- (110) 18 V 1905 – Ur. Kazimierz Kumaniecki, filolog klasyczny (zm. 8 VI 1977)
- (105) 18 V 1910 – Zm. Eliza Orzeszkowa, powieściopisarka i nowelistka (ur. 6 VI 1841)
- (95) 18 V 1920 – Ur. Jan Paweł II (Karol Wojtyła), papież (1978-2005), filozof, duszpasterz i nauczyciel akademicki, dramaturg, poeta, poliglota, aktor (zm. 2 IV 2005)
- (535) 19 V 1480 – Zm. Jan Długosz, historyk, kronikarz (ur. 1 XII 1415)
- (50) 19 V 1965 – Zm. Maria Dąbrowska, prozaik, eseistka, tłumaczka, związana z Kaliszem (ur. 6 X 1889)

- (45) 19 V 1970 – Zm. Tadeusz Breza, prozaik, eseista (ur. 31 XII 1905)
- 21 V – Światowy Dzień Kosmosu obchodzony od 1998 r.
- (120) 21 V 1895 – Ur. Nikifor Krynicki (właśc. Epifaniusz Drowniak), malarz prymitywista pochodzenia łemkowskiego (zm. 10 X 1968)
- (45) 21 V 1970 – Zm. Leonid Teliga, pisarz, tłumacz, żeglarz (ur. 28 V 1917)
- (130) 22 V 1885 – Zm. Victor Hugo, poeta i pisarz francuski (ur. 26 II 1802)
- (110) 24 V 1905 – Ur. Michał Szolochow, pisarz rosyjski, laureat Nagrody Nobla w 1965 r. (zm. 21 II 1984)
- (75) 24 V 1940 – Ur. Josif Brodski, rosyjski poeta i eseista, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1987 r. (zm. 28 I 1996)
- 25 V – Dzień Działacza Kultury i Drukarza
- 25 V – Międzynarodowy Dzień Dzieci Zaginionych obchodzony od 1990 r.
- 26 V – Dzień Matki
- 27 V – Dzień Samorządu Terytorialnego uchwalony przez Sejm RP 29 VI 2000 r.
- (175) 27 V 1840 – Zm. Niccolo Paganini, skrzypek i kompozytor włoski (ur. 27 X 1782)
- (105) 27 V 1910 – Zm. Robert Koch, uczonek niemiecki, lekarz i bakteriolog, laureat Nagrody Nobla w 1905 roku za badania nad gruźlicą, związany z Wolsztynem (ur. 11 XII 1843)
- (40) 28 V 1975 – Sejm uchwalił ustawy o zmianie Konstytucji PRL i dwustopniowym podziale administracyjnym
- 29 V – Dzień Weterana Misji
- 30 V – Dzień Rodzicielstwa Zastępczego ustanowiony uchwałą Sejmu w 2006 r.

- (510) 30 V 1505 – Uchwalenie konstytucji Nihil novi przez Sejm walny obradujący w Radomiu
- (375) 30 V 1640 – Zm. Peter Paul Rubens, malarz flamandzki epoki baroku (ur. 28 VI 1577)
- (105) 30 V 1910 – Ur. Bronisława Wajs, cygańska poetka zwana Papuszą (zm. 8 II 1987)
- (55) 30 V 1960 – Zm. Borys Pasternak, rosyjski prozaik, poeta i tłumacz, laureat Nagrody Nobla w 1958 r. (ur. 10 II 1890)
- 31 V – Światowy Dzień bez Papierosa obchodzony na wniosek Światowej Organizacji Zdrowia od 1988 r.
- 31 V – Światowy Dzień Rozwoju Kultury obchodzony z inicjatywy UNESCO

C z e r w i e c

- 1 VI – Międzynarodowy Dzień Dziecka
- (100) 1 VI 1915 – Ur. Jan Twardowski, poeta, duchowny katolicki (zm. 18 I 2006)
- (35) 1 VI 1980 – Założenie telewizji informacyjnej CNN (Cable News Network)
- (410) 3 VI 1605 – Zm. Jan Zamoyski, kanclerz wielki koronny, hetman wielki koronny, założyciel Zamościa (ur. 19 III 1542)
- (140) 3 VI 1875 – Zm. Georges Bizet, kompozytor francuski (ur. 25 X 1838)
- (125) 3 VI 1890 – Zm. Oskar Kolberg, kompozytor i etnograf (ur. 22 II 1814)
- 5 VI – Dzień Szkoły bez Przemocy
- 5 VI – Międzynarodowy Dzień Ochrony Środowiska
- (95) 5 VI 1920 – Ur. Marian Bieliński, prozaik, eseista (zm. 8 V 1972)

- (140) 6 VI 1875 – Ur. Thomas Mann, pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w 1929 roku (zm. 12 VIII 1955)
- (140) 6 VI 1875 – Zm. Karol Libelt, publicysta i działacz społeczno-polityczny, prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (ur. 8 IV 1807)
- (80) 7 VI 1935 – Zm. Iwan Miczurin, hodowca, sadownik rosyjski (ur. 27 X 1855)
- (35) 7 VI 1980 – Zm. Henry Miller, pisarz amerykański, przedstawiciel skrajnego indywidualizmu (ur. 26 XII 1891)
- (205) 8 VI 1810 – Ur. Robert Schumann, kompozytor niemiecki (zm. 29 VII 1856)
- (200) 9 VI 1815 – Zakończenie kongresu wiedeńskiego, na którym dokonano nowego podziału Europy po klęsce Napoleona
- (160) 9 VI 1855 – Zm. Piotr Michałowski, malarz (ur. 2 VII 1800)
- (145) 9 VI 1870 – Zm. Charles Dickens, powieściopisarz angielski (ur. 7 II 1812)
- (65) 10 VI 1950 – Ur. Anna Jantar (właśc. Anna Maria Szmeterling), piosenkarka urodzona w Poznaniu, zginęła w katastrofie lotniczej (zm. 14 III 1980)
- (90) 11 VI 1925 – Ur. William Styron, powieściopisarz amerykański, laureat Nagrody Pulitzera w 1968 r. za powieść „Wyznania Nata Turnera”, autor „Wyboru Zofii” (zm. 1 XI 2006)
- (100) 12 VI 1915 – Zm. Józef Brandt, malarz polski (ur. 11 II 1841)
- (65) 13 VI 1950 – Zm. Ksawery Pruszyński, pisarz i publicysta (ur. 4 XII 1907)
- 14 VI – Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych ogłoszony w 2006 r. przez Sejm RP
- (45) 14 VI 1970 – Zm. Roman Ingarden, filozof, estetyk, jeden z głównych przedstawicieli filozofii fenomenologicznej (ur. 5 II 1893)

- (30) 14 VI 1985 – Zm. Roger Zelazny, amerykański pisarz science-fiction i fantasy (ur. 13 V 1937)
- (95) 17 VI 1920 – Ur. Bogdan Rutha, prozaik poznański (zm. 29 V 1983)
- (75) 17 VI 1940 – Wkroczenie wojsk radzieckich na terytorium Litwy, Łotwy i Estonii
- (200) 18 VI 1815 – Bitwa pod Waterloo, ostateczna klęska Napoleona Bonaparte
- (85) 18 VI 1930 – Ur. Henryk Machalica, aktor teatralny i filmowy (zm. 1 XI 2003)
- (70) 18 VI 1945 – Proces moskiewski 16 przywódców Polski podziemnej
- (145) 20 VI 1870 – Zm. Jules de Goncourt, pisarz francuski (ur. 17 XII 1830)
- (75) 20 VI 1940 – Zm. Janusz Kusociński, lekkoatleta, olimpijczyk, rozstrzelany przez Niemców w Palmirach (ur. 15 I 1907)
- (140) 21 VI 1875 – Otwarcie Teatru Polskiego w Poznaniu
- (110) 21 VI 1905 – Ur. Jean Paul Sartre, filozof, pisarz i publicysta francuski, laureat Nagrody Nobla w 1964 r. (zm. 15 IV 1980)
- (105) 21 VI 1910 – Ur. Aleksandr Twardowski, poeta rosyjski, nowelista, krytyk literacki (zm. 18 XII 1971)
- (80) 21 VI 1935 – Ur. Françoise Sagan, pisarka francuska (zm. 24 IX 2004)
- (215) 23 VI 1800 – Ur. Jan Karol Marcinkowski, lekarz, działacz społeczny (zm. 7 XI 1846)
- (130) 23 VI 1885 – Ur. Juliusz Osterwa, aktor, reżyser, reformator teatru (zm. 10 V 1947)
- 24 VI – Światowy Dzień Osteoporozy

- (615) 24 VI 1400 – Ur. Jan Gutenberg (właśc. Johannes Gensfleisch zum Gutenberg), wynalazca i twórca metody druku za pomocą ruchomych czcionek (zm. 3 II 1468)
- (85) 25 VI 1930 – Zm. Maryla Wolska, poetka okresu Młodej Polski (ur. 13 III 1873)
- 26 VI – Międzynarodowy Dzień Zapobiegania Narkomanii ustanowiony przez ONZ, obchodzony od 1988 r.
- (720) 26 VI 1295 – Uznanie Orła Białego herbem Polski (koronacja Przemysła II)
- (70) 26 VI 1945 – Podpisanie Karty Narodów Zjednoczonych (weszła w życie 24 października 1946)
- (15) 26 VI 2000 – Ogłoszenie mapy genetycznej człowieka przez Instytut Human Genomes Project (USA)
- (10) 26 VI 2005 – Zm. Tymoteusz Karpowicz, poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, twórca poezji lingwistycznej (ur. 15 XII 1921)
- 27 VI – Światowy Dzień Walki z Cukrzycą ogłoszony w 1991 r.
- 28 VI – Narodowy Dzień Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956 ustanowiony uchwałą Sejmu w 2006 roku
- (115) 28 VI 1900 – Ur. Leon Kruczkowski, prozaik, publicysta, dramaturg (zm. 1 VIII 1962)
- (15) 28 VI 2000 – Zm. Józef Stanisław Tischner, ksiądz katolicki, filozof i pisarz (ur. 12 III 1931)
- (115) 29 VI 1900 – Ur. Antoine de Saint-Exupéry, francuski pisarz, poeta i lotnik (zm. 31 VII 1944)
- (85) 29 VI 1930 – Zm. Julian Ejsmond, poeta, bajkopisarz, prozaik i tłumacz (ur. 26 II 1892)
- (30) 29 VI 1985 – Zm. Andrzej Kijowski, prozaik, eseista, krytyk literacki i teatralny (ur. 29 XI 1928)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Elżbieta Winięcka

TWÓRCZOŚĆ LITERACKA W INTERNECIE

Początki Internetu sięgają lat 60. XX wieku, kiedy to w Stanach Zjednoczonych powstała rozległa sieć ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network). Połączyła ona wówczas ze sobą komputery w oddalonych od siebie placówkach badawczych.

W Polsce pierwsze łącza internetowe pojawiły się na początku lat 90., a już w roku 1994 każdy posiadacz komputera z zainstalowanym modemem mógł podłączyć się do sieci. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2014 blisko 3/4 gospodarstw domowych w Polsce miało dostęp do Internetu.

Za sprawą smartfonów i iPhone'ów wyposażonych w mobilny Internet nie ma już dziś potrzeby korzystania z komputerów stacjonarnych, by mieć dostęp do sieci. Użytkownicy noszą Internet przy sobie, traktując go częstokroć jako niezwykłą część tożsamości, w myśl starożytnej maksymy: *omnia mea mecum porto* (łac.: wszystko, co moje, noszę ze sobą – przyp. red.). To, co najistotniejsze, zdaje się dziś kryć nie w ludzkim wnętrzu, lecz w protetycznie sprzężonym z człowiekiem przenośnym medium łączącym go z siecią, która umożliwia natychmiastowy kontakt praktycznie z każdym miejscem na ziemi bez względu na odległość i różnice czasu. Jej zasoby zastępują ludzką pamięć, symultaniczny udział w rozmaitych wydarzeniach dziejących się online zwielokrotnił ilość możliwych do przyswojenia doświadczeń. Wielowymiarowe, rozproszone na rozmaite kanały komunikacji życie w sieci staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym i coraz bardziej naturalnym. Tym samym obowiązujący na początku rozwoju Internetu podział na to, co wirtualne (w domyśle: dostępne w sieci, czyli alternatywne, dodane, mniej wiarygodne, niekiedy po prostu fikcyjne, nieweryfikowalne, niematerialne) i realne (a zatem: pierwotne, prawdziwe, materialne, empirycznie potwierdzone, konkretne) stracił swą moc. Dziś nie sposób oddzielić życia w realnym świecie od funkcjonowania w sieci. Co więcej, powiązanie tych wymiarów w jeden, hybrydyczny świat stanowi o specyfice współczesnej kultury. Coraz częściej intensywne doświadczenie obecności innych, komunikacji z nimi oraz możliwości bardziej wszechstronnego realizowania własnych potrzeb wiążą się z powszechną dostępnością do technologicznych udogodnień Internetu wraz z mieszczącymi się w nim otchłanymi zasobami informacji oraz potencjałem twórczym. Sieć, która w błyska-

wicznym tempie oplotła znaczną część globu, radykalnie zmieniła człowieka i jego świat.

*

Trudno się zatem dziwić, że zdaniem badaczy zajmujących się wpływem mediów na literaturę i kulturę, Internet przyniósł trzecią – po wynalezieniu pisma oraz druku – rewolucję także w historii literatury. Najpierw pismo umożliwiło utrwalanie twórczości słownej, co stało się bezpośrednim warunkiem narodzin komunikacji literackiej, odbywającej się pod nieobecność autora. Następnie druk spowodował jej rozpowszechnienie na masową skalę, kształtując nowy typ świadomości i wrażliwości piśmiennej. Wreszcie digitalizacja sprawiła, że literatura, związana wcześniej prawie wyłącznie z medium książki, uległa remediacji¹, trafiając do przepastnych zasobów sieci. Podobnie zresztą wszystkie, do tej pory mające swoją materialną podstawę, wytwory człowieka, zyskują swoją cyfrową wersję w Internecie. Bariera czasu i przestrzeni ograniczająca wcześniej dostęp do informacji i dzieł została zniesiona. Cyfrowe medium dematerializując status oferowanych zasobów, sprowadza je do jednolitego zero-jedynkowego kodu. Obrazy, muzyka, filmy, fotografie, a także komunikaty werbalne – spotykają się w jednym, multimedialnym środowisku.

Zmiana ma charakter ogólnokulturowy i nieodwracalny, a że dokonuje się w tempie niespotykanym w historii mediów i kultury, zyskała miano rewolucyjnej, co podkreśla zarówno jej gwałtowność, jak i rangę. Dotyka w równym stopniu wszystkich sfer ludzkiego życia, przekształca również możliwości percepcyjne człowieka, jego wrażliwość oraz sposoby korzystania z tradycyjnych form kultury, do których niewątpliwie należy literatura. I ta bowiem ulega zmianom pod wpływem Internetu. Nie znaczy to, że książka drukowana skazana jest na unicestwienie. Przeciwnie: literatura za sprawą digitalnych technologii zyskała nowe kanały dystrybucji, dzięki czemu obok drukowanych kodeksów dostępne są audiobooki, e-booki przeznaczone na rozmaite czytniki, czy wreszcie utwory zawieszane w sieci, dostępne online. Zmiana sytuacji literatury jest jednak dużo bardziej skomplikowana i różnorodna. Pole literatury, obfitujące w formy polisemiotyczne, wykorzystujące również kody wizualne i dźwiękowe, jawi się dziś jako rozległe i mało wyraziście odróżniające się od innych obszarów ludzkiej aktywności, w których również bierze udział język.

Ogrom zjawisk, związanych z możliwością wykorzystania Internetu w procesie twórczym wprawia w oszołomienie. Myśląc o literaturze w sieci, często łączy się pod wspólnym hasłem zjawiska o odmiennej genezie, specy-

¹ Remediacja – zjawisko reprezentacji jednego medium w innym. W przypadku literatury zjawisko dotyczy rozmaitych form obecności struktury książki w środowisku cyfrowym. Autorem pojęcia jest Jay David Bolter, *Przestrzeń pisma. Komputery, hipertekst i remediacja druku*, przeł. A. Malecka, M. Tabaczyński, Kraków 2014.

fice i możliwościach. Pod pojęciem tym kryją się m.in.: zasoby literatury zdigitalizowanej, archiwizowanej w bibliotekach cyfrowych, literatura elektroniczna, w tym poezja cyfrowa, cyberpoezja i jej rozmaite odmiany, życie literackie w sieci, blogi pisarzy i krytyków literackich, blogi tematyczne, twórczość literacka (pojmowana tradycyjnie jako sztuka słowa) rozwijana na portalach takich jak nieszuflada.pl i literackie.pl, czy liczne portale fanficcjonistyczne (z opowiadaniem nawiązującymi do danego utworu, postaci, itp. – przyp. red.), gromadzące twórczość miłośników rozmaitych dzieł kultury: książek, seriali, filmów, gier, a także gwiazd filmu i telewizji. Ponadto: cyfrowe czasopisma literackie, twitteratura (powieści pisane z myślą o publikacji na Twitterze – przyp. red.) i inne formy amatorskiej działalności językowej, autorskie strony twórców, czaty, net art, a także cała mnogość innych zjawisk, o których powiedzieć można, że stanowią formy praktyk piśmiennych, w mniejszym lub większym stopniu nawiązujących do tradycyjnego pojęcia literatury, wykorzystują jednak możliwości cyfrowej animacji, montażu tekstów i obrazów, kopiowania, transformacji, łączenia, mieszania i przekształcania przekazów audialnych, wizualnych i językowych.

Jak widać, za sprawą Internetu przed literaturoznawstwem otworzył się ogromny interdyscyplinarny obszar badań. A dodać należy, że osobne zagadnienie stanowi zjawisko wpływu Internetu na literaturę drukowaną. I ona bowiem ewoluje, ulegając wpływowi nowych technologii zarówno na płaszczyźnie fabularnej, jak i – co szczególnie ciekawe – na poziomie poetyki. Coraz częściej wykorzystuje możliwości i inspiracje płynące z Internetu (np. podział tekstu na leksje, jego nawigowalność, polisensoryczność i multimedialność, wiążąca się z wykorzystywaniem aplikacji na smartfony, które po zeskanowaniu odsyłają do rozmaitych stron dostępnych online). Te ostatnie zjawiska zostawiamy jednak na boku, skupiając się na obecności literatury w Internecie.

Aby wprowadzić choćby prowizoryczny porządek do obszaru twórczości internetowej, w której słowa stanowią kod jedyny lub dominujący, zacząć należy od podstawowych rozróżnień. Na początek wskazać trzeba dwa z gruntu odmienne sposoby istnienia literatury w Internecie. Pierwszy polega na wykorzystaniu nowych technologii cyfrowych do rozpowszechnienia dziedzictwa humanistyki, drugi czyni z nich narzędzie wytwarzania nowych form artystycznych².

W pierwszym przypadku chodzi przede wszystkim o reprodukcję dzieł drukowanych i ich umieszczanie w sieci. Zajmują się tym głównie biblioteki, które z miejsc gromadzenia, przechowywania i udostępniania księgozbiorów

² W badaniach nad tymi zjawiskami wprowadza się również rozróżnienie na elektroniczne reprintsy tekstów analogowych oraz hiperteksty. Por.: M. Maryl, *Reprint i hipermedialność – dwa kierunki rozwoju literatury ucyfrowionej*, w: *Tekst (w) sieci. Literatura. Społeczeństwo. Komunikacja*, red. A. Gumkowska, Warszawa 2009, s. 83-92.

wąskiej grupie czytelników przekształciły się w ośrodki translacji i transmisji wielowiekowego dorobku kultury. Odgrywają zatem doniosłą rolę w społeczeństwie cyfrowym, aktualizując przeszłość w postaci elektronicznych dokumentów, dzięki czemu ta ma szansę stać się istotną częścią współczesności. Digitalizacja zasobów bibliotek to sposób na udostępnienie rzadkich, cennych dzieł, a także na ich popularyzację. Z drugiej strony – ucyfrowienie pozwala lepiej chronić najcenniejsze starodruki, które – niczym jaskinia w Lascaux – pieczołowicie przechowywane w zamknięciu stanowią gwarancję ciągłości kultury, która pokazuje w ten sposób, że potrafi skutecznie zabezpieczać swoją przeszłość przed niszczącym działaniem czasu. Zmienia się jednak przy tym sposób obcowania z dziełem. Dostępne online teksty to wszak jedynie obrazy oryginałów, pozbawione właściwości medium drukowanego. Interfejs komputera daje możliwość dostępu do treści, zubaża jednak oryginał o właściwości fizyczne. Ponadto tym, co pozwala zdefiniować ten sposób istnienia literatury w postaci cyfrowej, jest odwracalność procesu ucyfrowienia. Tekst reprezentowany w postaci cyfrowej można bowiem np. wydrukować i udostępnić w postaci wtórnie analogowej. Nie jest to oczywiście to samo dzieło, może ono jednak doskonale funkcjonować bez pośrednictwa komputera. Warto dodać, że do celów popularyzacji literatury w sieci powoływane są specjalne instytucje. Najprężniej wśród nich działa Biblioteka Internetowa wolnelektury.pl Fundacji Nowoczesna Polska, która stworzyła z udziałem ekspertów projekt edukacyjny służący uczniom i nauczycielom, w wolnym dostępie publikująca już ponad trzy tysiące utworów z kanonu literatury polskiej i europejskiej.

Literaturę w Internecie reprezentują też liczne utwory, publikowane w sieci, niemające swojego drukowanego pierwowzoru, traktujące internetowe medium jedynie jako kanał przekazu. Internet jako medium dużo szybsze, tańsze i jeszcze bardziej demokratyczne od druku spowodował błyskawiczny wzrost aktywności publikacyjnej. Każdy, kto chciałby podzielić się z innymi swoimi utworami, może to robić bez żadnych ograniczeń. Nie bez powodu żartobliwie mówi się o spowodowanej przez Internet śmierci redaktora, który skutecznie ingerował w teksty przeznaczone do wydania drukiem. Większość publikacji w Internecie może się ukazywać bez redakcyjnej cenzury. Wyjątkiem są portale literackie oraz fanfikcjonistyczne, na których wciąż dużą wagę przywiązuje się do tradycyjnej filologicznej pracy nad jakością tekstu. Tutaj należałoby wymienić rozmaite portale literackie, blogi czy strony tematyczne na społecznościowym portalu Facebook, poświęcone pisaniu poezji i prozy. Ogromną popularnością cieszy się np. strona Grzegorza Uzdańskiego *Nowe wiersze starych poetów*, powstała w sierpniu 2014 roku, na którym autor publikuje doskonałej jakości pastisze znanych twórców. I te dzieła bez szkody mogą ulec remediacji, z medium cyfrowego przenoszone do druku. Tak zresztą niejednokrotnie się

dzieje, np. gdy blog prowadzony w sieci zostaje wydany w postaci książki. Dobry przykład stanowić może *Zorkownia* Agnieszki Kaługi – blog nagrodzony aż trzema statuetkami w konkursie na Blog Roku 2011, wydany w 2014 roku jako osobny tom dostępny w postaci kodeksu, a także w wersji elektronicznej na czytniki e-Ink, smartfony i tablety. Warto jednak zauważyć, że częścią internetowego życia tekstu stają się też komentarze czytelników, pojawiające się pod kolejnymi wpisami, które, w zależności od przyjętej przez blogera konwencji, wywierają wpływ na kolejne zapisy. Na tym polega interaktywność w kulturze uczestnictwa: czytelnik ma realny wpływ na kształt utworu, a komunikacja literacka przybiera niejednokrotnie kształt komunikacji empirycznej między żywym autorem i równie realnym czytelnikiem. Czyż to nie rewolucyjna dla roli i statusu literackiej wypowiedzi zmiana?

Drugi ze wskazanych obszarów, mniej rozpoznany, stanowi dla literaturoznawców wyzwanie dużo poważniejsze. Chodzi o tę sferę twórczości w Internecie, dla której nieodzownym warunkiem powstania, istnienia i odbioru jest komputer. To właśnie ta część sieciowej literatury nazywana jest literaturą elektroniczną. To ona stanowi pole, na którym rozwijają się dzisiaj zupełnie nowe zjawiska. Jej impulsem, warunkiem i sposobem istnienia jest cyfrowa technologia i obecność komputera, często podłączonego do sieci. To ta część z przepastnego i różnorodnego obszaru rozmaitych form twórczości wydaje się najbardziej odkrywczą i intrygującą. Relacja między maszyną i człowiekiem nawiązująca się zarówno w procesie twórczym, jak i w akcie odbioru, każe tu postawić pytanie o granice ludzkiej wolności, o wpływ technicznych narzędzi na podmiotowość człowieka oraz – w najnowszej refleksji – o problem upodmiotowienia maszyn, wreszcie o perspektywy rozwoju dzieł i nowe formy tekstowe, które powstają przy udziale komputera i dzięki niemu. Nic dziwnego, że jest to obszar uznawany przez niektórych za rejon ekscentrycznych eksperymentów, przez innych – za przejaw neofuturizmu z jego obrazoburczym stosunkiem do tradycji i zachwytem nad technologicznymi nowościami. Choć ten ostatni nie jest wcale taki oczywisty, o czym za chwilę.

Trudno zgodzić się z badaczami, którzy początek literatury cyfrowej łączą z rokiem 1995, kiedy to Internet stał się środkiem masowego przekazu. Jakkolwiek stworzył on nowe możliwości komunikacyjne, dość radykalnie niekiedy przekształcając model komunikacji literackiej (z jednokierunkowego nadawczo-odbiorczego w interaktywny, dwustronny, gdzie role nadawcy i odbiorcy są wymienne), to przecież już wcześniej powstawały digitalne dzieła literackie, które często w niczym nie ustępują tym dostępnym online. Co więcej, podkreślić należy, że nie każde dzieło cyfrowe jest interaktywne, czy może raczej: rola odbiorcy ogranicza się w wielu spośród nich do uruchomienia początkowej procedury, która następnie rozwija się wedle określonego matematycznie

algorytmu lub jest dziełem przypadku. Odbiorca klikając wybrany link lub wykonując inne polecenie wymagane, by uaktywnić dzieło, nie wie, jaki proces wywoła, nie decyduje też, jaki będzie jego przebieg. Trudno tu zatem mówić o partnerstwie, użytkownik pozostaje bowiem obiektem oddziaływania procedur, których charakter ma w znacznej mierze wymiar losowy oraz cybernetyczny, co prowokuje sceptyków do stawiania tezy o odhumanizowaniu literatury elektronicznej. Z kim bowiem komunikuje się użytkownik: z projektantem utworu, autorem pomysłu? Maszyną? Sobą samym przyglądającym się swoim reakcjom jako odbiorcy? Każda z tych odpowiedzi jest trafna, lecz żadna nie jest wystarczająca.

Warto pamiętać również o tym, że hipertekst, uznawany za „historyczną strukturę głęboką Internetu”³ jest rodzajem pisarstwa starszym od Ogólnoswiatowej Sieci. Termin, wprowadzony w roku 1965 przez Theodora Nelsona, odnosił się do pisarstwa, które, z racji swej nielinearności, zdecydowanie lepiej nadaje się do czytania na ekranie komputera. W latach 80., gdy odkryto literacki potencjał cyfrowego środowiska komputerów, powstawać zaczęły specjalne systemy do tworzenia opowiadań, powieści i wierszy o rozgałęzionej strukturze (Guide, HyperCard, Storyspace).

Nie każde dzieło cyfrowe musi zatem być i jest dostępne online. Pierwszym prawdziwym, tj. cyfrowym, hipertekstem, stworzonym przy użyciu specjalnego programu Storyspace był amerykański *afternoon, a story* Michaela Joyce’a – utwór wykorzystujący możliwości cyfrowych mediów. Powstał on w roku 1987, a ukazał się dwa lata później, jeszcze zanim pojawił się w Internet. Utwór możliwy do czytania tylko przy użyciu sprzętu o odpowiednich parametrach, dostępny był (i jest) na osobnym nośniku. W Polsce przełożony został dopiero w 2012 roku przez Radosława Nowakowskiego i Mariusza Pisarskiego i udostępniany jest na płycie DVD wraz z instrukcją nawigacji. Do jego odczytania wystarczy jedna z kilku popularnych przeglądark internetowych. Upodabnia to literacki hipertekst do gier komputerowych RPG. Te ostatnie z kolei wzorują swoją konstrukcję na literackich metodach budowania narracji, fabuły i bohatera. Jedne i drugie łączą podobny sposób angażowania użytkownika, który samodzielnie (w ramach przewidzianych przez autora możliwości) podejmując decyzje dotyczące postaci, zanurza się w świat utworu. W przypadku literackiego hipertekstu jest to jednak immersja dość problematyczna, ponieważ techniczne rozwiązania wykorzystywane przy budowie opowieści, takie jak podział na leksje, hiperłącza przenoszące czytelnika w inne miejsce akcji o trudnym do zdefiniowania stosunku do innych części, a także same rozwiązania graficzne sprawiają, że proces czytania hipertekstu jest dość

³ Na temat historii literackich hipertekstów szczegółowo pisze Mariusz Pisarski w książce: *Xanadu. Hipertekstowe przemiany prozy*, Kraków 2013.

męczący. Mamy zatem do czynienia z mistrzowsko skonstruowaną krytyczną opowieścią o samych mechanizmach odbioru oraz sposobach budowania spójnych narracyjnych całości, a dopiero wtórnie – z wciągającą opowieścią. Niemniej tym, co stanowi najistotniejszy wyznacznik prozy hipertekstowej, pozostaje jej otwartość, niegotowość i uzależnienie przebiegu zdarzeń od każdorazowej decyzji użytkownika, przed którym – jeśli ma do czynienia z hipertekstem konstrukcyjnym, a nie jedynie eksploracyjnym – powieść otwiera rozmaite ścieżki w zależności od podjętych przez niego lekturowych decyzji dotyczących „kliknięcia” w wybrany link.

W Polsce literackie projekty cyfrowe zaczęły rozwijać się już w latach 90. Prekursorski charakter miał hipertekst Roberta Szczerbowskiego *Æ* wydany na dyskiecie w 1996 roku. To anonimowo opublikowane autotematyczne dziełko, opatrzone naklejką „książka hipertekstowa do czytania na komputerze” było digitalną wersją pierwodruku z 1991 roku. W roku 2002 *Æ* ukazało się się w Internecie (na stronie autora i w czasopiśmie „Techsty”) jako „wydanie III poprawione”. W 2013 powstało wydanie czwarte. Jako utwór eksperymentalny koncentruje się głównie na problematyce mediatyzacji: zarówno języka, jak i technicznego nośnika treści. W tym samym roku pojawia się najbardziej chyba znany jak dotąd polski hipertekst Sławomira Shutego *Blok* oraz – dostępny początkowo na płycie DVD, a następnie także online – animowany hipertekst Radosława Nowakowskiego *Koniec świata według Emeryka*. Historia *Bloku*, mającego zresztą swój drukowany pierwowzór w postaci zbioru opowiadań *Cukier w normie* (2002), doskonale ilustruje konsekwencje funkcjonowania literatury w Internecie. Utwór ten budził od początku ogromne zainteresowanie. Mimo wielu niedociągnięć stylistycznych i tematycznych, nowatorska forma hipertekstu, labiryntowo prowadząca czytelnika po mieszkaniach pewnego bloku, który każdy z czytelników poznawał w innej kolejności, sprawiła, że stał się to utwór ważny i przywoływany w wielu opracowaniach. Przedmiotem naukowej intersemiotycznej analizy i interpretacji uczyniła go po dziesięciu latach istnienia Seweryna Wysłouch, która podjęła się próby odpowiedzi na pytanie: „czym żywi się powieść hipertekstowa?”⁴. I oto kilka miesięcy temu, w roku 2014 *Blok* zniknął z Internetu. Link nie odsyła już do hipertekstu, lecz do automatycznie wygenerowanej informacji, że strona o podanym adresie nie istnieje. Tym samym dzieło, niemające swego materialnego odpowiednika, czasowo lub na zawsze, przestało być dostępne. Nie można wykluczyć, że za jakiś czas pojawi się znowu, być może w zmienionej wersji. Skali i charakteru zmian precyzyjnie jednak nie sposób będzie opisać, wobec niedostępności pierwszej wersji.

⁴ S. Wysłouch, Literackość i medialność pierwszej polskiej powieści internetowej (*Blok* Sławomira Shutego), „Techsty 2014, nr 2, http://techsty.art.pl/m9/s_wyslouch_blok.html [dostęp: 13.02.2015].

W roku 2003 ukazał się poetycki hipertekst Joanny Roszak *Rh+*, złożony z wierszy oraz krótkich lirycznych narracji połączonych linkami, które narzucają czytelnikowi ścieżki lektury, dyktując kolejność czytania utworów. Z roku na rok przybywa sieciowych adaptacji tomików poetyckich. Wśród najstarszych, przecierających poezji cyfrowe szlaki, wymienić należy: *Warszawa płonie* Michała Kaczyńskiego (druk 2002, ucyfrowienie 2003), *Pyłtłyp* Miłosza Biedrzyckiego, przemyślnie skonstruowany przez autora wedle algorytmu (poświadcza to jego komentarz: „Wiersze są połączone skokami hipertekstowymi. Ciekawe, czy ktoś się zorientuje, na jakiej zasadzie (bo jest zasada)?” druk 1997, ucyfrowienie 2004). Możliwość nowego medium wykorzystuje dostępna online *Ars Poetica* Zenona Fajfera (2007), nawiązująca do tradycji poezji wizualnej oraz kaligramów, czy – najciekawszy pod względem rozwiązań graficznych i techniki animacji – hipertekstowy tomik *czary-i-mary* (2007) Anety Kamińskiej, również mający swój analogowy pierwodruk imitujący graficzny wygląd nawigowalnego sieciowo hipertekstu, a usieciowiony przez Dawida Sypniewskiego. W hipertekst Kamińskiej wpleciona jest autentyczna dokumentacja medyczna stanowiąca historię choroby autorki, dodatkowo zacierając granice między tym, co realne i wirtualne, językowe i rzeczyste, oniryczne i faktyczne.

W każdym z tych internetowych projektów czytelnik klikając w określone słowo na ekranie uruchamia akcję słowną. Tekst dzieje się na ekranie, słowa rozsypują się i układają w nowe całości, jednakże wpływ odbiorcy na przebieg tych procesów jest – w przeciwieństwie do przywołanej wcześniej gry komputerowej – właściwie znikomy. Repertuar możliwych układów znaków jest w tych projektach precyzyjnie zaplanowany. Interaktywność nie jest w tym przypadku najistotniejszym odkryciem nowych utworów. Jest nim raczej dynamika i nieprzewidywalność wizualnej, zewnętrznej sfery tekstu, który w przeciwieństwie do statycznej, niezmiennej strony książki drukowanej, nieustannie zmienia się na ekranie, w dużo większym stopniu pobudzając w widzu/czytelniku jego zdolności obserwacji i spostrzegawczości niż interpretowania. Tekst zbliża się zatem do sekwencji ruchomych obrazów, choć dominującym komponentem pozostaje językowy znak graficzny. Jest to niewątpliwie język w innym stanie skupienia, język zwizualizowany, często przekształcony w obiekt, rzeźbę, spersonalizowanego bohatera utworu. Jego specyfika w każdym przypadku wymaga szczegółowej analizy.

Wiele zjawisk literackich jest wyrazem dużo obszerniejszego procesu rozprzestrzeniania się kultury uczestnictwa. Polega ona na tym, że każdy czytelnik (konsument) stać się może twórcą, producentem tekstu (prosumentem). Z zasobu gotowych już dzieł kultury i literatury czerpane są fragmenty, z których

następnie powstają remiksy⁵. Jest to wyraz coraz powszechniejszej świadomości, że kategoria własności intelektualnej w dobie internetu jest anachronizmem. W związku z tym, podobnie jak didżeje w przypadku muzyki, twórcy łączą i przetwarzają rozmaite teksty. Często wykorzystują w tym celu komputer. W Internecie znaleźć można generatory tekstów, które z wybranej bazy (słów, utworów, innych źródeł zewnętrznych), na podstawie określonego algorytmu tworzą nowe całości. Jest to oczywiście zabawa w tworzenie, w której decydującą rolę odgrywa element losowy, niemniej wart jest odnotowania, ponieważ prowokuje pytania o mechanizm wytwarzania sensu tekstu i o kryteria jego literackości. Autorem pierwszych literackich tekstów generatywnych był Paweł Koziół – twórca *Bluzgatora* i *Bluzgatora Bis* (2007). W komentarzu do swojego projektu Koziół podkreślał, że jest on nie tylko apologią losowości, którą głosili już dadaiści prawie sto lat wcześniej, lecz także pochwałą ludzkiego umysłu, który we wszystkim szuka sensu. Co więcej, znajduje go nawet wtedy, gdy ma do czynienia ze zlepkiem przypadkowych słów. Warunek jest jeden: odbiorca nie powinien wiedzieć, że komunikat został wygenerowany automatycznie. To zaś prowadzi do konkluzji, że każdy tekst wytworzony losowo przez sztuczny program może stać się literaturą, ta bowiem rodzi się na styku między wytworzonym przez maszynę językowym obiektem a czytelnikiem, który go interpretuje. Projekt ten jest oczywiście przede wszystkim rodzajem absurdalnej zabawy, zgodnej jednak z ideami kultury nowych mediów, w której dominuje poetyka mikswania z wykorzystaniem mediów cyfrowych.

Literatura cyfrowa ujawnia też swoje związki z kulturą popularną – utwór Piotra Puldziana Płucienniczaka *Złe słowa* to rodzaj transmedialnej parafrazy popularnej gry dostępnej na smartfony *Angry Birds*. Zasada zabawy jest ta sama, przy czym tutaj ofiarami ataków są słowa: dobre i złe (wulgaryzmy). Zabawie-lekturze towarzyszy idea czytania jako niszczenia, dewastacji słów, sensów, a docelowo – szacownego gmachu kultury. Warto dodać, że projekt ten zwyciężył w konkursie na utwór nowomediálny, który cyklicznie ogłasza Korporacja Ha!art. Zwycięskie utwory z każdej edycji znajdują się na stronie Ha!artu. Oczywiście, w wolnym dostępie.

Godny uwagi jest fakt, że początki systematycznej integracji poezji z nowymi technologiami wiążą się ze środowiskiem twórców i naukowców poznańskich. W 2005 roku powstała w Poznaniu grupa KALeKA. Jej założycielami i głównymi twórcami byli filozofowie i poeci: Roman Bromboszcz i Tomasz Misiak. Wkrótce dołączyli do nich Łukasz Podgórn i Tomasz Pułka (zm. 2012), a także Szczepan Kopyt. Kiedy w roku 2008 powstał zespół artystów

⁵ Kulturze remiku poświęcona jest książka: *Remiks. Teorie i praktyki*, red. M. Gulik, P. Kaucz, L Onak, Kraków 2011. Publikacja dostępna online: <http://śc-ch.pl/remiks-teorie-i-praktyki/>

nowomiedialnych Cichy Nabiau, prowadzących swój blog, zespoły połączyły się tworząc projekt Perfokarta. Na swojej stronie zamieszczają manifesty, teksty teoretyczne a także multimedialne projekty audialne, cyberpoetyckie, określane niekiedy mianem metafuturystycznych. Artyści testują granice komunikatywności cybersztuki, możliwości poszerzenia ludzkiej percepcji za sprawą nowych technologii, inspirowaną estetyką zakłóceń i szumów. Prowadzą przy tym działalność badawczą, praktyki artystyczne traktując jako z jednej strony realizację swego programu estetycznego, z drugiej – laboratorium nowych form, inicjujących dalsze poszukiwania. W roku 2009 ukazała się książka Misiaka *Estetyczne aspekty audiosfery*, a rok później trzy realizacje poezji cybernetycznej, czyli poezji, która wskazuje na swoją zależność od technologii i maszyn. Były to: *U-man i masa* Romana Bromboszcza, *Noce i pętle* Łukasza Podgórnego i *Zespół Szkół* Tomasza Pułki. W tym samym roku ukazała się książka *Estetyka zakłóceń* Romana Bromboszcza. W kolejnym roku do grupy dołączyli jeszcze Piotr Płucienniczak i Dominik Popławski. Jak piszą sami o sobie, „Cechą, która wyróżnia grupę spośród innych manifestacji elektroniki i poezji, jest intermedialne i eksperymentalne podejście do kwestii łączenia różnych środków wyrazu”⁶. Artyści bardzo szeroko rozumieją kategorię poezji, eksperymentując na sygnale, składni, rytmie, rozmaitych rodzajach celowych i kontrolowanych błędów. W roku 2012 do grupy dołączył Leszek Onak.

Ten ostatni jest kolejną ważną postacią w świecie literatury nowomiedialnej. Pomysłodawca i współtwórca bloga Cichy Nabiau i sieciowego Wydawnictwa Hub Wydawniczy Rozdzielczość Chleba jest autorem wielu projektów z pogranicza literatury i sztuk wizualnych, dostępnych oczywiście w sieci. Onak konstruuje programy w estetyce conceptualnej. Projektuje reguły postępowania z dziełem cyfrowym, w obrębie których czytelnik może się poruszać. Dobrym przykładem takiego działania są *ciemniste diody* (2014) – algorytm, w którym mieszają się dwie bazy źródłowe: opowiadanie *Sierpień* Schulza i instrukcja obsługi Fiata 125. Autor przedsięwzięcie to określa mianem „cyfrowej malwersacji”⁷: ze źródłowego tekstu Schulza wyciął niektóre rzeczowniki, a w ich miejsce program wstawia przypadkowe słowa z książki *Polski Fiat 125p. Budowa. Eksploatacja. Naprawa*. O kolejności, w jakiej ułożą się słowa, decyduje przypadek. Faktycznym autorem finalnego tekstu za każdym razem jest więc maszyna. Nie znaczy to jednak wcale, że Onak pozbawia tak wytworzone dzieło związku z ludzką sferą. Wprost przeciwnie: przekonany o wpływie maszyn na współczesną kulturę i antropologię, stara się pokazać, że nawet algorytm może coś ciekawego powiedzieć o człowieku. Zwłaszcza, że to do

⁶ <http://perfokarta.net/personel/personel.html> [dostęp: 10. 02. 2015]

czytelnika należy interpretacja uzyskanego utworu⁷. W programowych deklaracjach Onaka i jego współpracowników: Łukasza Podgórnego i Piotra Puldziana Płócienniczaka pobrzmiwają nuty futurystycznego przekonania o nieuchronności zmian, jakim ulega świat człowieka pod wpływem komputerów. Twórcy ci eksperymentują z medium, wykorzystują algorytmy, glitche (wygenerowane elektronicznie krótkotrwałe zakłócenia dźwięku), zestawiają, kombinują, tworzą memy, performance'y, poezję graficzną, publikują w mediach społecznościowych, wytrwale testują percepcyjne granice odbiorców i nieustannie je przekraczają. Choć niszowa, działalność literacka Rozdzielczości Chleba pełni doniosłą rolę w propagowaniu nowej filozofii człowieka i literatury, przekraczając granice tego, co komunikowalne. Na stronie wydawnictwa Rozdzielczość Chleba można przeczytać, że „za punkt honoru stawia sobie [ono] wpompowanie do obiegu świeżych gigabajtów literatury nowomediальной i eksperymentalnej oraz systematyczne badanie cyberkultury”⁸.

Najsprawniej działającym wydawnictwem literatury cyfrowej jest krakowska Korporacja Ha!art, dysponująca swoim wydawnictwem i czasopismem poświęconym współczesnej kulturze. Skupia ono najciekawszych i najdynamiczniej działających artystów intermedialnych. To tutaj działają twórcy i popularyzatorzy literatury – Katarzyna Bazarnik i Zenon Fajfer, a także badacze i krytycy literatury (literatury Internetu): Piotr Marecki, Urszula Pawlicka, Mariusz Pisarski, Łukasz Podgórni.

Na stronach korporacji w dziale Literatura cyfrowa publikowane są dzieła elektroniczne. Można tu znaleźć m.in. wideo tomik Katarzyny Giełżyńskiej *C()/n Du It* (2012), będący zbiorem poetyckich klipów słowno-muzycznych, poetycki hipertekst Ewy Michalskiej *gubione/znalezione* stworzony z kolaży wykonanych wcześniej przez autorkę tradycyjną, analogową metodą. Tutaj znaleźć też można internetową grę paragrafową (książkową, przeznaczoną dla jednego gracza) stworzoną na podstawie opowiadań Schulza przez Pisarskiego i Marcina Bylaka oraz cyfrową grę tekstową stworzoną przez Onaka na podstawie powieści Witkacego *Pożegnanie jesieni* (2013). Onak sięga do starej formuły gry tekstowej, popularnej do lat 90. XX wieku i oddaje użytkownikowi możliwość konstruowania własnej fabuły przez wpisywanie poleceń i zdobywanie kolejnych poziomów (*leveli*). Oferowane w wolnej lekturze dzieła dostępne są niekiedy w kilku wersjach: na przeglądarkę internetową i smartfona (np. oniryczny hipertekst Konrada Polaka *Schemat*).

⁷ Por. Wolna „Inter-”netowa Dyskusja o Cyberpoezji, 23-30.10.2014 – brief <http://www.pismointer.umk.pl/page/2/>

⁸ <http://śc-ch.pl/> [dostęp: 10. 02. 2015]

Rozwojowi literatury w Internecie towarzyszy zainteresowanie badaczy, krytyków oraz samych twórców, którzy – co znamienne – łączą kompetencje kreatorów dzieł, animatorów sieciowego życia literackiego, krytycznych czytelników i komentatorów, popularyzatorów oraz teoretyków nowych zjawisk. Za symboliczny początek historycznej refleksji nad literaturą w Internecie uznaje się pokonferencyjną książkę *Liternet.pl* pod redakcją Piotra Mareckiego (Kraków 2003). Rok wcześniej ukazała się pokonferencyjna książka *Liternet. Literatura w Internecie*, która wypromowała nowy termin. Warto zauważyć, że książka ukazała się drukiem, co stanowiło zarówno wyraz docenienia rangi nowych zjawisk, jak i symboliczny gest ich włączenia w obręb naukowej refleksji, która na początku XXI wieku sankcjonowana była drukiem. Sytuacja ta ulega zmianie i dziś wiele publikacji ukazuje się albo wyłącznie w Internecie, albo równoległe drukiem i w wolnym dostępie. To ostatnie zjawisko odgrywa niebagatelną rolę w popularyzacji literatury cyfrowej, która nie wymaga od czytelników żadnych nakładów finansowych.

Wśród znawców problematyki literatury w mediach cyfrowych na plan pierwszy wysuwa się działalność Mariusza Pisarskiego, który od roku 2003 niestrudzenie prowadzi założone przez siebie internetowe czasopismo „Techsty” poświęcone teorii i praktyce literatury digitalnej w Polsce. Za sprawą „Techstów” polski czytelnik ma dostęp do najważniejszych dokonań e-literackich na świecie, a także do teoretycznych opracowań związanych z nimi zagadnień. Pisarski to także tłumacz, producent i cyfrowy wydawca, tłumacz najgłośniejszych hipertekstów amerykańskich (hiperteksty: Susan Gibb *Czarne jagody*, Michaela Joyce’a *popołudnie, pewna historia*), twórca (z Jakubem Niedzielą) adaptacji sieciowej *Rękopisu znalezionej w Saragossie* Jana Potockiego, animator działań na rzecz popularyzacji literatury w sieci. To za jego sprawą powstał „kolaboratywny hipertekst” *Piksel Zdrój* (2015). Sieciowa powieść napisana została przez ośmioro autorów, opublikowana przez Ha!art, wyprodukowana przez „Techsty”, a graficznie opracowana przez Jakuba Niedzielę. Stanowi kolejny literacki eksperyment określony przez twórców mianem hybrydycznego i poszerzonego. Pomysł na kryminalną opowieść rozpisaną na osiem ról wzbogacony został o quasi-wywiady i policyjne notatki, a także o grę dotykową, wiersz stretchtekstowy, pliki audio i wideo, zdjęcia i ilustracje. Ponad tysiąc węzłów i linków rozgałęziających się na 16 historii, inspirowanych m.in. przez film Davida Lincha *Two Peaks*, utwory Julio Cortazara, Jorge Borgesa (często wskazywanych jako autorów drukowanych protohipertekstów) i inne hiperteksty, stanowi niezwykle wyzwanie dla czytelników, którzy muszą poruszać się po tej wielowymiarowej wizualno-tekstowej przestrzeni trochę po omacku, domyślając się raczej, aniżeli mając pewność, w którym miejscu fabularnej intrygi kryminalnej właśnie się znajdują. Zespołowy

utwór cyfrowy jest w polskiej literaturze absolutną nowością i pokazuje, że dzięki wykorzystaniu nowych narzędzi w postaci programów komputerowych jej rozwój jest jak na razie nieograniczony. Warto zresztą podkreślić, że z racji swych cech i ich możliwości, hipertekst jako narzędzie służące do budowania struktur fabularnych jest szczególnie wdzięcznym medium do konstruowania powieści kryminalnych.

Na tym jednak nie kończy się rola hipertekstu. Jako stosunkowo nowa forma tekstualności, hipertekst uważany jest bowiem za alternatywną wobec linearnej narracji metodę porządkowania treści. Z tej perspektywy sformułować można tezę, że współczesny użytkownik Internetu ma wrażliwość hipertekstualną – funkcjonuje sieciowo, przełącza się ze strony na stronę, stereoskopowo obserwuje rozmaite treści. Ma natomiast kłopot z linearnym, hierarchicznym ich porządkiem. Tak właśnie – hipertekstowo – działają również wszystkie serwisy społecznościowe, także te, których częścią jest aktywność literacka.

Drugą osobą najlepiej obeznaną ze zjawiskami polskich projektów nowo-medialnych jest współpracująca z wydawnictwem Korporacja Ha!art Urszula Pawlicka. Młoda badaczka, autorka pierwszej książki na temat poezji cybernetycznej⁹ oraz wielu artykułów poświęconych przemianom literatury w nowych mediach, nieustrudzenie popularyzuje wiedzę na ten temat. Jest też współautorką (z Łukaszem Podgórnym odpowiedzialnym za oprogramowanie i grafikę) projektów ucyfrowienia formistycznych utworów Tytusa Czyżewskiego *Cyfrowe zielone oko* (2012). Jest to dokonanie w pełni multimedialne, a jego częścią jest podkład muzyczny Wojciecha Stępnia.

Nowego obszaru literatury cyfrowej, dostępnej w Internecie, nie sposób już dziś bagatelizować. Badania nad nią rozwijają się i mają na swoim koncie całkiem spory dorobek. Wśród najdonioślejszych wskazać należy książkę Urszuli Pawlickiej (*Polska poezja cybernetyczna. Konteksty i charakterystyka* (Kraków 2012), w której autorka rekonstruuje historię literatury cyfrowej w Polsce do 2012 roku i wyjaśnia szczegółowo różnice między cyberpoezją a poezją cyfrową, dostępny online doktorat Emilii Branny-Jankowskiej *Cybertekst* (2011), a także książkę Mariusza Pisarskiego *Xanadu. Hipertekstowe przemiany prozy* (Kraków 2013) oraz *Hiperteksty literackie. Literatura i nowe media* (pod red. P. Mareckiego i M. Psarskiego, Kraków 2011). Wszystkie publikacje ukazały się na przestrzeni ostatnich lat, a między najnowszymi rozpoznaniem i prekursorską książką *Liternet.pl* już dziś otwiera się przepaść. Wynika ona ze stanu świadomości historycznej oraz rozwoju zjawisk, które w coraz mniejszym stopniu dziwią i niepokoją, bardziej zaś prowokują do poszukiwania nowych metod badania zjawisk, które przekraczają dotychczas-

⁹ U. Pawlicka, (*Polska poezja cybernetyczna. Konteksty i charakterystyka*, Kraków 2012).

sowe definicje literackości. Zainteresowanie literaturoznawców twórczością nowomediálną przynosi więc coraz liczniejsze opracowania teoretyczne¹⁰. Wśród propagatorów humanistyki cyfrowej jest Maciej Maryl, który rozwija naukową refleksję badawczą nad zjawiskami cyfrowymi i pełni funkcję kierownika Centrum Humanistyki Cyfrowej IBL PAN. Zwrotowi cyfrowemu w humanistyce poświęcona została konferencja naukowa w Lublinie w 2012 roku, na której symbolicznie (choć ze sporym opóźnieniem) ogłoszono początek nowego modelu humanistyki, opartej na technologiach cyfrowych. Tutaj najżywiej zainteresowanym wpływem nowych technologii na humanistykę jest Piotr Celiński, autor książki dostępnej w dwóch wersjach: drukowanej i hipertekstowej *Postmedia. Cyfrowy kod i bazy danych* (2013). Warto wreszcie zauważyć, że w roku 2014 ukazały się aż dwa numery „Tekstów Drugich” poświęcone literaturze cyfrowej i cyfrowej humanistyce: *Nowa (?) filologia* (nr 2) oraz *Nośnik jest przekazem* (nr 3). A przecież jest to tylko wyimek spośród rozmaitych naukowych i krytycznych przedsięwzięć podejmowanych wokół problemów literatury i mediów cyfrowych oraz Internetu.

Na podstawie omówionych wyżej zjawisk widać, że to, co stanowiło wyznacznik komunikacji literackiej: nieobecność autora i stabilność tekstu – straciło swą definicyjną przydatność. Istotnym odkryciem Internetu jako nowego medium literatury jest interaktywność, umożliwiająca wymiennność ról nadawcy i odbiorcy. Czytelnik, nazywany użytkownikiem, staje się piszącym. Komentuje, dopisuje dalsze ciągi, jego aktywna postawa jest warunkiem realizacji wielu utworów o charakterze hipertekstu, które często plasują się na pograniczu literatury i gier RPG (*role-playing game* – gra fabularna oparta na wcielaniu się w fikcyjną rolę), w której decyzje czytelnika mają wpływ na przebieg akcji. Z tego też powodu współczesna kultura nazywana jest kulturą uczestnictwa lub *read-write culture* w odróżnieniu od modelu *read-only culture*, w której role nadawcy i odbiorcy były raz na zawsze ustalone.

Literatura zmienia się w nowym środowisku medialnym. I wcale nie znaczy to, że się kończy lub psuje. Jest inna, ale przecież wciąż, jak przed wynalezieniem Internetu, mówi o człowieku w zmieniającym się świecie.

Bibliografia

1. (POLSKA) poezja cybernetyczna : konteksty i charakterystyka / Urszula Pawlicka. – Kraków : Korporacja Ha!art, 2012. – 242 s. : il. Bibliogr. s. 227-235.

¹⁰ Godny uwagi jest dwutomowy pokonferencyjny zbiór rozpraw poświęconych literaturze, gatunkom, językowi i komunikacji w Internecie: *Tekst (w) sieci. Tekst. Język. Gatunki*, tom 1, Warszawa 2009; *Tekst (w) sieci. Literatura. Społeczństwo. Komunikacja*, red. A. Gumkowska, Warszawa 2009.

2. PRZESTRZEŃ pisma : komputery, hipertekst i remediacja druku / Jay David Bolter ; tł. Aleksandra Małecka i Michał Tabaczyński ; wprowadz. Michał Tabaczyński. – Kraków : Korporacja Ha!art ; Bydgoszcz : Miejskie Centrum Kultury, 2014. – 279 s. : il. – (Cyfrowa Humanistyka)
Bibliogr. s. 263-276.
3. REMIKS : teorie i praktyki / pod red. Michała Gulika, Pauliny Kaucz i Leszka Onaka. – Kraków : Hub Wydawniczy Rozdzielczość Chleba. Fundacja Liternet, 2011. – 234 s. : il.
Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Ars electronica: remixed & remastered”, 24-25 marca 2011 r., Kraków.
Bibliogr. przy ref.
4. TEKST (w) sieci. 1, Tekst, język, gatunki / red. nauk. Danuta Ulicka. – Warszawa : Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne. Grupa Kapitałowa WSiP, 2009. – 315 s. : il.
Materiały z konferencji, 2-5 grudnia, Warszawa.
5. TEKST (w) sieci. 2, Literatura, społeczeństwo, komunikacja / red. nauk. Anna Gumowska. – Warszawa : Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne. Grupa Kapitałowa WSiP, 2009. – 329 s. : il.
Materiały z konferencji, 2-5 grudnia, Warszawa.
6. XANADU : hipertekstowe przemiany prozy / Mariusz Pisarski. – Kraków : Korporacja Ha!art, 2013. – 293 s. : il.
Bibliogr. s. 271-283.

Elżbieta Winiecka, dr hab., adiunkt, pracownik UAM – zainteresowania naukowe to: literatura nowoczesna, teorie kultury, teoria i historia mediów, zagadnienia z pogranicza literatury, filozofii i technologii. Autorka książek: „Białoszewski sylleptyczny”; „Z wnętrza dystansu. Leśmian – Karpowicz – Białoszewski – Miłobędzka”. Wydała także „Kres logocentryzmu i jego kulturowe konsekwencje” (współredakcja z Michałem Larkiem). Publikowała również artykuły w tomach zbiorowych i czasopismach: „Pamiętniku Literackim”, „Tekstach Drugich”, „Przestrzeniach Teorii”, „Poznańskich Studiach Polonistycznych”, „Zagadnieniach Rodzajów Literackich”.

Małgorzata Derwich
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

STANISŁAW BARAŃCZAK
(1946 - 2014)

Edmund Clerihew Bentley *Uwagi wstępne*
Dyscypliny zwanej Biografią
Nie myl z Biologią ani z Geografią.
Biologia i Geografia dotyczą Mikrobów i Globów;
Biografia dotyczy Osobów.
Przekł. **Stanisław Barańczak**

Jak napisać zwięzłą notę biograficzną twórcy, który „sztukę zmieszczenia maksimum znaczeń w ograniczonej liczbie znaków” („Tablica z Macondo”) oparował do perfekcji?

Można spróbować... polemicznie*. Stanisław Barańczak kojarzy się z polemiką. Nie tylko dlatego, że „był urodzonym polemistą”, bo chętnie polemizował z literackimi poprzednikami i współczesnymi, ale również z tego powodu, że jego twórczość prowokuje do polemiki: był bardziej poetą, czyli twórcą, czy raczej tłumaczem, a zatem właściwie odtwórcą? Trudno o jednoznaczną odpowiedź na to pytanie. Bowiem jedni widzą w Barańczaku przede wszystkim poetę – przedstawiciela Nowej Fali, a później poezji metafizycznej. Natomiast drudzy na pierwszym miejscu stawiają jego pracę translatorską, którą wzniosł na wyżyny, a nawet „nobilizował” do twórczości artystycznej.

Swoistą „dychotomię” widać także w fakcie, że ów pisarz-polonista prawie połowę życia spędził z dala od „żywej” polszczyzny – za oceanem, w USA; ale to właśnie on „*sprawował pieczę nad życiem języka polskiego*”, stał się ekspertem i jego ambasadorem za granicą.

Mieszkańcy Wielkopolski lubią podkreślać, że Stanisław Barańczak jest stąd („Nasz człowiek, ot co!” – tak rekomenduje spektakl „Mr Barańczak” poznański Teatr Nowy). Urodził się 13 listopada 1946 roku w Poznaniu. Był drugim dzieckiem lekarzy – Jana i Zofii Barańczaków. Tutaj, w Poznaniu, ukończył prestiżowe I Liceum Ogólnokształcące imienia Karola Marcinkowskiego, a następnie filologię polską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. Niektórzy pochodzeniem uzasadniają powszechnie znaną pracowitość Barańczaka, a nawet i to, że porządkował poezję, język, świat (jeden z poetyckich listów zatytułował „Przywracanie porządku”).

* Za Słownikiem Języka Polskiego „polemiczny” znaczy: dotyczący polemiki, wywołujący polemikę lub nawiązujący do toczącej się polemiki (sporu, dyskusji); sporny, dyskusyjny, kontrowersyjny.

Natomiast historyk literatury Michał Paweł Markowski twierdzi coś zupełnie przeciwnego (znów – „dychotomia”): *„Barańczak humanista (...) chyba nigdy nie mieszkał w Poznaniu. Barańczak mieszka w polszczyźnie: tam jest jego dom prawdziwy (...)”*.

MŁODY GNIEWNY

Barańczak jako poeta ujawnił się w wieku 19. lat „Korektą twarzy” na łamach miesięcznika „Odra” (tomik pod tym tytułem opublikowało Wydawnictwo Poznańskie w 1968 roku). Chociaż prof. Piotr Śliwiński uważa, że „Barańczak „narodził się” wraz z drugim tomem, w 1970 r., a więc „Jednym tchem”. Sam autor uznawał, że dopiero „Dziennik poranny” był jego właściwym debiutem, ale publikacja ta zawierała wiersze z lat 1967-1971, a więc także z dwóch pierwszych tomów. W tym okresie był członkiem redakcji miesięcznika „Nurt”. Na łamach tegoż czasopisma zaistniał jako „prowokator, miażdżący oponentów”, jeszcze zanim ukazała się jego pierwsza książka. Obiektem krytyki stała się Kazimiera Iłakowiczówna, sędziwa (75 lat) poetka, mieszkająca wówczas w Poznaniu. Dwudziestojednoletni „młody gniewny” student filologii polskiej UAM napisał druzgocącą recenzję zbiorku jej wierszy „Szeptem”. Szkic Barańczaka przyjęto jako atak personalny (Iłakowiczówna, wieloletnia sekretarka Marszałka Piłsudskiego, związana z sanacją, przez władze PRL była zaledwie tolerowana), tymczasem jemu chodziło po prostu o sztukę. Później Barańczak polemizował także z twórczością Tadeusza Różewicza, Juliana Tuwima, Adama Ważyka. Natomiast należał do apologetów Mirona Białoszewskiego; w 1973 roku uzyskał stopień doktora za „majsterszyk analizy i syntezy”, czyli rozprawę o języku poetyckim Białoszewskiego. Barańczak był także admiratorem twórczości Zbigniewa Herberta (monografia pt. Uciekinier z Utopii) oraz Osipa Mandelsztama. [Trzymał się zasady, że nie ocenia twórczości swojej starszej siostry – Małgorzaty Musierowicz, znanej autorki książek dla dzieci i młodzieży, w tym popularnej „Jeżycjady”].

POETA MORALNEGO NIEPOKOJU

O twórczości Stanisława Barańczaka nie można mówić bez kontekstu politycznego tamtych czasów, a szczególnie przełomowego 1968 roku, który był początkiem kształtowania się opozycji twórczej oraz rozwoju podziemia literackiego (tzw. drugi obieg*) i KOR**. Barańczak, po niespełna dwóch latach,

* Drugi obieg (wydawniczy) – termin używany w odniesieniu do nielegalnych i niezależnych wydawnictw podziemnych, które były związane z opozycją i zajmowały się drukowaniem oraz kolportażem niecenzurowanych publikacji o różnorodnym charakterze – społecznym, politycznym, historycznym, literackim itp. Jego odpowiednikiem jest tak zwana „bibuła” lub literatura „bezdebitowa” (bez zezwolenia cenzury, bez prawa debitu).

** KOR – Komitet Obrony Robotników.

w 1969, wystąpił z PZPR i wybrał opozycję. Jeszcze jako student był kierownikiem literackim Studenckiego Teatru Poezji Ósmego Dnia (znany później jako Teatr Ósmego Dnia). Jego tomik wierszy pt. „Jednym tchem” stał się podstawą spektaklu wystawionego przez „Ósemki”. Należał do sygnatariuszy tak zwanego „Listu 59”, protestującego przeciwko dokonywanym w latach 1975/76 zmianom w konstytucji i domagającego się od władz respektowania wolności obywatelskich (wolności słowa, nauki, sumienia, wyznania i zrzeszania się). Wziął również udział w głódówce protestacyjnej w warszawskim kościele św. Marcina (domagano się uwolnienia więźniów politycznych). Wykładał na Uniwersytecie Łatającym w Krakowie i w Poznaniu oraz był pracownikiem naukowym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza do 1977 roku, gdyż za działalność w KOR został usunięty z uczelni.

Zanim to jednak nastąpiło, pisał do „drugoobiegowego” kwartalnika literackiego „Zapis”. Wkrótce stał się czołowym przedstawicielem Nowej Fali (grupa „Teraz”, m.in. Krzysztof Karasek, Julian Kornhauser, Ryszard Krynicki, Adam Zagajewski) oraz naczelnym poetą moralnego niepokoju, „papieżem buntu i czystego sumienia”. Dwie książki krytyczne: „Nieufni i zadufani” (1971) i „Ironia i harmonia” (1973) były poetyckimi manifestami „zmiany warty”. Barańczak został zauważony i doceniony Nagrodą Kościelskich w 1972 roku. Jego ego esej „Zmieniony głos Settembriniego” (włączony potem do tomu opatrzzonego znamienym tytułem „Etyka i poetyka”), wyznaczał humanistyczne kanony postępowania w rzeczywistości porażonej totalitaryzmem. [Nic też dziwnego, że sesję naukową, poświęconą Stanisławowi Barańczakowi w 2013 (a później książkę) zatytułowano „Poeta i duch wolności”].

Barańczak był też autorem zbioru zjadliwych recenzji, które publikował w latach 1975-76 na łamach dwutygodnika „Student” pod pseudonimami Feliks Trzymałko i Szczęsny Dzierżankiewicz. Zbiór ten ukazał się w 1981 roku pod tytułem „Książki najgorsze”, a poza walorami komicznymi stanowi cenny dokument obrazujący stan literatury popularnej czasów PRL-u.

EMIGRACJA I TRANSLACJA

W roku 1980 Barańczak, dzięki interwencji „Solidarności”, na krótko wrócił na Uniwersytet im. Adama Mickiewicza oraz odzyskał możliwość publikacji, m.in. w „Tygodniku Powszechnym” i w „Aneksie”. Niedługo potem otrzymał ofertę pracy w Stanach Zjednoczonych, z której skorzystał; od 1981 wykładał na Harvard University. Stan wojenny przesądził o pozostaniu na emigracji (co niektórzy mieli mu za złe, np. Małgorzata Bratek nazwała wyjazd Barańczaka „czymś w rodzaju zdrady”). Decyzja ta nie oznaczała rozbratu z polską kulturą. Teksty poety pojawiały się znowu przede wszystkim w tzw. „drugim obiegu”. Od roku 1983 Barańczak wchodził w skład zespołu redakcyjnego „Zeszytów Lite-

rackich” w Paryżu. W latach 1986-90 był także redaktorem naczelnym amerykańskiego kwartalnika naukowego „The Polish Review”.

Wyjazd do USA przyczynił się do rozwoju jego działalności translatorskiej. Barańczak poświęcił się szczególnie tłumaczeniu barokowej poezji metafizycznej, która do pewnego stopnia ukształtowała jego własny styl poetycki, ale także przekładał teksty Emily Dickinson, Elizabeth Bishop czy noblisty Seamusa Heaney, a nawet piosenki Beatlesów. Oprócz praktyki translatorskiej, stworzył „Mały, lecz maksymalistyczny manifest translologiczny”, który sprowadza się w zasadzie do dwóch zakazów: 1. *nie tłumacz wiersza na prozę* oraz 2. *nie tłumacz dobrej poezji na złą poezję*. Zaprezentował w nim dwoistość swojego stylu, czyli z jednej strony lapidarność („zakazów”), z drugiej – „barokowo” rozwinięty podtytuł: *„tłumaczenie się z tego, że tłumaczy się wiersze również w celu wytłumaczenia innym tłumaczom, iż dla większości tłumaczeń wierszy nie ma wytłumaczenia”*.

Podczas, gdy jedni uważali, że Barańczak nobilituje pracę tłumacza, bo jego przekład jest twórczością artystyczną i ujawnia autentyczny geniusz pisarski, inni krytykowali, że Barańczak „pisze (tłumaczy) Barańczakiem i to jest złe”. Jednak właśnie Barańczak stworzył wzór tłumacza, do którego się odwoływano: krytykował poprzedników i wdawał się w polemiki ze współczesnymi. A w latach 90. XX wieku sprowokował dyskusję nad tłumaczeniami, jakiej dotąd nie było.

POETA CZY TŁUMACZ?

Na to pytanie odpowiada sam Barańczak: *Gdyby brać pod uwagę wyłącznie proporcje czasowe, można by powiedzieć, że jestem właściwie tłumaczem, natomiast poetą tylko bywam, i to znacznie rzadziej, niż zapewne miał na myśli Norwid*.

Poezja Barańczaka również jest „dychotomiczna”. Bowiem z jednej strony poeta hołdował Peiperowskiej zasadzie „najmniej słów” (w czasach Nowej Fali), a z drugiej strony hołubił dekoracyjną poezję metafizyczną (angielską). Widać to już w tytułach utworów: raz sprowadza je do cyfrowo zapisanych dat (22.12.79 i inne z tomu „Tryptyk z betonu, zmęczenia i śniegu”) albo liczby (33, 44, 55, 66, 77) wierszy w tomiku, kiedy indziej „barokowo” rozbudowuje – np. *„Fioletowa krowa : 333 najsłynniejsze okazy angielskiej i amerykańskiej poezji niepoważnej od Williama Shakespeare’a do Johna Lennona : antologia”*. Poezja Barańczaka łączyła też w sobie romantyczną postawę podmiotu i bohatera lirycznego oraz awangardowe podejście do pracy nad wierszem. Charakteryzowała się „nieufnością” wobec propagandy słownej, tzw. nowomowy oraz etycznością (wspólnym mianownikiem Nowej Fali był bunt moralny wobec wydarzeń lat 1968-70). Formą oporu stało się „mówienie wprost” (trudne w czasach, w których słowo „prawda” jest / tytułem gazety, słowa „wolność” i / „demokracja” podlegają służ-

bowo / generałowi policji”). Na tle innych utworów zorientowanych etycznie, unikatowy był życiowy i kameralny charakter poezji Barańczaka.

Innym wyróżnikiem jest „umuzycznienie” jego wierszy. W „Podróży zimowej” – poeta podłożył nowe słowa pod muzykę Franza Schuberta, napisaną w roku 1827 do cyklu dwudziestu czterech pieśni poety romantycznego Wilhelma Müllera, zatytułowanego „Winterreise”. Barańczak był również wielkim koneserem, tłumaczem i praktykiem tzw. „poezji niepoważnej”. W zbiorze „Pegaz zdębiał” wymyślił nowe formy literackie (np. „fonet” – utwór pisany po polsku, lecz w taki sposób, by naśladować fonetykę obcego języka). Ze względu na liczne nawroty do dawniejszych poetyk swoistą summę dokonań Barańczaka stanowi ostatni jego tomik „Chirurgiczna precyzja”, gdzie „z *chirurgiczną precyzją poeta kraje ciała języka polskiego i mierzy jego wagę*”(…) *przywracając mu życie*”.

NAGRODA

Historycy literatury również mają problem z jednoznacznym określeniem Barańczaka. Michał Paweł Markowski, w laudacji wygłoszonej z okazji 60. rocznicy urodzin Barańczaka i nadania mu doktoratu honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, zaczął opisowo: „*pryncypialny krytyk literacki, pomysłowy tłumacz, poeta metafizyczny, przyjaciel teatru, profesor literatury polskiej i literatur słowiańskich na Uniwersytecie Harvarda, przezabawny parodysta, przekładoznawca, polityczny działacz, przenikliwy eseista*”, by zakończyć lapidarnie, z dużej litery: „*Poeta, Tłumacz, Profesor, słowem* – i tutaj przyznaje się do cytatu z portalu... Ściąga.pl (sic!) – *Humanista* (dokładnie: „wzór współczesnego humanisty”).

Jednak czy koniecznie trzeba „wpychać” Barańczaka w jakieś szufladki, skoro on wymyka się wszelkim schematom? Najważniejsze wydaje się to, że Stanisław Barańczak pozostawił po sobie bogatą i różnorodną spuściznę literacką, która nadal wymaga „odkrywania” i reinterpretacji, ale także dyskusji i polemiki, by mogła być „żywą” dla kolejnych pokoleń. Profesor Piotr Śliwiński twierdzi, że zadecydują o tym nauczyciele języka polskiego w liceum – jeśli się go „nie zamęczą” etykietami (na przykład „poety nowofalowego”), powinien przetrwać.

Stanisław Barańczak zmarł, po długiej walce z chorobą Parkinsona, 26 grudnia 2014 roku w Newtonville pod Bostonem. Został pochowany 3 stycznia 2015 roku na cmentarzu Mount Auburn w Cambridge w stanie Massachusetts.

Najlepszą puentą życia zażartego polemisty jest fakt, że stał się patronem nagrody, a właściwie stypendium dla twórców „przestawiających scenę”, proponujących nowe spojrzenie i język. Poznańska Nagroda Literacka ma dwóch patronów: Adama Mickiewicza i Stanisława Barańczaka. Wieszczy będzie patronował nagrodzie dla twórców uznanych, z niepodważalnym udziałem w kulturze, natomiast Barańczak – młodym autorom „na dorobku”. Zostanie po raz pierwszy wręczona w maju 2015 roku, podczas festiwalu Poznań Poetów.

Zestawienie bibliograficzne w pierwszej części zawiera alfabetyczny spis utworów własnych Barańczaka (poezja i eseje). W dalszej kolejności zamieściliśmy wybór przekładów (tłumaczenia autorstwa Stanisława Barańczaka). W drugiej części znajdują się opracowania dotyczące twórczości oraz biografii, z podziałem na pozycje zwarte i artykuły (od 2004 roku). Całość zamyka netografia.

I. Twórczość

A. Poezja

1. ATLANTYDA i inne wiersze z lat 1981-85. – Londyn : Puls, 1986. – 59 s.
Inne wydanie:
Wrocław : Aspekt, 1987.
2. BIOGRAFIOŁY: poczet 56 jednostek sławnych, sławetnych i osławionych oraz Appendix umożliwiający człowiekowi kulturalnemu zrozumienie i zapamiętanie o co chodzi w 7 podstawowych utworach W. Szekspira. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1991. – 52 s.
3. BO TYLKO ten świat bólu... – Wrocław 1981.
4. CHIRURGICZNA precyzja : elegie i piosenki z lat 1995-1997. – Kraków : Wydawnictwo „a5”, 1998. – 70 s.
5. DZIENNIK poranny : wiersze 1967-1971. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1972. – 82 s.
Inne wydanie:
Poznań : Wydaw. Poznańskie, 1981
6. GEOGRAFIOŁY : z notatek globtrottera-domatora. – Warszawa : „Prószyński i S-ka”, 1998. – 55 s.
7. JA WIEM, że to niesłuszne : wiersze z lat 1975-1976. – Paryż : Instytut Literacki, 1977. – 61 s.
Inne wydanie:
Kraków : KOS, 1981
8. JEDNYM tchem. – Warszawa : Zrzeszenie Studentów Polskich, „Orientacja”, 1970. – 22 s.
9. KOREKTA twarzy. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1968. – 45 s.
10. PEGAZ zdębiał : poezja nonsensu a życie codzienne : wprowadzenie w prywatną teorię gatunków. – Londyn : Puls, 1995. – 232 s.
11. PODRÓŻ zimowa : wiersze do muzyki Franza Schuberta. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1994. – 42 s.
Inne wydania:
Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1997
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2011
12. POEZJE wybrane / wybór i wstęp aut. – Warszawa : LSW, 1990. – 142 s.

13. [STO pięćdziesiąt dziewięć] 159 wierszy : 1968-1988. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 1990. – 214 s.
Inne wydanie:
Kraków : „Znak”, 1991
14. SZTUCZNE oddychanie / z ilustracjami Jana Lebensteina. – Londyn : Aneks, 1978. – 44 s.
Inne wydanie:
Kraków : Krakowska Oficyna Studentów, 1980
15. TRYPTYK z betonu, zmęczenia i śniegu. – Kraków : Krakowska Oficyna Studentów (KOS), 1980. – 77 s.
Inne wydanie:
Paryż : Instytut Literacki, 1981
16. WIDOKÓWKA z tego świata i inne rymy z lat 1986-1988. – Paryż : Zeszyty Literackie – Cahiers Littéraires, 1988. – 49 s.
Inne wydania:
Kraków : „X”, 1989
[B. m.] : „Els”, 1989
Kraków : Oficyna Literacka, 1989
17. WIERSZE prawie zebrane. – Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza (NOWa), 1981. – 124 s.
18. WIERSZE zebrane. – Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2007. – 553 s.
Inne wydania:
Kraków : Wydawnictwo „a5”, [2013]
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2014
19. WSZYSTKIE seanse zarezerwowane : wiersze z lat 1970-1980 / teksty St. Barańczak [i in.]. – Warszawa : NZS [Niezależnego Zrzeszenia Studentów] Politechniki Warszawskiej, [1981]. – 28 s.
20. WYBÓR wierszy i przekładów. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1997. – 646 s.
21. ZIMY i podróże. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1997. – 136 s.
22. ZWIERZĘCA zajadłość : z zapisków zniechęconego zoologa / [rys. Wojciech Wołyński]. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1991. – 44 s.
23. ŻEGNAM cię, nosorożcze : kompletne bestiarium zniechęconego zoologa : od ameby do żrebięcia : z uwzględnieniem zwierząt rzadko spotykanych a nawet w ogóle nie spotykanych. – Warszawa : „Świat Książki”, 1995. – 111 s.

B. Eseje (krytyka literacka)

1. BÓG, Trąba i Ojczyzna : słoń a Sprawa Polska oczami poetów od Reja do Rymkiewicza / wybór, wstęp i oprac. Desdemona Duś [pseud.] ; il. Wojciech Kołyszko. – Kraków : „Znak”, 1995. – 49 s.

2. CZYTELNIK ubezwłasnowolniony : perswazja w masowej kulturze literackiej PRL. – Paryż : Libella, 1983. – 141 s.
3. ETYKA i poetyka. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2009. – 404 s.
4. ETYKA i poetyka : szkice 1970-1978. – Paryż : Instytut Literacki, 1979. – 270 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydawnictwo ABC, 1981
5. IRONIA i harmonia : szkice o najnowszej literaturze polskiej. – Warszawa : „Czytelnik”, 1973. – 217 s.
6. JĘZYK poetycki Mirona Białoszewskiego / Stanisław Barańczak ; Polska Akademia Nauk. Instytut Badań Literackich. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydaw. PAN, 1974. – 177 s.
7. KNEBEL i słowo : o literaturze krajowej w latach siedemdziesiątych. – Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1980. – 43 s.
8. KSIĄŻKI najgorsze 1975-80. – Kraków : KOS, 1981. – 166 s.
9. KSIĄŻKI najgorsze i parę innych ekscesów krytyczno-literackich. – Wyd. 2. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1990. – 183 s.
Inne wydanie:
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2009
10. NIEUFNI i zadufani : romantyzm i klasycyzm w młodej poezji lat sześćdziesiątych. – Wrocław : Ossolineum, 1971. – 179 s.
11. OCALONE w tłumaczeniu : szkice o warsztacie tłumacza poezji z dołączeniem małej antologii przekładów / Stanisław Barańczak. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1992. – 442 s.
Inne wydania:
Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1994
Kraków : Wydawnictwo „a5”, cop. 2007
12. POEZJA i duch Uogólnienia : wybór esejów 1970-1995 / Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1996. – 374 s.
13. PRZED i po : szkice o poezji krajowej przełomu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. – Londyn : Aneks, 1988. – 172 s.
14. TABLICA z Macondo, albo osiemnaście prób wytłumaczenia sobie i innym po co i dlaczego się pisze. – Londyn : Aneks, 1990. – 254 s.
15. UCIEKINIERY z Utopii : o poezji Zbigniewa Herberta. – Londyn : Wydawnictwo Polonia, 1984. – 155 s.
Inne wydania:
Wrocław : Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, 1994
Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001

16. WYBÓR poezji / Bolesław Leśmian [pseud.] ; wyboru dokonał i postłowiem opatrzył Stanisław Barańczak. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1996. – 419 s.

C. Przekłady (z języka angielskiego)

1. ANTOLOGIA angielskiej poezji metafizycznej XVII stulecia. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1982. – 328 s.
Inne wydania:
Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1991
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2009
2. BURZA ; Zimowa opowieść / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1991. – 286 s.
Inne wydania:
Kraków : „Znak”, 1999
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2008
3. CHWILA = Moment / Wisława Szymborska ; przekł. Clare Cavanagh, Stanisław Barańczak. – Warszawa : „Znak”, 2003. – 88 s.
4. CIĄGNĄC dalej : nowe wiersze 1991-1996 / Seamus Heaney. – Kraków : „Znak”, 1996. – 63 s.
5. CZARNOKSIĘŻNIK z Archipelagu / Ursula K. Le Guin; postł. opatrzył Stanisław Lem. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1983. – 197 s.
Inne wydania:
Gdańsk : „Phantom Press”, 1990
Gdańsk : Phantom-Press International, 1991
Warszawa : Prószyński i S-ka, 1996
Warszawa : Polityka. Spółdzielnia Pracy, [2008]
Warszawa : Prószyński Media, 2010
6. [CZTERDZIEŚCI cztery] 44 opowiadki / Edward Lear [i in.] ; wybór, przekł., wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1998. – 267 s.
7. [CZTERDZIEŚCI cztery] 44 wiersze / W.H. Auden ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1994. – 190 s.
8. [CZTERDZIEŚCI cztery] 44 wiersze / Philip Larkin ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Arka”, 1991. – 143 s.
9. [CZTERDZIEŚCI cztery] 44 wiersze / Seamus Heaney ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1994. – 171 s.
10. DRUGIE 100 [sto] wierszy / Emily Dickinson ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1995. – 158 s.
11. [DWADZIEŚCIA cztery] 24 wiersze / Andrew Marvell ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1993. – 150 s.

12. FIOLETOWA krowa : 333 najslawniejsze okazy angielskiej i amerykan-
skiej poezji niepowaznej od Williama Shakespeare'a do Johna Lennona :
antologia. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1993. – 316 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydawnictwo „a5”, cop. 2007
13. HAMLET, książkę Danii / William Shakespeare ; [rys. Andrzej Wajda]. –
Poznań : „W Drodze”, 1990. – 205 s.
Inne wydania:
Poznań : „W Drodze”, 1994
Kraków : „Znak”, 1997
Kraków : „Znak”, 2002
14. HENRYK IV : część I i II / William Shakespeare ; [posł. M.A. Shaaber,
Allan G. Chester]. – Kraków : „Znak”, 1998. – 366 s.
15. JAK WAM się podoba / William Shakespeare ; z oryg. linorytmami Andrze-
ja Czeczota. – Koszalin : Wydaw. Urszuli Kurtiak i Edwarda Leya, 1993.
– 70 s.
Inne wydanie:
Poznań : „W Drodze”, 1993
16. JULIUSZ Cezar / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1993. –
156 s.
Inne wydanie:
Kraków : „Znak”, 2000
17. KOMEDIA omyłek ; Stracone zachody miłości / William Shakespeare;
[posł. Paula A. Jorgensena, Alfreda Harbage'a]. – Poznań : „W Drodze”,
1994. – 292 s.
18. KOMEDIE / Wiliam Shakespeare. – Kraków : Społeczny Instytut Wy-
dawniczy Znak, 2012. – 1385 s.
19. KOROLIAN / William Shakespeare; [posł. H. Levin]. – Kraków : „Znak”,
2003. – 234 s.
20. KOT Prot / Dr. Seuss. – Wyd. 2. – Poznań : „Media Rodzina”, cop. 2003.
– 76 s.
21. KOTY / Thomas Stearns Eliot ; il. Mariola Wilczyńska. – Kraków : Wy-
daw. Literackie, 1995. – 44 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydaw. Literackie, 2005
22. KRÓL Henryk V / William Shakespeare; [posł. Alfred Harbage]. – Kra-
ków : „Znak”, 1999. – 192 s.
23. KRÓL Lear / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1991. – 189 s.
Inne wydania:
Poznań : „W Drodze”, 1992

- Kraków : „Znak”, 1997
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2008
24. KUPIEC wenecki / William Shakespeare; [pośł. Brents Stirling]. – Kraków : „Znak”, 2004. – 157 s.
25. LIRYKI najpiękniejsze / Emily Dickinson. – Toruń : „Algo”, 2000. – 44 s.
26. MAPA Nowego Świata : wiersze wybrane / Derek Walcott ; wybór i red. Magda Heydel ; tł. Stanisław Barańczak [i in.]. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2008. – 184 s.
27. MADONNY z dorysowaną szpicbródką oraz inne wiersze, prozy poetyckie i eseje / Charles Simic ; wybór i przekł. [z ang.] Stanisław Barańczak. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1992. – 251 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2014
28. MAKBET / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1992. – 145 s.
Inne wydania:
Kraków : „Znak”, 1998
Kraków : „Znak”, 2003
29. „MIŁOŚĆ jest wszystkim co istnieje” : 300 najsławniejszych angielskich i amerykańskich wierszy miłosnych : antologia / w wyborze i przekł. [z ang.] Stanisława Barańczaka. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1992. – 451 s.
Inne wydanie:
Poznań : Wydawnictwo „a5” ; Warszawa : „CiS”, 1997
30. NA KAŻDE pytanie odpowie czytanie! / Dr. Seuss. – Poznań : Harbor Point Media Rodzina, cop. 2005. – 45 s.
31. NIEPOŚLUSZNA mama i inne wierszyki dla dzieci / Alan Alexander Milne ; w wolnym przekł. [z ang.] Stanisława Barańczaka; il. Teresa Wilbik. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1983. – 41 s.
32. NOTHING twice : selected poems / Wisława Szymborska ; sel. and transl. by Stanisław Barańczak and Clare Cavanagh ; afterword by Stanisław Barańczak. – Wyd. 5. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2006. – 396 s.
33. OD CHAUCERA do Larkina : 400 nieśmiertelnych wierszy 125 poetów anglojęzycznych z 8 stuleci : antologia / w wyborze, przekł. [z ang.] i oprac. Stanisława Barańczaka. – Kraków : „Znak”, 1993. – 577 s.
34. OD WALTA Whitmana do Boba Dylana : antologia poezji amerykańskiej. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1998. – 303 s.
35. [OSIEMDZIESIĄT dwa] 82 wiersze i poematy / Josif Brodski ; wybór i oprac. Stanisław Barańczak ; przedm. Czesław Miłosz ; [tł. z ang., ros.]. – Kraków : „Znak”, 1989. – 211 s.
Inne wydanie:

Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, 2013

36. OTELLO, Maur wenecki / William Shakespeare; [posł. Geralda Eadesa Bentley' a]. – Poznań : „W Drodze”, 1993. – 209 s.
Inne wydanie:
Kraków : „Znak”, 2002. – 215 s.
37. [PIĘĆDZIESIĄT pięć] 55 wierszy / Robert Frost ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Arka”, 1992. – 222 s.
38. [PIĘĆDZIESIĄT pięć] 55 wierszy / Thomas Hardy ; wybór, przekł., wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1993. – 177 s.
39. POEZJE wybrane / Jan od Krzyża. – Kraków : Wydawnictwo Karmelitów Bosych, 2010. – 54 s.
40. POSKROMIENIE złośnicy ; Dwaj panowie z Werony / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1992. – 285 s.
Inne wydanie:
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2007
41. PRZEJRZYSTA pogoda : wiersze wybrane / Seamus Heaney ; red. Magda Heydel ; tł. Stanisław Barańczak. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2009. – 261 s.
42. ROMEO i Julia / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1990. – 173 s.
Inne wydania:
Poznań : „W Drodze”, 1992
Poznań : „Znak”, 1998
Kraków : „Znak”, 2002
43. ROMEO i Julia ; Hamlet ; Makbet / William Shakespeare. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2006. – 555 s.
44. SAM to wszystko widziałem na ulicy Morwowej / Dr. Seuss. – Poznań : Harbor Point Media Rodzina, 2005. – 38 s.
45. SEN nocy letniej ; Kupiec wenecki / William Shakespeare. – Poznań : „W Drodze”, 1992. – 276 s.
Inne wydania:
Kraków : „Znak”, 2000
Kraków : „Znak”, 2002
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2008
46. [SIEDEMDZIESIĄT siedem] 77 wierszy / John Donne ; wybór, przekł., wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Wyd. 2. – Kraków : „Znak”, 1998. – 224 s.
47. [SIEDEMDZIESIĄT siedem] 77 wierszy / Robert Herrick ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Arka”, 1992. – 189 s.

48. SŁOŃ, który wysiedział jajko / Dr. Seuss. – Poznań : „Media Rodzina”, cop. 2003. – 62 s.
49. SONYTY / William Shakespeare ; przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Poznań : Wydawnictwo „a5”, 1993. – 200 s.
Inne wydania:
Poznań : Wydawnictwo „a5” ; Warszawa : „CiS”, 1996
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2003
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2011
50. [STO pięćdziesiąt] 150 wierszy / Edward Estlin Cummings ; wybrał i przeł. [z ang.] oraz posłowiem opatrzył Stanisław Barańczak. – Kraków ; Wrocław : Wydaw. Literackie, 1983. – 359 s.
51. [STO] 100 słynnych monologów / William Shakespeare ; wybór, przekł. [z ang.] wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1996. – 268 s.
52. [STO] 100 wierszy / Emily Dickinson ; wybór, przekł. [z ang.] i wstęp Stanisław Barańczak. – Kraków : „Arka”, 1990. – 141 s.
Inne wydanie:
Kraków : „Znak”, 1995
53. [SZEŚĆDZIESIĄT sześć] 66 wierszy / George Herbert ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Wyd. 2. – Kraków : „Znak”, 1997. – 179 s.
54. TRAGEDIE i kroniki / William Shakespeare. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2013. – 1583 s.
55. [TRZYDZIEŚCI trzy] 33 pieśni / Thomas Campion ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1995. – 96 s.
56. [TRZYDZIEŚCI trzy] 33 wiersze / Elizabeth Bishop ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1995. – 164 s.
57. [TRZYDZIEŚCI trzy] 33 wiersze / Gerard Manley Hopkins ; wybór, przekł. [z ang.], wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Arka”, [1992]. – 138 s.
58. [TRZYDZIEŚCI trzy] 33 wiersze / John Keats ; wybór, przekł. [z ang.] wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1997. – 110 s.
59. [TRZYDZIEŚCI trzy] 33 wiersze / Henry Vaughan ; wybór, przekł., wstęp i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 2000. – 143 s.
60. TYMON Ateńczyk / William Shakespeare. – Kraków : „Znak”, 1997. – 168 s.
61. W ŚWIECIE mułów nie ma regułów / Ogden Nash ; wybór i wersja pol. Stanisław Barańczak ; il. Wojciech Wołyński. – Poznań : Harbor Point Media Rodzina, cop. 2007. – 175 s.

62. WESOŁE kumoszki z Windsoru / William Shakespeare ; przeł. [z ang.] Stanisław Barańczak ; [postł. Fredson Bowers]. – Kraków : „Znak”, 1998. – 184 s.
63. WIECZÓR Trzech Króli albo Co zechcecie / William Shakespeare ; przeł. Stanisław Barańczak ; [postł. Charles T. Prouty]. – Kraków : „Znak”, 2001. – 166 s.
Inne wydanie:
Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2008
64. WIELE hałasu o nic ; Wieczór Trzech Króli albo Co chcecie / William Shakespeare ; przeł. [z ang.] Stanisław Barańczak ; [postł. Josephine Waters Bennett, Charlesa T. Prouty'ego]. – Poznań : „W Drodze”, 1994. – 333 s.
65. WIERSZE wybrane / John Donne ; wybór, przekł. [z ang.], postł. i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków ; Wrocław : Wydaw. Literackie, 1984. – 175 s.
66. WIERSZE wybrane / Emily Dickinson. – Kraków : „Znak”, 2000. – 285 s.
67. WIERSZE wybrane / George Herbert ; wyboru dokonał, przeł. [z ang.] i posłowiem opatrzył Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1989. – 150 s.
68. WIERSZE wybrane / Dylan Thomas ; wybrał, przeł. i postł. opatrzył Stanisław Barańczak. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1974. – 218 s.
69. WSZYSTKO dobre, co dobrze się kończy / William Shakespeare ; przeł. Stanisław Barańczak ; [postł. Jonas A. Barish]. – Kraków : „Znak”, 2001. – 195 s.
70. WYBÓR poezji / James Merrill ; przekł. i oprac. Stanisław Barańczak. – Paryż : Zeszyty Literackie, 1990. – 123 s.
Inne wydanie:
Kraków : Wydawnictwo „a5”, 2001
71. „Z TOBĄ więc ze Wszystkim” : 222 arcydzieła angielskiej i amerykańskiej liryki religijnej / wybór, przekł. [z ang.] i oprac. Stanisław Barańczak. – Kraków : „Znak”, 1992. – 356 s.
72. ZNAK Wodny / Josif Brodski ; przeł. [z ang.] Stanisław Barańczak ; [słztychy Joannesa Baptisty Brustoloni]. – Kraków : „Znak”, 1993. – 104 s.
73. ZWIERZĘ słucha zwierzeń : małe bestiarium z angielskiego albo Trzydzieści sześć wierszy trzydziestu sześciu poetów zwracających się do lub mówiących o mniej więcej tyluż zwierzętach a to o Pchłach, Psach, Pająkach, Skowronkach, Jeżach, Nietoperzach, Bykach, Słowikach, Sokołach, Pszczołach, Muchach, Ropuchach, Myszach, Tygrysach i innych Stworzeniach / w wyborze i przekł. [z ang.] Stanisława Barańczaka. – Warszawa : „Itaka” : „PEN”, 1992. – 135 s.

D. Inne

a. Pozycje zwarte

1. KORESPONDENCJA (1972-1996) : z faksymilami listów, zapisków, wierszy dla przyjaciół oraz aneksem / Zbigniew Herbert, Stanisław Barańczak ; [red. i oprac. przypisów Barbara Toruńczyk]. – Warszawa : Fundacja Zeszytów Literackich, cop. 2005. – 101 s.
2. ZAUFACIE nieufności : osiem rozmów o sensie poezji 1990-1992 / Stanisław Barańczak ; red. Krzysztof Biedrzycki. – Kraków : „M”. Biblioteka „Nagłosu”, 1993. – 139 s.

b. Artykuły

1. 22.12.79 : Ułożone po ciemku ; Rozmowa 1990 / Stanisław Barańczak. W: *G a z . W y b o r c z a*. – 2006, nr 264, s. 19
2. 25. PIOSENKA z megafonu / Stanisław Barańczak. W: *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2006, nr 281, s. A18
3. JEJ WŁOSY, skrzydło bramy i ciężki pęk kluczy ; Strzał strącił mnie na ziemię ; 5. N.N. próbuje przypomnieć sobie słowa modlitwy ; Ustawienie głosu ; Stając na czerwonym świetle ; Z okna na którymś piętrze ta aria Mozarta ; Płakała w nocy, ale nie jej płacz go zbudził / Stanisław Barańczak. W: *G a z . W y b o r c z a*. – 2006, nr 263, s. 31-32
4. PAREĘ przypuszczeń na temat poezji współczesnej / Stanisław Barańczak. W: *G a z . W y b o r c z a*. – 2006, nr 263, s. 32
5. PŁAKAŁA w nocy, ale nie jej płacz go zbudził / Stanisław Barańczak. W: *G a z . W y b o r c z a*. – 2014, nr 299, s. 11

II. Opracowania

A. Twórczości

a. Pozycje zwarte

1. „CHAMUŁY”, „gnidy”, „przemilczacze”... : antologia dwudziestowiecznego pamfletu polskiego / wybór, wstęp, oprac. Dorota Kozicka ; Uniwersytet Jagielloński. Wydział Polonistyki. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2010. – 701 s.
2. CHWILE pewności: 20 szkiców o poezji i krytyce / Marian Stala. – Kraków : Znak, 1991. – 281 s.
3. CZYTAJĄC Barańczaka / Dariusz Pawelec ; Szkoła Języka, Literatury i Kultury Polskiej. Uniwersytet Śląski. – Katowice : Wydawnictwo Gnome : Letnia Szkoła Języka, Literatury i Kultury Polskiej, 1995. – 166 s.

4. LARKINA portret zwielokrotniony : o dwóch polskich przekładach brytyjskiego poety / Katarzyna Szymańska. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Semper, 2012. – 133 s.
5. MOMENT lingwistyczny : o wczesnym pisarstwie Ryszarda Krynickiego i Stanisława Barańczaka / Tomasz Cieślak-Sokołowski. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, cop. 2011. – 422 s.
6. „OBCHODZĘ urodziny z daleka...” : szkice o Stanisławie Barańczaku / red. Joanna Dembińska-Pawelec i Dariusz Pawelec. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2007. – 262 s.
7. OCALONY w gmachu wiersza : o poezji Stanisława Barańczaka / Jerzy Kandziora. – Warszawa : Fundacja Akademia Humanistyczna : Instytut Badań Literackich PAN. Wydawnictwo, 2007. – 442 s.
8. POETA i duch wolności : szkice o twórczości Stanisława Barańczaka. – Poznań : Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury, 2014. – 240 s. – (Wielkopolska Biblioteka Poezji. Krytyka; nr 33)
9. POETA odrzucony / Stanisław Stabro. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1989. – 313 s.
10. „POEZJA jest sztuką rytmu” : o świadomości rytmu w poezji polskiej dwudziestego wieku (Miłosz, Rymkiewicz, Barańczak) / Joanna Dembińska-Pawelec. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2010. – 470 s.
11. POEZJA Stanisława Barańczaka : reguły i konteksty / Dariusz Pawelec ; [z prac Zakładu Teorii Literatury Uniwersytetu Śląskiego]. – Katowice : „Śląsk”, 1992. – 200 s.
12. POMYŚLANE przepaście : osiem interpretacji / Stanisław Barańczak ; postł. Ireneusz Opacki ; w układzie i oprac. Jolanty Tambor i Romualda Cudaka. – Katowice : Wydawnictwo UŚ, 1995. – 182 s.
13. POKAZ prozy / Stanisław Barańczak (i in.). – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2006. – 396 s.
14. „POWIEDZIEĆ to wszystko, o czym milczę” : o poezji Stanisława Barańczaka / Dorota Kulczycka ; Uniwersytet Zielonogórski. – Zielona Góra : Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2008. – 312 s.
15. PRZEKŁAD jako kontynuacja twórczości własnej : na przykładzie wybranych translacji Stanisława Barańczaka z języka angielskiego / Monika Kaczorowska. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, cop. 2011. – 286 s.
16. STANISŁAW Barańczak – poeta i tłumacz / Ewa Rajewska. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 2007. – 309 s.

17. ŚWIAT poezji Stanisława Barańczaka / Krzysztof Biedrzycki ; [oprac. tekstu Jerzy Lohman]. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 1995. – 308 s.
18. ŚWIATY możliwe w poezji Stanisława Barańczaka / Joanna Dembińska-Pawelec. – Katowice : Wydawnictwo UŚ, 1999. – 162 s.

b. Artykuły

1. „A WIĘC jesteś, bądź co bądź? To dalej bądź”. [Cz. 1] / Barbara Toruńczyk. W: *Zeszyty Literackie*. – 2010, nr 1, s. 165-178
2. AMBIWALENCJE translatorskie jako dzieło sztuki : przypadek Stanisława Barańczaka / Arkadiusz Luboń. Streszcz. ang. W: *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Historia Literatury*. – 2009, z. 4, s. 289-301
3. BARAŃCZAK : głosy z połowy lat 70. / Jerzy Kandziora. Streszcz. ang. W: *Teksty Drugie*. – 2014, nr 2, s. 307-327
4. BEATLES! Barańczaka / Adam Poprawa. W: *Polonistyka*. – 2005, nr 5, s. 46-50
5. BARAŃCZAK : wchodziliśmy w drogę odpryskom świata / Joanna Szczęsna. W: *Gaz. Wyborcza*. 2015, nr 2, s. 10-13
6. BARAŃCZAK i Schubert – dwie zagadki / Anna Pytlewska. W: *Pro Arte*. 2010, nr 6
7. BARAŃCZAK na XXI wiek / Adam Poprawa. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2013, nr 251, s. 34-35
8. BARAŃCZAK w Krakowie / Andrzej Kurz. W: *Przeгляд*. – 2015, nr 3, s. 38-39
9. CZYTAJĄC Barańczaka / Piotr Śliwiński ; rozm. przepr. Violetta Szostak. W: *Gaz. Wyborcza – Poznań*. – 2015, nr 1, s. 4-5
10. DEKALOG naszych intelektualistów : pierwsze oficjalne polskie wydanie legendarnej „Etyki i poetyki” Barańczaka / Mirosław Spychalski. W: *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 35, s. 21
11. DIALEKTYKA życia i śmierci : motywy „kołyski grobem” i „śmierci za życia” w poezji Stanisława Barańczaka / Dorota Kulczycka. W: *Filologia Polska*. – 2007, t. 3, s. 177-195
12. Dialog człowieka z Bogiem w poezji Stanisława Barańczaka / Joanna Kosturek. – Streszcz. ang. W: *Świat i Słowo*. – 2010, nr 2, s. 185-200
13. DWIE tajemnicze damy / Tomasz Fiałkowski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2006, nr 47, s. 8-9
14. DZIEŃ z Barańczakiem / Stefan Drajewski. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 23, s. 17

15. ETYKA autentyczności jako postulowany styl życia : (glossa o krytyce etycznej Stanisława Barańczaka) / Michał Januszkiewicz. W: *Kon teksty*. – 2011, nr 1, s. 65-69
16. GŁOŚNIEJ o nagrodzie / Piotr Śliwiński. W: *Gaz. Wyborcza – Poznań*. – 2015, nr 12, s. 9
17. GRA sensu i nonsensu : poważna i nie-poważna poezja Barańczaka scalona / Krzysztof Biedrzycki. W: *Dekada Literacka*. – 2009, nr 5/6, s. 14-23
18. HISTORIA przyzna nam rację / Justyna Błażejowska. W: *Gaz. Polska*. – 2009, nr 26, s. 28
19. IDEA poezji (według) Stanisława Barańczaka i Andrzeja Sosnowskiego / Natalia Rapp. W: *Twórczość*. – 2012, nr 8, s. 37-51
20. IMPRESJE językoznawcy i kontestatora w twórczości Stanisława Barańczaka / Marta Rodak-Nawrot. W: *Polonistyka*. – 2007, nr 7 s. 28-31
21. JAK nie przegrać w grach społecznych : Barańczak jako felietonista / Adam Poprawa. W: *Odra*. – 2007, nr 3, s. 66-69
22. JĘZYK jako świat przedstawiony. O wierszach Stanisława Barańczaka / Włodzimierz Bolecki. W: *Pamiętnik Literacki*. 1985, z. 2.
23. KANCIASTE ogólniki lub indagowanie Barańczaka / Adam Poprawa. W: *Odra*. – 2014, nr 1, s. 41-44
24. KIESZONKOWY model przewrotności : o poezji Stanisława Barańczaka / Jarosław Mikołajewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 2, s. 15
25. LEKCJA martwego języka / Krzysztof Masłoń. W: *Do Rzeczy*. 2015, nr 2, s. 46-47
26. NIEDOŚCIĞŁY mistrz własnych braków : o niedoskonałości w świecie poetyckim Stanisława Barańczaka / Beata Przymuszała. W: *Polonistyka*. – 2008, nr 3, s. 44-49
27. [NOWA] Fałaj. W: *Dekada Literacka*. – 2005, nr 3-4
Zawiera: artykuły nt. grupy poetyckiej.
28. OD DONNE'A do Lennona / Magdalena Heydel. W: *Tyg. Powszechny*. – 2015, nr 1, s. 70-73
29. OD „KSIĄŻEK najgorszych” do niezgorszej literatury / Adam Poprawa. W: *Polonistyka*. – 2008, nr 3, s. 23-29
30. O „WCZESNYM” Barańczaku autobiograficznie / Edward Balcerzan. W: *Topos*. – 2008, nr 1/2, s. 9-15
31. PAN tu nie stał, pan tu wykladał i tworzył / Katarzyna Dobroń. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 2, s. 4
32. PIOSENKI, nie śpiewane żonie / Iwona Misiak. W: *Fraza*. – 2005, nr 3, s. 129-134

33. POETA i duch wolności. Posłuchaj / Marta Kaźmierska. W: *Gaz. Wyborcza* – Poznań. – 2015, nr 18, s. 12
34. POETA moralnego niepokoju / Leszek Żuliński. W: *Przeгляд*. – 2006, nr 46, s. 48-49
35. POETA w Nowym Jorku / Irena Lasota. W: *Rzeczpospolita*. – 2015, nr 2, s. P12-13
36. POETA zobowiązuje do dalszej pracy / Cyprian Łakomy. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 5, s. 15
37. POP-ART Warhola i soc-pop Barańczaka / Marcin Rychlewski. Bibliogr. W: *Kultura Popularna*. – 2004, nr 2, s. 87-94
38. POWAŻNY stosunek do życia? : Stanisława Barańczak w Poznaniu / Joanna Roszak. – *Topos*. – 2008, nr 1/2, s. 41-44
39. PRZYJDŹ i wejdź do środka / Violetta Szostak. W: *Gaz. Wyborcza* – Poznań. – 2015, nr 23, s. 6
40. SKŁADNIA współczucia / Andrzej Franaszek. W: *Tyg. Powszechny*. – 2015, nr 1, s. 66-69
41. SŁOŃ wielkopolski : (esej-żart o poezji Stanisława Barańczaka) / Sergiusz Sterna-Wachowiak. W: *Topos*. – 2008, nr 1/2, s. 21-38
42. [STANISŁAW Barańczak]. W: *Topos*. – 1998, nr 1; 1999, nr 2
Zawiera: artykuły Edwarda Balcerzana, Juliana Kornhausera, Joanny Roszak.
43. STANISŁAW Barańczak – drobnomieszczańskie cnoty / Tadeusz Nyczek. W: *Przekrój*. – 2006, nr 45, s. 64-67
44. STANISŁAW Barańczak nie żyje. Zmarł w wieku 68 lat / Aleksandra Gersz. W: *Głos Wielkop.* – 2014, nr 299, s. 16
45. Stanisław Barańczak : widma poezji / Andrzej Skrendo. Streszcz. ang. W: *Teksty Drugie*. – 2014, nr 2, s. 284-306
46. STANISŁAWA Barańczaka dialog chirurga i demiurga / Iwona Misiak. W: *Teksty Drugie*. – 2007, nr 3, s. 69-92
47. ŚMIERĆ tłumacza / Justyna Sobolewska. W: *Polityka*. – 2015, nr 2, s. 76-77
48. TAJNA więź nonsensistów : pan od słów / Michał Rusinek. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 2, s. 14
49. TO WIECZÓR dla Barańczaka / Violetta Szostak. W: *Gaz. Wyborcza* – Poznań. – 2015, nr 4, s. 5
50. Trzy pamflety Stanisława Barańczaka / Jerzy Kandziora. W: *Teksty Drugie*. – 2012, nr 1/2, s. 176-192
51. UTRACONE w naśladowaniu : Stanisław Barańczak i pastiszyści / Dariusz Pawelec. W: *Polonistyka*. – 2008, nr 3, s. 15-22

52. „UŻYCZA mu słuchu, czasu, cierpienia, wszystkiego, co przewidziała” : muzyka w twórczości Stanisława Barańczaka / Karolina Cicha. Streszcz. ang. W: *Pamiętnik Literacki*. – 2006, z. 1, s. 65-77
53. W DOMACH z betonu : o „Tryptyku...” Stanisława Barańczaka / Marcin Rychlewski. W: *Polonistyka*. – 2006, nr 3, s. 23-26
54. WIECZÓR dla Barańczaka. I nowa nagroda literacka! / Violetta Szostak. W: *Gaz. Wyborcza* – Poznań. – 2015, nr 5, s. 1
55. WIELOGŁOS o Barańczaku / Ewa Rajewska. W: *Odra*. – 2007, nr 3, s. 61-65
56. W JEZYKU jak w domu : Stanisławowi Barańczakowi na 60. urodziny / Michał Paweł Markowski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2006, nr 47, s. 8-9
57. W JEZYKU jak w domu / Michał Paweł Markowski. W: *Zeszyty Literackie*. – 2006, nr 4, s. 193-195
58. WYGLĄDAŁO to tak, jak gdybym się nagle znalazł pośród wielkiego ogrodu / Stanisław Barańczak ; rozm. przepr. Krzysztof Biedrzycki. W: *Dekada Literacka*. – 2005, nr 3/4, s. 65-67
59. WYJAZD Barańczaka był czymś w rodzaju zdrady / Małgorzata Bratek ; rozm. przepr. Krzysztof M. Kaźmierczak. W: *Głos Wielkop. dod. Magazyn* – 2015, nr 12, s. 2-3
60. Z CHIRURGICZNĄ precyzją / Tadeusz Nyczek. W: *Polityka*. – 1999, nr 42, s. 50, 52
61. Z DUCHA Settembriniego : na sześćdziesiąte urodziny Stanisława Barańczaka / Adam Michnik. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2006, nr 264, s. 19
62. ŻEGNAMY Barańczaka / Kamil Babacz. W: *Głos Wielkop. dod. Pasaż poznański*. – 2015, nr 1, s. 2

B. Biograficzne

1. BARAŃCZAK i żyletki / Monika Brzóstkowicz-Klajn. W: *Polonistyka*. – 2008, nr 3, s. 9-14
2. BARAŃCZAK na XXI wiek / Adam Poprawa. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2013, nr 251, s. 34-35
3. BARAŃCZAK w Krakowie / Andrzej Kurz. W: *Przegląd*. – 2015, nr 3, s. 38-39
Współpraca St. Barańczaka z Wydawnictwem Literackim.
4. BARAŃCZAK : wchodziliśmy w drogę odpryskom świata / Joanna Szczęsna. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 2, s. 10-13
5. HISTORIA przyzna nam rację / Justyna Błażejowska. – (Encyklopedia Solidarności). W: *Gaz. Polska*. – 2009, nr 26, s. 28

6. LEKCJA martwego języka / Krzysztof Masłoń. W: *Do Rzeczy*. – 2015, nr 2, s. 46-47
7. NIEULECZALNY prymus / Tadeusz Nyczek. W: *Dialog*. – 2015, nr 2, s. 136-141
8. OD DONNE'A do Lennona / Magda Heydel. W: *Tyg. Powszechny*. – 2015, nr 1, s. 70-73
9. POCHWAŁA Stanisława Barańczaka / Michał Paweł Markowski. W: *Alma Mater*. – 2007, nr 90, s. 27-28
10. POETA w Nowym Jorku / Irena Lasota. W: *Rzeczpospolita (W1)* – 2015, nr 2, s. P12-P13
11. PRECYZJA i chaos / Tadeusz Nyczek. W: *Polonistyka*. – 2008, nr 3, s. 6-8
12. STANISŁAW Barańczak (1946-2014) / (JS). W: *Polityka*. – 2015, nr 1, s. 12
13. ŚMIERĆ tłumacza / Justyna Sobolewska. W: *Polityka*. – 2015, nr 2, s. 76-77
14. TRYPTYK (z betonu? Zmęczenia? i śniegu?) / Julian Kornhauser. W: *Topos*. – 2008, nr 1/2, s. 17-19
15. TAJNA więź nonsensistów : pan od słów / Michał Rusinek. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 2, s. 14
16. W JEŹYKU jak w domu : Stanisławowi Barańczakowi na 60. urodziny / Michał Paweł Markowski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2006, nr 47, s. 8-9
Laudacja wygłoszona z okazji przyznania Stanisławowi Barańczakowi doktoratu honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego.
17. W JEŹYKU jak w domu / Michał Paweł Markowski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2015, nr 1, s. 64-65
Pochwała St. Barańczaka z okazji nadania mu stopnia honorowego doktora Uniwersytetu Jagiellońskiego, odczytana na Uniwersytecie Harvarda 14 listopada 2006 r.
18. ZACHODU nie wzruszą utyskiwania, płacze i lament : Stanisław Barańczak odpowiada na pytania „Obserwatora”. W: *Kronika Miasta Poznania*. – 2014, [nr] 2, s. 226-230
19. ŻEGNAJ, Staszku / Adam Michnik. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2014, nr 299, s. 10

Netografia:

<http://archiwum.rp.pl/artykul/55942-Wiernosc-nieufnosci.html>

<http://culture.pl/pl/tworca/stanislaw-baranczak>

<http://ksiazki.onet.pl/nie-zyje-stanislaw-baranczak/2h76h>

http://forum.gazeta.pl/forum/w,151,10647140,,do_szczesliwych_posiadaczy_wytworow_Baranczaka.html?v=2
<https://polonistyka.amu.edu.pl/ifp/content-ifp/nekrolog9>
http://www.teatrnowy.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=202:mister-baranczak&catid=17&Itemid=221&lang=pl
<https://www.tygodnikpowszechny.pl/od-donnea-do-lennona-25446>
<http://tygodnik.onet.pl/wwwylacznie/stanislaw-baranczak-nie-zyje/fb561>
<http://tygodnik.onet.pl/kultura/w-jezyku-jak-w-domu/xfnj7>
<http://tygodnik.onet.pl/historia/11-stron-na-pozegnanie-baranczaka/e376b>
<https://www.tygodnikpowszechny.pl/skladnia-wspolczucia-25438>
<http://www.tygodnikprzeglad.pl/poeta-moralnego-niepokoju/>
<http://wpolityce.pl/kultura/228295-stanislaw-baranczak-zostal-pochowany-w-cambridge-pod-bostonem>
http://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Bara%C5%84czak
http://wyborcza.pl/magazyn/1,134726,14840895,Baranczak_na_XXI_wiek.html
<http://www.granice.pl/recenzja,fioletowa-krowa--333-najslawniejsze-okazy-angielskiej-i-amerykanskej-poezji-niepowaznej-od-william-shakespeare-8217;a-do-john,114>
<http://wyborcza.pl/1,75248,138108.html#ixzz3Qq7GVYcx>
<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1604073,1,baranczak-nie-dam-zginac-w-mroku.read>

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

P O L S K I E M I S J E W O J S K O W E

Po raz pierwszy Polska wysłała swoje wojsko poza granice kraju w 1953 roku do Korei. Żołnierze polscy pełnili wówczas rolę obserwatorów po podpisaniu traktatu pokojowego w Panmundżonie (27 lipca 1953 roku) kończącego wojnę koreańską. Od tego czasu siły polskie brały udział w licznych misjach zagranicznych o różnorodnym charakterze. Najczęściej uczestniczyliśmy w nich pod auspicjami ONZ. Były to operacje pokojowe, obserwacyjne, humanitarne, rozjemcze i policyjne. Najbardziej znane misje to te, które miały charakter wojenny.

Zaliczamy do nich udział Polaków w stabilizacji sytuacji w Iraku (2003-2008) oraz działania naszych żołnierzy w Afganistanie (2002-2014).

Niestety wszystkie działania podejmowane poza granicami kraju wiązały się z ryzykiem. Szczególnie dużo ofiar pochłonęła wojna w Afganistanie, w mniejszym stopniu – nasza obecność w Iraku. Stres wojenny dotknął także innych uczestników misji; również tych, którzy mieli więcej szczęścia i nie odnieśli ran. Z myślą o wszystkich żołnierzach, biorących udział w misjach i operacjach wojskowych, powołano Centrum Weterana Działań poza Granicami Państwa. Zadaniem tej instytucji jest służenie pomocą rodzinom poległych i poszkodowanych w trakcie misji oraz pełnienie funkcji informacyjnych, edukacyjnych czy pielęgnowanie pamięci i tradycji.

W związku z Dniem Weterana Misji (29 maja) prezentujemy zestawienie bibliograficzne o misjach wojskowych. Zawiera ono pozycje zwarte (od 1998 roku) oraz artykuły (od 2004 roku). Całość materiału podzielono na dwie zasadnicze części. W pierwszej z nich zgromadzono opracowania ogólne. Natomiast w części drugiej znajdziemy publikacje o konkretnych operacjach przeprowadzonych przez polskie wojsko. Uzupełnieniem zestawienia jest netografia.

I. Opracowania ogólne

1. ARTYLERIA w działaniach pokojowych i stabilizacyjnych / Tomasz Rubaj ; Akademia Obrony Narodowej. – Warszawa : Akademia Obrony Narodowej, 2010. – 94 s. : il.
Bibliogr. s. 93-94.
2. CZŁOWIEK ponad wszystko : międzynarodowa konferencja „Funkcjonowanie służby psychologicznej oraz opieka i pomoc socjalna rodzinom żołnierzy wykonujących zadania poza granicami kraju”, Wrocław, czerwiec 2005 / [red. M. Łuniewska, R. Goluch ; tł. E. Rozmysłowska, O. Truszczyński] ; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Wychowania i Promocji Obronności. – Szczecin : Zapol Dmochowski, Sobczyk, [2007]. – 132 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych ref.
3. DZIAŁANIA przeciwirebelianckie w operacjach : materiały z seminarium naukowego / pod red. Wojciecha Więcka ; Akademia Obrony Narodowej. – Warszawa : Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, 2011. – 247 s. : il.
Seminarium odbyło się 13 kwietnia 2011 r. w Warszawie.
Bibliogr. s. 170-175.
4. DZIAŁANIA wojenne, pokojowe i stabilizacyjne prowadzone w warunkach szczególnych w XX i XXI wieku : konflikty, doświadczenia, bezpie-

- czeństwo / red. nauk. Dariusz S. Kozerański. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2007. – 291 s. : il.
5. EWOLUCJA wojskowych systemów teleinformatycznych oraz lessons learned w świetle misji pokojowych i stabilizacyjnych : II Konferencja Łączności i Informatyki, 23-24 marca 2011 r. / [red. Radosław Urycki, Bartosz Biernacik] ; 15 Sieradzka Brygada Wsparcia Dowodzenia, Stowarzyszenie Przyjaciół 15 SBWD ; Światowy Związek Polskich Żołnierzy Łączności – Oddział w Sieradzu. – Sieradz : Prof-Art, 2011. – 272 s. : il.
Bibliogr. przy ref.
6. MIĘDZYNARODOWE działania bojowe i pokojowe w górach – doświadczenia z przełomu XX i XXI wieku : konflikty, bezpieczeństwo, perspektywy / pod red. nauk. Dariusza S. Kozerańskiego. – Wrocław : Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych, 2007. – 132 s. : il.
7. OPERACJE pozawojenne sił powietrznych / Bogdan Zdrodowski, Maciej Marszałek ; Akademia Obrony Narodowej. – Warszawa : AON, 2002. – 182 s. : mapa kolor.
Bibliogr.
8. OPERACJE reagowania kryzysowego / Bogdan Panek. – Warszawa : Akademia Obrony Narodowej, 2007. – 70 s. : il.
Bibliogr. s. 66.
9. OPERACJE reagowania kryzysowego narzędziem realizacji polityki bezpieczeństwa transatlantyckiego / Bogdan Panek. – Warszawa ; Łódź : Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, 2013. – 167 s. : il. – (Studia i Monografie / Społeczna Akademia Nauk ; nr 46)
Bibliogr. s. 158-165.
10. OPERACJE stabilizacyjne i wsparcia pokoju / [współaut. Piotr Pietrakowski, Gustaw Michalewski ; pod red. Tomasza Dukiewicza]. – Wrocław : Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki, 2010. – 93 s. : il.
Bibliogr. s. 91-93.
11. STRES i pomoc psychologiczna w misjach wojskowych : poradnik dla dowódców / [aut. Piotr Lemanowicz, Teresa Daroszeńska] ; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Wychowania i Promocji Obronności. – Wyd. 3 zm. i popr. – Warszawa : „Horyzonty”, 2004. – 132 s. : wykr.
Bibliogr. s. 131-132.
12. VADEMECUM stresu i pomocy psychologicznej w misjach wojskowych / [aut. Piotr Lemanowicz, Teresa Daroszeńska] ; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Wychowania i Promocji Obronności. – Warszawa : HBW „Horyzonty”, 2004. – 114 s.
Bibliogr. s. 112-114.

13. WSPÓŁCZESNE operacje reagowania kryzysowego – wymóg regionalnego bezpieczeństwa czy operacje przyszłości? : materiały z konferencji naukowej / [red. nauk. Jerzy Gotowała]. – Warszawa : Akademia Obrony Narodowej, 2005. – 134 s. : il.
Bibliogr. s. 109-110.
14. WSPÓŁCZESNE wyzwania dla budowania pokoju i współpracy rozwojowej / red. Konrad Pędziwiatr, Patryk Kugiel i Aleksander Dańda. – Kraków : Tischner European University, 2011. – 335 s. : il. kolor.
Bibliogr. przy pracach.

II. Operacje polskie

a. Pozycje zwarte

1. ANALIZA zagrożeń zdrowotnych na przykładzie misji stabilizacyjnych z udziałem Polskich Kontyngentów Wojskowych w Iraku i Afganistanie / Krzysztof Korzeniewski. – Warszawa : Wojskowy Instytut Medyczny. Zakład Medycyny Morskiej i Tropikalnej, 2008. – 240 s. : il.
Bibliogr. s. 187-218.
2. BEZPIECZEŃSTWO narodowe i współpraca sojusznicza w kontekście działań Sił Zbrojnych RP : (wybrane zagadnienia) : praca zbiorowa / pod red. Tadeusza Szczurka ; Wojskowa Akademia Techniczna. – Warszawa : Wojskowa Akademia Techniczna, 2010. – 210 s. : il.
Bibliogr. s. 207-210.
3. EUROPEJSKIE siły morskie w działaniach połączonych wielonarodowych zespołów zadaniowych / Mariusz Zieliński. – Warszawa : Akademia Obrony Narodowej, 2005. – 213 s. : il. – (Zeszyty Naukowe : dodatki / Akademia Obrony Narodowej)
Bibliogr. s. 159-175.
4. KONTYNGENTY Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach pokojowych w latach 1973-1999 : konflikty, interwencje, bezpieczeństwo / pod red. Dariusza Stanisława Kozerańskiego. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2012. – 348 s. : il.
Bibliogr. s. 305-318.
5. MIĘDZYNARODOWE operacje pokojowe : planowanie, zadania, warunki i sposoby realizacji / pod red. Dariusza Stanisława Kozerańskiego ; Akademia Obrony Narodowej. – Warszawa : AON, 2003. – 143 s. : mapa, rys., tab.
Bibliogr. przy rozdz.
6. MIĘDZYNARODOWE operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP / Franciszek Gągor, Krzysztof Paszkowski ; Ministerstwo Obrony Narodo-

wej. Departament Bezpieczeństwa Międzynarodowego. – Warszawa ; Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 1998. – 261 s. : mapy, wykr.

Bibliogr. s. 252-261.

7. OPERACJE pokojowe i antyterrorystyczne w procesie utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego w latach 1948-2004 / pod red. Dariusza S. Kozerańskiego. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2008. – 250 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
8. OPERACJE pokojowe na początku XXI wieku / Czesław Marcinkowski ; Ministerstwo Obrony Narodowej. Departament Wychowania i Promocji Obronności. – Warszawa ; Pruszków : „M.M”, 2004. – 111 s. : il., fot., mapy, rys., tab.
Bibliogr. s. 96-97.
9. OPERACJE stabilizacyjne : na podstawie doświadczeń Polskiej Dywizji Wielonarodowej w Iraku / Andrzej Tyszkiewicz. – Warszawa : Bellona, 2005. – 240 s. : faks., mapy, rys.
Bibliogr. s. 234-[241].
10. POKOJOWE misje Wojska Polskiego : bibliografia / [wprov. Czesław Marcinkowski ; oprac. Krystyna Piwowarska i in.] ; Ministerstwo Obrony Narodowej, Centralna Biblioteka Wojskowa, Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ. – Warszawa : CBW, 2003. – 308 s.
11. POLSKIE Kontyngenty Wojskowe w operacjach pokojowych 1990-1999 / Grzegorz Ciechanowski. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2010. – 382 s. : il.
Bibliogr. s. 358-370.
12. PROBLEMY bezpieczeństwa współczesnego świata / pod red. Elżbiety Treli-Mazur ; [aut. Mieczysław Bieniek i in.] ; Uniwersytet Opolski. – Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2009. – 228 s. : il.
13. PRZYGOTOWANIE żołnierzy Wojska Polskiego do międzynarodowych ćwiczeń, działań pokojowych i stabilizacyjnych (1953-2004) / pod red. Dariusza Stanisława Kozerańskiego. – Wrocław : Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki, 2004. – 142 s. : rys., wykr.
Bibliogr. przy art.
14. SŁUŻBA żołnierzy i funkcjonariuszy służb państwowych wykonujących zadania w warunkach ekstremalnych / red. nauk. Olaf Truszczyński [i in.] ; Departament Wychowania i Promocji Obronności Ministerstwa Obrony Narodowej, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej. Sekcja Kultury Fizycznej w Wojsku. – Warszawa : Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, 2004. – 198 s. : il.

Bibliogr. przy niektórych ref.

Materiały z konferencji naukowej, Warszawa, 12-13 października 2004 r.

15. TRANSPORT wojskowy w operacjach poza granicami kraju / Wiktor Biernikowicz, Radosław Milewski, Tomasz Smal. – Wrocław : Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych imienia generała Tadeusza Kościuszki, 2010. – 191 s. : il.

Bibliogr. s. 184-186.

16. SŁUŻBA żołnierzy i funkcjonariuszy służb państwowych wykonujących zadania w warunkach ekstremalnych / red. nauk. Olaf Truszczyński [i in.] ; Departament Wychowania i Promocji Obronności Ministerstwa Obrony Narodowej, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej. Sekcja Kultury Fizycznej w Wojsku. – Warszawa : Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, 2004. – 198 s. : il.

Bibliogr. przy niektórych ref.

Materiały z konferencji naukowej, Warszawa, 12-13 października 2004 r.

17. VARIA : z prac Biura Analiz Sejmowych / [red. tomu Ewa Karpowicz i in.]. – Warszawa : Wydawnictwo Sejmowe Kancelarii Sejmu, 2007. – 155 s. : il.

Bibliogr. przy pracach.

18. WSPÓŁCZESNE operacje wojskowe : zagrożenia zdrowotne w odmiennych warunkach klimatycznych i sanitarnych / Krzysztof Korzeniewski ; Wojskowy Instytut Medyczny. Zakład Epidemiologii i Medycyny Tropikalnej. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Dialog, 2009. – 202 s. : il. kolor.

Bibliogr. s. 179-202.

19. ŻANDARMERIA Wojskowa Sił Zbrojnych RP w misjach pokojowych i stabilizacyjnych / Bogusław Pacek. – Warszawa : Akademia Obrony Narodowej, 2008. – 307 s. : il. – (Zeszyty Naukowe : dodatek / Akademia Obrony Narodowej)

Bibliogr. s. 236-243.

20. ŻOŁNIERZE CIMIC i oficerowie prasowi w operacjach międzynarodowych : wybrane aspekty / Anna Antczak, Leszek Elak. – Warszawa : Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, 2009. – 174 s. : il.

Bibliogr. s. 121-124.

b. Artykuły

1. AFGANISTAN jest naprawdę w nas wszystkich / Maksymilian Rigamonti ; rozm. przepr. Anita Czupryn. W: P o l s k a (Metrop. Warsz.). – 2013, nr 96, dod. Focus, s. 05

2. AFRYKAŃSKA misja Polaków / Wojciech Jagielski. Korespondencja z Kinszaszy. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2006, nr 184, s. 10-11
3. BIMBROWNIA BOR w Islamabadzie / Piotr Czartoryski-Sziler. W: *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2012, nr 137, s. 1, 7
4. KAŻDY w życiu ma swój maraton / Anita Czupryn. W: *Polska* (Metrop. Warsz.). – 2013, nr 74, dod. Focus, s. 6
Bieg maratoński w polskiej bazie w Ghazni (Afganistan).
5. KOREAŃSKIE wspominki / Marcin Reinberger. W: *Prz. Historyczno-Woj-skowy*. – 2011, nr 5 s. 107-112
6. ŁADUJ trzema! / Stanisław Łapeta. W: *Prz. Historyczno-Woj-skowy*. – 2011, nr 5, s. 103-106
7. MILIONY utopione w pustyni : „misje stabilizacyjne” pożerają coraz więcej kasy / Piotr Skura. W: *Trybuna* (Wyd. 3). – 2008, nr 2, s. 1
8. MISJA pomaga w karierze : generałom / Maciej Miłosz. W: *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2014, nr 137, s. A7
9. MISJA Unii Europejskiej w Czadzie / Anna Rusinek. W: *Stosunki Międzynarodowe*. – 2009, nr 1/2, s. 195-210
10. MISJA wielonarodowych sił pokojowych w Republice Czadu : (EUFOR Tchad/RCA) / Anna Miler, Mariusz Zieliński. – Bibliogr. W: *Zeszyty Naukowe / Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte*. – 2008, nr 3, s. 109-126
11. MISJONARZE po misjach / Kuba Kapiszewski. W: *Przeгляд*. – 2011, nr 8, s. 18-20
12. NIE chować głowy w piasek / Bronisław Komorowski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2006, nr 192, s. 16-17
Warunki ewentualnego udziału polskiego wojska w kontyngencie sił międzynarodowych w Libanie
13. NIE interesuje mnie żołnierz, tylko gość pod tym mundurem / Maksymilian Rigamonti ; rozm. przepr. Michał Wróblewski. W: *Polska* (Metrop. Warsz.). – 2014, nr 62, s. 10-11
14. OSIEMNASTU wraca każdej nocy : co się śni żołnierzowi / Monika Tutak-Goll. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2014, nr 188, dod. Duży Format nr 33, s. 4-5
Dot. weteranów z misji w Iraku i w Afganistanie.
15. PO OBU stronach rzeki Ben Hai : Wietnam – strefa zdemilitaryzowana na 17 równoleżniku / Stanisław Śledź. W: *Prz. Historyczno-Woj-skowy*. – 2011, nr 5, s. 127-134
16. RANNYCH nie przewidziano : Polacy na wojnach / Sławomir Sowula. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2007, nr 294, dod. Duży Format nr 48, s. 2-5

17. RZĄD gra, jak patroni pozwalają / Joanna Lichočka. W: *Gaz. Polska*. – 2013, nr 36, s. 11
18. STRATEGIA trębacza / Piotr Ożadowicz. W: *Trybuna* (Wyd. 3). – 2009, nr 182, s. 1
19. STRES bojowy to nie mit / Tomasz Kloc ; rozm. przepr. Michał Miłosz. W: *Tyg. Solidarność*. – 2012, nr 32, s. 20-21
20. UDZIAŁ Polski w operacjach pokojowych : wnioski i prognoza / Tomasz Tupalski. W: *Wiedza i Umiejętności*. – 2007, t. 9, s. 43-62
21. UDZIAŁ Polski w operacjach wojskowych Unii Europejskiej / Marcin Lasoń. W: *Rocznik Integracji Europejskiej*. – 2008, nr 2, s. 269-286
22. UDZIAŁ Polski w operacjach wojskowych Unii Europejskiej na przykładzie misji w Demokratycznej Republice Konga i w Republice Czadu / Marcin Lasoń. W: *Krakowskie Studia Międzynarodowe*. – 2008 [t.] 5, nr 4, s. 229-245
23. UDZIAŁ Wojska Polskiego w misjach i operacjach pokojowych w latach 1953-2007 / Bogdan Zalewski. W: *Bałtyckie Studia i Materiały*. – 2008, s. 221-241
24. UDZIAŁ żołnierzy WP w misjach pokojowych : nadzorowanie pierwszych wyborów parlamentarnych, prezydenckich i municypalnych w Bośni i Hercegowinie w 1996 roku / Waldemar Łagodowski. W: *Prz. Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa*. – 2010, nr 3, s. 91-98
25. UŻYCIE sił zbrojnych RP w operacjach pokojowych w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego / Barbara Janusz-Pawletta. W: *Międzynarodowe Prawo Humanitarne*. – 2010, t. 1, s. 151-171
26. W MIĘDZYNARODOWEJ Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie / Witold Bugajny. W: *Prz. Historyczno-Wojskowy*. – 2011, nr 5, s. 163-170
27. W SPRAWIE Syrii nie powinniśmy być narzędziem / Tomasz Szatkowski ; rozm. Magdalena Michalska. W: *Gaz. Polska*. – 2013, nr 36, s. 17
28. WSPOMNIENIA członka polskiej delegacji w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie w latach 1967-1968 / Jan Zasadziński. *Fragm.* W: *Prz. Historyczno-Wojskowy*. – 2011, nr 5, s. 135-162
29. WSPOMNIENIA z pobytu w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Laosie 1961-1962 / Bronisław Borysiak. W: *Prz. Historyczno-Wojskowy*. – 2011, nr 5, s. 113-126

30. ZASADY wykorzystania Wojska Polskiego w zagranicznych misjach interwencyjnych / Przemysław Żurawski vel Grajewski. W: Arcana. – 2010, nr 5, s. 42-51
31. ŻOŁNIERZE na przegranej w sprawie PIT / Agnieszka Pokojska, Mariusz Szulc. W: Dziennik Gaz. Prawna. – 2014, nr 159, s. B2 2001-

Netografia

<http://weteranionz.wroclaw.pl/misje.html>
<http://www.wojsko-polskie.pl/pl/misje-zagraniczne>
http://pl.wikipedia.org/wiki/Misja_wojskowa
http://www.unic.un.org.pl/misje_pokojowe/polacy.php
<http://skmponz.pl/misje-pokojowe-polakow-1953-2010/>
http://pl.wikipedia.org/wiki/Wojsko_Polskie_w_operacjach_pokojowych
http://brukselanato.msz.gov.pl/pl/polska_w_nato/polska_w_operacjach_nato/
<http://www.centrum-weterana.mon.gov.pl/pl/7.html>
http://pl.wikipedia.org/wiki/Polski_kontyngent_wojskowy
http://pl.wikipedia.org/wiki/Polski_Kontyngent_Wojskowy_w_Afganistanie
http://pl.wikipedia.org/wiki/Polski_Kontyngent_Wojskowy_w_Iraku
http://pl.wikipedia.org/wiki/Si%C5%82y_pokojowe_ONZ

B I B L I O G R A F I E O S O B O W E

Józef Brandt
(100. rocznica śmierci)

Józef Brandt – ur.11.02.1841 – zm. 12.06.1915 – polski malarz historyczny i rodzajowy. Urodził się w Szczebrzeszynie (okolice Lublina) w rodzinie szlacheckiej. Wcześnie stracił ojca więc wychowywała go matka, która z dzieckiem przeniosła się do Warszawy (1946). Tutaj wstąpił do Instytutu Szlacheckiego. Po jego ukończeniu (1858) udał się do Paryża i rozpoczął studia inżynierskie, a równolegle parał się muzyką, śpiewem i malarstwem. Przychylna ocena prac rysunkowych i malarskich przez przebywającego w Paryżu Juliusza Kossaka, stała się impulsem do zajęcia się sztuką. Pracował wówczas (od 1859) pod kie-

runkiem Kossaka, korzystał także ze wskazówek Henryka Rodakowskiego a przez pewien czas uczył się u Leona Cognieta. Powrócił do kraju (1860) wraz z Kossakiem i dalej rozwijał swój talent. Odbili razem podróż na Podole i Ukrainę, co znalazło odbicie w późniejszej twórczości. Za radą rodziny i znajomych artystów od 1862 roku poświęcił się wyłącznie malarstwu; udał się na studia (1862-1866) do Monachium, gdzie pozostał na wiele lat. Miesiące letnie spędzał na Ukrainie, Podolu, w Turcji, a od 1875 roku w majątku żony w Orońsku pod Radomiem.

W malarstwie Brandta widać wpływy wielu znakomitych nauczycieli. Dzięki nim doskonalili umiejętność realistycznego malowania koni i wojska, czy scen batalistycznych. W pewnym stopniu w technice, rysunku i kolorystyce wzorował się na mistrzach holenderskich, a w tonacji obrazów nawiązywał do prac Kossaka. Długo pozostawał w tematyce siedemnastowiecznego życia kresów wschodnich, ukazywał wojnę i obozowe życie oraz konia, nieodłącznego towarzysza żołnierza.

Jego indywidualność artystyczna ukształtowała się około 1870 roku z charakterystyczną cechą sugerowania wrażeń dźwiękowych. Choć działał w miastach niemieckich podkreślał swoje polskie pochodzenie używając podpisu „Józef Brandt z Warszawy”. Był twórcą tzw. monachijskiej szkoły malarstwa polskiego (ukształtowana w latach 1875-1880), która miała wpływ na wielu artystów, wręcz kulturę tamtej epoki (m.in. „Trylogię” Henryka Sienkiewicza).

Szczególne miejsce w dziełach malarza zajmują prace batalistyczno-historyczne. Zyskał sławę i uznanie, co znalazło wyraz w licznych nagrodach, wyróżnieniach i orderach. Należał do grona honorowych członków czy profesorów akademii w Berlinie, Monachium i Pradze.

W skład olbrzymiego dorobku malarza wchodzi m.in. obrazy: „Pochód Lisowczyków” (1863); „Puk, puk w okieneczko” (1864); „Chodkiewicz pod Chocimem” (1867); „Powrót spod Wiednia (Tabor)” (1869); „Przewóz rannych” (1869); „Strojnowski, przedstawiający arcyks. Leopoldowi konie, zdobyte przez Lisowczyków na pałatynie Renu” (1869); „Lisowczycy. Przed gospodą” (ok.1870); „Czarnecki pod Kołdyngą” (1870); „Odsiecz Wiednia” (1873); „Zaloty” (1875); „Kozak i dziewczyna przy studni” (1875); „Konfederaci barscy” (1875); „Wieś podolska” (1875); „Jarmark w Bałcie” (1875); „Przeprawa przez Dniepr” (1875); „Powitanie stepu” (1877); „Odbicie jasyru” (1877); „Utarczka ze Szwedami” (1879); „Powitanie stepów” (1879); „Obóz zaporozców” (1880); „Spotkanie na moście” (1884); „Wyjazd z Wilanowa Jana III Sobieskiego z Marysieńką” (1897).

a. Pozycje zwarte

1. JÓZEF Brandt / Ewa Micke-Broniarek. – Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 2005. – 79 s. : il. – (W Zwierciadle Sztuki)
2. JÓZEF Brandt / [tekst] Irena Olchowska-Schmidt. – Kraków : Wydaw. Ryszard Kluszczyński, 1996. – 79s. : il. – (Mistrzowie Malarstwa Polskiego)
3. JÓZEF Brandt / Teresa Sowińska. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1984. – 46 s. : il. – (abc [Sztuki]. Malarstwo Polskie – Monografie)
4. JÓZEF Brandt, Alfred Wierusz-Kowalski i inni : polska szkoła monachijaska / Hans-Peter Bühler. – Warszawa : „Amber”, 1998. – 155 s. : il.
5. JÓZEF Brandt (1841-1915) : zestawienie bibliograficzne / [oprac. Jolanta Dziańiakowska] ; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach. Dział Informacyjno-Bibliograficzny. – Kielce : WBP, 1986. – 10 s.
6. JÓZEF Brandt : (1841-1915) / Anna Bernat. – Warszawa : Edipresse, 2007. – 95 s. : il. – (Ludzie, czasy, dzieła)
7. W KRĘGU Brandta : w 70 rocznicę śmierci malarza : [katalog wystawy, Muzeum Okręgowe w Radomiu, 1985 / red. i oprac. graf. k[atalogu] Jolanta Gawrońska]. – Radom : MO, 1985. – [96] s. : il.
Bibliogr. s. [21].
8. WALERY Przyborowski i Józef Brandt / red. Krzysztof Stępnik, Monika Gabryś. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 256 s. : il. – (Obrazy Kultury Polskiej)

b. Artykuły

1. CO ZDOBYWA Czarniecki? / Włodzimierz Kalicki. – (Historia z obrazu ; cz. 10). W: *Gaz. Wyborcza*. – 2012, nr 123, dod. Ale Historia nr 19, s. 8-10
2. „HETMAN Stanisław Rewera Potocki pod Cudnowem” – zapomniane dzieło Józefa Brandta / Janusz Polaczek. W: *Rocznik Przemyski*. – 2007, t. 43, z. 1, s. 203-206
3. JÓZEF Brandt / Ewelina L. Pierzyńska-Jelska. – Bibliogr. W: *Turystyka i Rekreacja (Radom)*. – 2007, [z.] 4, s. 59-71
4. JÓZEF Brandt – malarz historii Kresów / Piotr Czartoryski-Sziler. W: *Nasz Dziennik (Wyd. 3)*. – 2008, nr 267, s. 11
5. NIEZWYKŁE skutki fascynacji obrazem Józefa Brandta / Mariusz Karpowicz. W: *Spotkania z Zabytkami*. – 2007, nr 4, s. 8-11
Kolekcje cynowych figurek inspirowane obrazem „Wyjazd Jana III z Wilanowa”.

6. Z KOMUNĄ walczyliśmy o Brandta i Orońsko / Brunon Kulczycki, Maria Kulczycka ; rozm. przepr. Piotr Czartoryski-Sziler. W: *Nasz Dziennik* (Wyd. 3). – 2008, nr 285, s. 20-22
7. ZAGUBIONE arcydzieło Józefa Brandta? / Wojciech Przybyszewski. W: *Spotkania z Zabytkami*. – 2006, nr 10, s. 13-16

Netografia:

<http://culture.pl/pl/tworca/jozef-brandt>

Tymoteusz Karpowicz (10. rocznica śmierci)

Tymoteusz Karpowicz – ur. 15.12.1921 r. – zm. 29.06.2005 r. – poeta, dramaturg, publicysta, literaturoznawca, tłumacz. Urodził się we wsi Zielona pod Wilnem. Tam rozpoczął naukę, którą przerwała wojna. Był członkiem Związku Patriotów Polskich. Po 1945 roku przeniósł się do Szczecina. Tutaj pracował w Polskim Radiu, publikował wiersze, wydał tomik poetycki i książkę prozatorską. W 1949 roku udał się do Wrocławia, gdzie podjął studia polonistyczne. Pozostał na uczelni w charakterze asystenta profesora Tadeusza Mikulskiego. W związku z obowiązującym w literaturze i sztuce realizmem socjalistycznym wycofał się na kilka lat z życia literackiego. Po roku 1956 należał do redakcji „Nowych Sygnałów” (1956-1957) i miesięcznika „Odra” (1958-1976), a w 1957 roku stanął na czele wrocławskiego oddziału Związku Literatów Polskich. Pracował także w czasopiśmie „Poezja” (1965-1969). Później obronił pracę doktorską na Uniwersytecie Wrocławskim (1973) i skorzystał z zaproszenia na uniwersytet w Iowa (USA). Do kraju już nie powrócił. Wykładał na uczelniach w Niemczech i USA. Od 1978 roku był profesorem literatury polskiej na uniwersytecie Illinois w Chicago, gdzie m.in. organizował konferencje międzynarodowe dotyczące pisarzy polskich.

Jako publicysta debiutował w „Prawdzie Wileńskiej” (1941). Za dojrzały debiut poetycki, mimo wcześniejszej twórczości, uznaje się tomik „Gorzkie Źródła” (1957). W jego poezji widoczny jest wpływ Awangardy Krakowskiej, zwłaszcza Juliana Przybosa. Karpowicza uważa się za wiodącego przedstawiciela nurtu lingwistycznego. Reprezentował oryginalną filozofię języka, rewidował konwencje, dążył do nowego określenia rzeczy i zdarzeń. Stworzył także

niewpowtarzalny styl nacechowany logicznym symbolizmem i wielopiętrową konstrukcją utworów, odrzucającą niejako bezpośredni opis rzeczy czy zdarzeń. W dziełach poruszał zagadnienia społeczne i polityczne, dokonywał rozrachunku z minionym okresem, podejmował problemy filozoficzno-kulturowe. Pisał również dramaty oparte najczęściej na technice słuchowiska radiowego z wykorzystaniem schematów baśniowych i balladowych z elementami fantastyki i groteski.

Na jego dorobek składają się m.in.: poezja – „Żywe wymiary” (1948); „Gorzkie źródła” (1957), „Kamienna muzyka” (1958), „Znaki równania” (1960), „W imię znaczenia” (1962), „Trudny las” (1964), „Odwrócone światło” (1972), „Rozwiązywanie przestrzeni” (1986), „Słoje zadrzewne” (1999); dramaty – „Wracamy późno do domu” (1958), „Zielone rękawice” (1960), „Człowiek z absolutnym węchem” (1964), „Dziwny pasażer” (1964), „Charon od świtu do świtu” (1972); zbiór opowiadań – „Legends pomorskie” (1948); praca naukowa – „PoEZJA niemożliwa. Modele Leśmianowskiej wyobraźni” (1975).

a. Pozycje zwarte

1. ANTOLOGIA niemożliwa : przypadek Słojów zadrzewnych Tymoteusza Karpowicza / Magdalena Kokoszka. – Katowice : Agencja Artystyczna Para Zenon Dyrzka, 2011. – 306 s. : il.
2. DRAMAT poetycki po 1956 roku : Jarosław M. Rymkiewicz, Stanisław Grochowiak, Tymoteusz Karpowicz / Krystyna Łatawiec. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2007. – 205 s. – (Prace Monograficzne / Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie ; nr 466)
Bibliogr. s. 195-201.
3. FRAGMENTY o polskiej literaturze / Andrzej Falkiewicz. – Warszawa : „Czytelnik”, 1982. – 334 s.
4. „GRAMATYKA poezji”? / Henryk Pustkowski. – Warszawa : „Pax”, 1974. – 172 s.
5. MÓWI Karpowicz / Mirosław Spychalski, Jarosław Szoda. – Wrocław : Biuro Literackie, 2005. – 85 s. : il. – (Reflektor t. 3)
6. PODZIEMNE wniebowstąpienie : szkice o twórczości Tymoteusza Karpowicza / pod red. Bartosza Małczyńskiego, Kuby Mikurdy, Joanny Mueller ; [szkice Edwarda Balcerzana i in.]. – Wrocław : Biuro Literackie, 2006. – 356 s. – (Seria „Reflektor” t. 5)
Bibliogr. s. [349]-356.

7. SYNTEZA mowy Tymoteusza Karpowicza / Joanna Roszak. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 2011. – 253 s. : il. – (Obszary Literatury i Sztuki)
Bibliogr. s. 219-242.
Rozprawa doktorska. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2009.
8. TEATR radio-logiczny Tymoteusza Karpowicza / Ewelina Godlewska-Byliniak ; postł. Mateusz Kanabrodzki. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. – 257 s. : il. – (Dromena = Drōmena)
Bibliogr. s. 216-220.
9. UTWORY poetyckie : (wybór) / Tymoteusz Karpowicz ; wstęp i oprac. Bartosz Małczyński. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, 2014. – CLIX, 518 s. – (Biblioteka Narodowa. Seria 1; nr 321)
Bibliogr. s. CXLIV-CLV
M.in. sylwetka pisarza.
10. W CZTERY strony naraz : portrety Karpowicza / Joanna Roszak. – Wrocław : Biuro Literackie, 2010. – 210 s. : il. + 1 dysk optyczny (CD-ROM).
11. W ZWIERCADLE obcej literatury : recepcja Zbigniewa Herberta i Tymoteusza Karpowicza w Niemczech / Katarzyna Krasoń. – Szczecin : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2007. – 342 s. : il. – (Rozprawy i Studia / Uniwersytet Szczeciński ; t. (736; 662)
Bibliogr. s. 313-321.

b. Artykuły

1. „BEZ królika” – rozmowa Joanny Roszak z Jerzym Bogdanem Kosem. W: *P o m o s t y*. – 2007, [t.] 12, s. 84-93
2. BEZ królika / Jerzy Bogdan Kos ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: *T w ó r c z o ś ć*. – 2008, nr 8, s. 77-85
3. BŁYSKI o Karpowiczu / Stan Borys, Andrzej Falkiewicz, Izabela Filipiak, Czesław Karkowski, Krystyna Miłobędzka, Ewa Sułkowska-Bierezin, Piotr Śliwiński ; oprac. Joanna Roszak. W: *T o p o s*. – 2006, nr 4, s. 23-26
4. BOSKI żart tożsamości / Tymoteusz Karpowicz ; rozm. przepr. Ewa Sułkowska-Bierezin. W: *O d r a*. – 2007, nr 11, s. 58-60
5. DO KOŃCA kreując jedność / Ewa Sułkowska-Bierezin ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: *O d r a*. – 2007, nr 11, s. 63-68
6. DUMNY i słodki / Bohdan Rubchak ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: *K r e s y*. – 2007, nr 4, s. 123-124

7. DWIE samotności : pożegnanie Tymoteusza Karpowicza (1921-2005) / Czesław Karkowski. W: Rzeczpospolita (W3). – 2005, nr 165, s. A12
8. DZIEŁO w toku : Tymoteusz Karpowicz (15 XII 1921 – 29 VI 2005) / Andrzej Falkiewicz. W: Tyg. Powszechny. – 2005, nr 29, s. 17
9. „DZIEŁO w toku” / Andrzej Falkiewicz. W: Pomosty. – 2005, [t.] 10, s. 36-37
10. INSTYTUCJA mistrza / Edward Balcerzan. W: Topos. – 2006, nr 4, s. 65-66
11. JEDNOREŹKI ogrodnik / Justyna Sobolewska. W: Polityka. – 2010, nr 33, s. 52-53
12. JEGO wielkie prezenty / Krystyna Miłobędzka. W: Pomosty. – 2005, [t.] 10, s. 42-44
13. JULIAN Przyboś, Tymoteusz Karpowicz i ... / Bogusława Łatawiec. W: Topos. – 2012, nr 5, s. 81-86
14. KARPOWICZ – o spełnianiu się mitu / Czesław Karkowski ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: Odra. – 2006, nr 9, s. 46-50
15. KARPOWICZ w Dębowym Lesie / Kazimierz Braun. W: Odra. – 2005, nr 10, s. 35-37
16. KARPOWICZ wielokrotny / Magda Piekarska. W: Gaz. Wyborcza – Wrocław. – 2010, nr 166, s. 5
Zawiera rec. książki: W cztery strony naraz : portrety Karpowicza / Joanna Roszak. – Wrocław, 2010.
17. KTÓRA twarz była prawdziwa? : pamięci Tymoteusza Karpowicza / Edward Balcerzan. W: Odra. – 2005, nr 10, s. 27-34
18. LATO nie do ogarnięcia / Jacek Łukasiewicz. W: Odra. – 2005, nr 9, s. 89-90
19. LATO nie do ogarnięcia : notatki literackie / Jacek Łukasiewicz. W: Pomosty. – 2005, [t.] 10, s. 32-35
20. LISTY do Heinricha Kunstmanna (1959-1978) / Tymoteusz Karpowicz ; oprac. Marek Zybura. W: Odra. – 2009, nr 7/8, s. 46-57
21. MAŁE i duże dramaty Karpowicza / Bogusław Kierc ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: Twórczość. – 2008, nr 8, s. 86-88
22. „NAWET zając, jak się go przyciśnie, zbuduje kolej żelazną” / Waclaw Grabkowski. Fragm. książki „Pióra i piórka”. W: Pomosty. – 2005, [t.] 10, s. 49-52
23. NIEKOŃCZĄCY się projekt / Bożena Nowicka McLees ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: Kresy. – 2007, nr 4, s. 125-131
24. „NORWID na motocyklu” / Stan Borys ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: Odra. – nr 9 2006, nr 9, s. 51-52

25. O ŻYŁCE myśliwskiej Karpowicza / Urszula Kozioł. W: P o m o s t y . – 2007, [t.] 12, s. 82-83
26. OCALIĆ ją i siebie : od oryginału do niemożliwego / Joanna Roszak. W: P o z n a ń s k i e S t u d i a P o l o n i s t y c z n e . S e r i a L i t e r a c k a . – 2008, t. 14/15, s. 67-84
27. OPOWIEŚCI herosa – wieczna awangarda / Edward Balcerzan ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: P o g r a n i c z a . – 2006, nr 6, s. 9-16
28. PAMIĘĆ i indywidualność / Tymoteusz Karpowicz ; [oprac.] Jan Stolarczyk. W: P o m o s t y . – 2009, [t.] 14, s. 69-73
29. PRZEDĘ wszystkim heroiczny / Tamara Trojanowska ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: T o p o s . – 2006, nr 4, s. 109-111
30. PRZY „Mostach” / Jan Stolarczyk. W: P o m o s t y . – 2008), [t.] 13, s. 170-178
31. SUR le pont d'Existence... / Tymoteusz Karpowicz. W: P o m o s t y . – 2005, [t.] 10, s. 5-8
Przemówienie wygłoszone podczas obchodów 80. urodzin poety na uniwersytecie w Illinois.
32. SZKICE o poezji Tymoteusza Karpowicza / Bartosz Małczyński ; rozm. przepr. Agnieszka Kołodyńska. W: G a z . W y b o r c z a – Wrocław. – 2006, nr 83, dod. Port Wrocław, s. 2
33. ŚWIAT niemożliwy / Tymoteusz Karpowicz ; rozm. przepr. Stanisław Bereś. – Fragm. książki „Historia literatury polskiej w rozmowach : XX-XXI w.” W: R z e c z p o s p o l i t a (W3). – 2005, nr 194, s. A10-A11; nr 200, s. A10-A11
34. TA CO nami tak strasznie pomiata – poezja : z Anną Frajlich o Tymoteuszu Karpowiczu rozmawia Joanna Roszak. W: T o p o s . – 2006, nr 4, s. 39-45
35. „TYLE lat – jakby razem?” / Bogusława Latawiec. W: T e k s t y D r u g i e . – 2006, nr 4, s. 239-244
36. TYMEK odwrotny / Krystyna Miłobędzka, Andrzej Falkiewicz ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: T w ó r c z o ś ć . – 2008, nr 8, s. 89-95
37. TYMOTEUZ Karpowicz buduje swój ogród / Marek Radziwon. W: G a z . W y b o r c z a . – 2006, nr 8, s. 13
Zawiera rec. książki: Mówi Karpowicz / Mirosław Spychalski, Jarosław Szoda. – Wrocław, 2005
38. TWARDY kark „Literata” – portret Tymoteusza Karpowicza z peerelowskiego Wrocławia / Katarzyna Batorowicz-Wołowiec. W: O d r a . – 2010, nr 4, s. 27-34
39. UCIECZKA od jasności : lekcja Tymoteusza Karpowicza / Joanna Roszak. W: O d r a . – 2011, nr 2, s. 47-51

40. UMIERAM tu jako pisarz... / Tymoteusz Karpowicz ; oprac. George Gömöri. W: O d r a . – 2012, nr 10, s. 36-39
41. W PEŁNYM świetle dnia / Jerzy Bogdan Kos. W: P o m o s t y . – 2005, [t.] 10, s. 44-48
42. W ZIELONEJ Karpowicza / Joanna Roszak. W: O d r a . – 2007, nr 4, s. 71-72
43. WE WSZYSTKIM będę pana słuchał : o pierwszych kontaktach z Tymoteuszem Karpowiczem / Janusz Styczeń. W: Ś l ą s k . – 2006, nr 11, s. 66-67
44. WE WSZYSTKIM chciał być niezależny / Bogdan Loebel ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: K r e s y . – 2007, nr 4, s. 132-136
45. WTEDY dopiero jesteśmy wolni / Bogusława Łatawiec ; rozm. przepr. Joanna Roszak. W: O d r a . – 2007, nr 4, s. 64-70
46. Z RĘKOPISÓW nieobecnego poety / Jan Stolarczyk. W: O d r a . – 2011, nr 2, s. 44-46
47. ŻEBY uniknąć szaleństwa. [Cz. 1] / Tymoteusz Karpowicz ; rozm. przepr. Wanda Sorgente. W: T e a t r . – 2005, nr 9, s. 16-20
Wywiad z 1985 r. przedrukowany z niemieckiego mies. „Archipelag”.

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

MAŁA OJCZYZNA MARII DĄBROWSKIEJ, CZYLI RUSSOWSKA RUSSOWOŚĆ

Scenariusz imprezy bibliotecznej

Dziewiętnastego maja tego roku przypadnie 50. rocznica śmierci pisarki (zm. 1965 w Warszawie), przez miejsce urodzenia związanej z Wielkopolską. Maria z Szumskich przyszła na świat 6 października 1889 roku w Russowie pod Kaliszem, jako najstarsza córka Józefa Szumskiego, administratora majątku i Ludomiry z Gałczyńskich.

To jeden z pretekstów, by przypomnieć postaci i twórczość Marii Dąbrowskiej, ze szczególnym uwzględnieniem jej sztandarowego dzieła, czyli „Nocy i dni” (1932-1934), także ze względu na autobiograficzne, wielkopolskie wątki w nim zawarte (Kaliniec to Kalisz, a Serbinów – Russów, gdzie obecnie znajduje się Dworek Marii Dąbrowskiej, Oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej). Równie ważny jest – zawarty w ostatniej części tetralogii – sugestywny opis zniszczenia Kalisza podczas Wielkiej Wojny (stulecie obchodzone było w 2014 roku).

Ponieważ zależy nam, by postacią pisarki zainteresowała się współczesna młodzież, w scenariuszu staramy się wykorzystać współczesne formy przekazu oraz nowoczesne media. Chodzi nie tylko o komputery, tablety czy smartfony, ale także sposoby komunikowania się młodych ludzi, a więc serwisy społecznościowe (jak Facebook czy Instagram) czy – coraz powszechniejsze – blogi. Wiele miejsca poświęcamy też „Dziennikom” Marii Dąbrowskiej, zgodnie z wolą autorki, w całości udostępnionych dopiero w 40 lat po jej śmierci, czyli po 2005 roku. Oczywiście, odwołujemy się do fragmentów owego dzieła życia Dąbrowskiej, gdyż zostało ono opublikowane w bardzo ograniczonym, dostępnym nielicznym, nakładzie 300 egzemplarzy.

„Mała ojczyzna Marii Dąbrowskiej, czyli Russowska Russowość” akcentuje znaczenie małej ojczyzny w życiorysie pisarki oraz jej wpływ na język literacki Dąbrowskiej (co sama podkreślała). Całość podzielona została na 3 części. Pierwsza – umownie nazwana „dla dziewcząt” – dotyczy rodzinnego domu Marii, jej wychowania, edukacji oraz miłości, odwzorowanych w „Nocach i Dniach”.

Druga część – tym razem „dla chłopców” – ma charakter „militarny”, a więc opisuje wspomniane zniszczenie Kalisza w sierpniu 1914 roku, w nawiązaniu do gier komputerowych. Wreszcie część trzecia mówi o teraźniejszej recepcji postaci i twórczości Marii Dąbrowskiej, a szczególnie jej „Dzienników”, w formie bloga. To także rodzaj podsumowania całości.

Ze względu na obszerność materiału, każdą część można inscenizować osobno.

Cele:

- uczczenie 50. rocznicy śmierci Marii Dąbrowskiej,
- przypomnienie twórczości pisarki,
- propagowanie polszczyzny i czytelnictwa,
- zachęta do czytania wartościowej literatury,
- zaznaczenie ważnego wydarzenia podczas Wielkiej Wojny (zburzenie Kalisza),
- edukacja poprzez media bliskie współczesnemu młodemu człowiekowi,
- pretekst do dyskusji o współczesnych problemach, poprzez postać pisarki.

Adresaci: młodzież gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych.

Materiały metodyczne:

- sprzęty i akcesoria niezbędne do inscenizacji (ławki, krzesła, koce itp.),
- sprzęt komputerowy (II i III część mogą być zainscenizowane w pracowni komputerowej), tablety, telefony komórkowe, czytniki,
- sprzęt audio-wizualny (nagłośnienie, do wizualizacji np. łąki czy parku).

Osoby:

cz. I – Aga, Lena, Pola i in. dziewczęta-słuchaczki;

cz. II – [Wyrwanyzkontekstu](#), [Jamniczeku](#), [Vanished](#), [gothicman125](#)

cz. III – Awu, Gumiś

Objaśnienia:

czarna kursywa – cytaty

kolor niebieski – didaskalia

zielony – wprowadzenia-streszczenia, objaśnienia

czerwony – materiał ewentualnie do usunięcia

CZĘŚĆ I – Miłość i maj

Pierwsza część – umownie nazwana „dla dziewcząt” – dotyczy biografii Marii. Akcentowane są jej związki z Wielkopolską, kwestie rodziny, edukacji, a także miłości, odwzorowanych między innymi w „Nocach i Dniach” („Bogumił i Barbara”, „Wieczne zmartwienie”, „Miłość”). Dwie pierwsze części podkreślają znaczenie małej ojczyzny w życiorysie pisarki. Bo to rodzinna Ziemia Kaliska wpłynęła na przykład na język pisarski Dąbrowskiej (co sama podkreślała).

Grupa dziewcząt wyleguje się na kocach w plenerze, w promieniach majowego słońca.

Lena: – Maj... Ale fajowo leżeć sobie, opalać się... A tu trzeba zakuwać do matury. Kto to wymyślił? Maj i egzaminy!... Bez sensu...

Aga: – No... A studenci mają sesję...

Pola (zagaja pół żartem, pół serio, prowokacyjnie): – Ciekawe, skąd ty to wiesz?..

Lena (w tym samym, „prześmiewczym” tonie): – Miłość, kochana, miłość!.. Nasza koleżanka kocha się w takim studenciaku... (poważnie) Maj i miłość – taki duet ma jakiś sens...

Pola: – A mnie maj kojarzy się z książką...

Lena: – No, masz! A więc jednak z zakuwaniem?

Pola: – Nie z zakuwaniem, tylko z czytaniem. Mama opowiadała, że dawniej na początku maja świętowano Dni Książki i Prasy, były kiermasze, można było kupić książki...

Lena: – Też mi coś – kupować książkę. Jest ich pełno, tylko trzeba mieć kasę!

Pola: – Dawniej nie było to takie proste. Książki „się zdobywało” albo „się pożyczalo”. Ale „się czytało”...

Lena: – Eee, ty masz jakieś przestarzałe upodobania. Teraz jest net i... już.

Pola: – Nie powiesz mi, że w necie czytasz coś więcej niż fejsa? Albo oglądasz obrazki – Instagram, Plotek i inne badziewie...

Lena: – Zdziwiłabyś się... Czytam blogi. Mam kilka ulubionych...

Pola: – Blog komiksowy, z obrazkami?

Aga: – Pola, nie bądź złośliwa! Jest kilka fajnych blogów. Także takich poświęconych książce. Wiesz, mnie też maj kojarzy się z czytaniem. Bo przecież właśnie w maju obchodzi się Dzień Bibliotekarza i Bibliotek... No, i kilku pisarzy kojarzy mi się z majem...

Pola: – Tylko nie Sienkiewicz! Moja polonistka zawsze w maju mówiła o Sienkiewiczu.

Lena: – Moja też. Ciekawe dlaczego?...

Aga: – Bo Sienkiewicz urodził się w maju, dokładnie piątego. 5.05. – łatwo zapamiętać. Tylko z rokiem gorzej...

Pola: – W każdym razie – nie jest to żadna okrągła rocznica. W tym roku w maju „obowiązuje” Dąbrowska. Maria Dąbrowska. Myślę, że to naturalny „pewniak”.

Aga: – No, tak! 19 maja przypada rocznica śmierci pisarki.

Lenka: – Ty to masz pamięć do dat!

Pola: – A ja wiem, która to rocznica: 50. Dąbrowska zmarła w 1965 roku...

Aga: – Zgadza się! W Warszawie. Ale urodziła się u nas, znaczy – w Wielkopolsce, konkretnie w Russowie niedaleko Kalisza, 6 października... Hmm... jakoś pod koniec XIX wieku.

Pola: – Chyba w 1889 roku urodziła się, jako Maria z domu Szumska...

Lenka: – To ta od „Nocy i dni”?

Pola: – O, nasza Lenka coś kojarzy! Jest o tym blog?

Lenka: – Ty rzeczywiście jesteś złośliwa... @ (małpa)

Pola: – Nie złość się! Żartuję!

Lenka: – OK... Jest taki ciekawy blog: Klasyka Literatury Popularnej. Chętnie tam zaglądam, bo jest zupełnie inny. Uczestnicy realizują tak zwane „wyzwania”, czyli czytają książki klasyków z listy (która jest uzupełniana), a następnie dzielą się swoimi wrażeniami. Można tam przeczytać recenzje różnych książek, nie tylko lektur. I tam ostatnio czytałam o „Nocach i dniach”...

Pola: – No, Lenka, faktycznie mnie zadziwiłaś! A co tam ciekawego wyczytałaś?

Lenka: – Na przykład niejaka Guciamal pisze zupełnie inaczej o książkach niż „bryk” czy „ściąga”. Zaraz znajdę, czekaj... (sięga po tablet bądź smartfona, szuka). Jest, znalazłam! O „Nocach i dniach” (odczytuje z ekranu): *Jest to kolejna z moich ukochanych powieści. Lubię książki, które opowiadają o życiu codziennym, o zwykłych ludzkich sprawach, o troskach, zmartwieniach i radościach w życiu człowieka na tle wielkiej historii i zastanego układu społecznego. Bo przecież poprzez to codzienne, zwyczajne życie człowiek także tworzy historię, jak mawiał Bogumił. I blogerka odwołuje się do cytatu: – W życiu są noce i dni, ale są i niedziele, te jednak zdarzają się rzadziej niż w kalendarzu...*

Aga: – To jeden z najbardziej znanych cytatów z „Nocy i dni”! I jeden z moich ulubionych!

Lenka: – Ona też tak uważa. Pisze: *Podany wyżej cytat należy do moich ulubionych z dwóch względów. Po pierwsze niedziela jest dla mnie, jak i dla większości synonimem tego, co piękne i szczęśliwe, beztroskie i radosne, jak wyniesione z domu rodzinnego wspomnienie niedzielnych obiadków, rodzinnych spacerów, (i wylegiwania się na słońcu – to ode mnie), odświętności i niezwykłości. Po drugie, jest to dla mnie potwierdzenie, iż nawet Barbara Niechcic (...) potrafiła być momentami niemal całkowicie szczęśliwą osobą.*

Aga: – „Noce i dnie” są kopalnią fajnych, życiowych cytatów. Zresztą, cała twórczość Dąbrowskiej. Bo to mądra kobieta była..!

Lena: – Masz rację! Mnie podoba się ten (też przytoczony przez blogerkę): – *Człowiekowi często zdaje się, że się już skończył, że się w nim nic więcej nie pomieści. Ale pomieszczą się w nim jeszcze zawsze nowe cierpienia, nowe radości, nowe grzechy...*

Aga: – Albo ten... Czekaj, jak to szło?.: *Zawsze lepiej być przedmiotem czyichś nadziei...*

Lena: – *Być przedmiotem czyichś nadziei – zawsze to lepiej, niż nie budzić ich wcale.*

Pola: – No, laski, naprawdę jestem pod wrażeniem! Chyba muszę jeszcze raz przeczytać te „Noce i dnie”, bo czytałam wieki temu, a widzę z fragmentów, które przytoczyliście, że dużo mi umknęło... Ale nie myślcie, że jestem takim tłumokiem. Też mam ulubiony cytat z Dąbrowskiej.

Aga: – Ciekawe jaki?

Lena: – Coś o miłości?

Pola: – Nie, ale klasyka w najlepszym wydaniu: *Książka i możliwość czytania, to jeden z największych cudów ludzkiej cywilizacji.*

Aga: – Hmm, to też Dąbrowska? Ładny cytat, muszę zapamiętać.

Pola: – Wiesz, Aga – ty mi trochę przypominasz tę Agnieszkę, córkę Bogumiła i Barbary Niechciców.

Aga: – Naprawdę? Dlaczego?

Pola: – Bo ona też była mądrą i... bardzo kochliwą dziewczyną!

Aga: – Polka, znowu jesteś złośliwa! Ale... nie obraziłaś mnie, bo pierwotnym wzorem Agnieszki Niechcówny była sama Dąbrowska.

Lena: – A podobno pod postaciami Barbary i Bogumiła Dąbrowska opisała swoich rodziców. Chociaż niektórzy to dementują. I sugerują, że opisała jednak małżeństwo jednej z sióstr...

Pola: – To ile ich tam było?

Lena: – Kogo? Niechciców czy Szumskich?

Pola: – Już sama nie wiem...

Aga: – Nie przejmuj się – można powiedzieć, że jednych i drugich. Najstarsza Maria miała młodsze rodzeństwo: dwie siostry i dwóch braci. W zasadzie „Noce i dnie” są powieścią autobiograficzną. Pisarka nie tylko opisała swoją rodzinę, ale też wiernie oddała topografię Kalisza (który w powieści występuje jako Kaliniec) i okolic (np. Russów to Serbinów) oraz realia tamtych czasów...

Lena: – I swoje miłości...

Pola: – Co ty ciągle z tą miłością wyjeżdżasz?

Aga: – Ale ma rację – pod fikcyjnymi postaciami kryją się prawdziwi ludzie z krwi i kości, także miłości Marii. Na przykład ukochany Agnieszki z „Nocy i dni”

– Janusz Ostrzeński, to młodzieńcza miłość Marii, Leon Gałczyński. Można powiedzieć, że Dąbrowska najpierw żyła, a gdy już coś przeżyła – napisała o tym. Do literatury weszła stosunkowo późno, w wieku 34 lat...

Lena: – To ona nie była „zawodową” pisarką? Znaczy – pisarką z wykształcenia..?

Aga: – Ależ skąd! Studiowała nauki przyrodnicze, ekonomię i socjologię, w Lozannie w Szwajcarii oraz w Brukseli...

Pola: – Jak Agnieszka Niechcicówna – też studiowała w Lozannie i Brukseli...

Lena: – Była na Erasmusie? A mówią, że dopiero teraz mamy takie możliwości, bo Unia..!

Aga: – Cha! Cha! Nie studiowała w ramach Erasmusa, ale – owszem – za granicą. Była dobrze wykształconą (znała też kilka języków, ładnie malowała) i nowoczesną kobietą. Zanim napisała „Noce i dnie” pracowała w Ministerstwie Rolnictwa...

Lena: – Naprawdę?

Aga: – Naprawdę! Zajmowała się kursami oświatowymi, a nawet reformą rolną (ale w dwudziestoleciu międzywojennym). Wcześniej pochłaniała ją walka o niepodległość, spółdzielczość, ruchy ludowe...

Pola: – ... ale też pisała. Najpierw zajmowała się publicystyką, a dopiero później literaturą piękną. Prozę artystyczną Dąbrowskiej otwiera zbiór opowiadań „Gałąź czereśni” w 1921 roku. Zapowiedź jej późniejszego stylu dał autobiograficzny tom „Uśmiech dzieciństwa” (1923). Tematyka społeczna, obok studiów psychologicznych, wysnutych z prywatnych obserwacji, to charakterystyczne rysy jej twórczości. Celowała zwłaszcza w narracji epickiej...

Aga: – Dobra, Pola – wierzymy, że przygotowałaś się do matury z Dąbrowskiej!

Lena: – A ja czytałam, że... celowała w analizie psychiki kobiecej i poruszała wątki te, no... erotyczne.

Aga: – Ta znowu swoje! Ale tak, masz rację.

Pola (pokpiwa): – A myślałam, że Dąbrowska i jej „Noce i dnie” były śmiertelnie nudne...

Aga: – Można tak myśleć, jeśli tylko zapamiętało się „Wieczne zmartwienia” Barbary Niechcic i te jej natrętne (szczególnie w wersji filmowej) okrzyki: „Bogumi!” i „Bogumi!” albo załamywanie dłoni nad „Tomaszkiem”...

Lena: – Barbara też wcale nie była aż tak nudna. A jej miłość do Tolibowskiego? No, i najbardziej chyba romantyczna scena w literaturze: jak Tolibowski, w tym białym garniturze, po te kwiaty, do tej wody...

Aga: – O, ktoś nam się tutaj rozmarzył... Ja lubię wątek Agnieszki Niechcicówny i działacza socjalistycznego Marcina Śniadowskiego (tak został sportretowany Marian Dąbrowski, mąż autorki powieści), czyli „studium fascynacji miłosnej, w tym erotycznej, poprzez zamieszczoną tam korespondencję młodych”.

Pola (znów kpiąco): – No, „Pięćdziesiąt twarzy Greya” to chyba nie jest?!

Aga: – Ale „Pięćdziesiąt... lat twórczości Marii Dąbrowskiej” (również tytuł eseju Ewy Korzeniewskiej) to na pewno lepsza literatura niż proza E.L. James! Maria pisała o sobie w „Dziennikach”, że była, „działaczką i pisarką społeczną, urzędniczką i literatką”, ale miała też jeszcze jeden „zawód”, który „wykonywała zawsze” – „szczęśliwej kobiety – gdyż ja jestem mimo wszystko szczęśliwa, bo miłość mnie nie opuszcza”.

Pola: – Po maturze chyba sięgnę i po „Dzienniki”...

Aga: – Tam też młoda wdowa pisała: „Kocha mnie dwu najpiękniejszych z urody ludzi w Polsce (...) I ja ich kocham obu, i nie wiem, (...) jak sobie z tym dać radę”. To o Jerzym Czopie i wieloletnim partnerze Stanisławie Stempowskim. A był jeszcze malarz, którego w „Dziennikach” ukrywała pod inicjałami X.Y.

Pola: – Ciekawe, skąd miała takie wzięcie? Specjalnie urodziwa to ona nie była...

Aga: – Inteligencja, moja droga! Myślę, że ona dodawała jej uroku. Sama Dąbrowska pisała: „Inteligencja jest tą przyprawą, która z najpospolitszych rzeczy robi cuda”.

Pola: – No, tak – osoba inteligentna mogła napisać „Noce i dnie”, „swoistą powieść metafizyczną o porządku bytu, tajemnicy istnienia, która ujawnia się mimo zwątpień i cierpień”. Świetność powieści podkreślali m.in. poeta Julian Przyboś („Czytając Mickiewicza”) i filozof Władysław Tatarkiewicz...

Aga: – Możesz jeszcze dodać i to: „Noce i dnie” Dąbrowskiej i „Pana Tadeusza” Mickiewicza łączy epickość. Przyboś doceniał walory jej stylu i języka, nazywając je „centrum polszczyzny”, „współczesnym Soplicowem, do którego powinien wracać każdy miłośnik języka polskiego”. Literaturoznawcy uważają, że Dąbrowska weszła później w rolę „wieszczka”, „przewodnika”, który „wskazuje wśród ciemności narodowe drogi”...

Pola: – Zaraz nam udowodnisz, że (po Gombrowiczowsku) „Dąbrowska wielką była”...

Aga: – Bo była!

Pola: – Ale dziś już „trąci myszką”...

Aga: – Owszem, pewne „akcesoria” się zmieniły, ale to, co dzieje się między ludźmi: uczucia, emocje...

Lena: – Na przykład miłość...

Aga: – ... właśnie – są takie same i dzisiaj...

Pola: – Ale język już trochę archaiczny...

Aga: – Po cytatach tego nie poznasz. To są po prostu spostrzeżenia mądrej kobiety...

Pola: – ... w samym tytule: „Noce i dnie”; te „dnie”...

Aga: – Pisarka na łamach prasy tak uzasadniała tę formę: „*U nas (...), w Kaliskiem, powszechniejsza była forma »dnie«. Dogodna choćby dlatego, że odróżnia pierwszy przypadek liczby mnogiej od genetivu brzmiącego właśnie »dni«.*” (M. Dąbrowska, *O paru słowach*, „*Życie Warszawy*” z dnia 22.02.1958).

Lena: – „*U nas w Kaliskiem*”... To ona była lokalną patriotką...

Aga: – A jakże! Podczas uroczystości nadania jej tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego (tak!) powiedziała: „*...to, co jest w języku moich utworów dobre, zawdzięczam nade wszystko mojej ziemi rodzinnej, Ziemi Kaliskiej. Toteż w mojej osobie nadaliście, panowie, doktorat honorowy właśnie Ziemi Kaliskiej, Ziemi Wielkopolskiej, która była jednym ze źródeł polskiego języka literackiego, i której tu honoru dzisiejszego winszuję, kłaniając się jej z miłością i wdzięcznością*”.

Pola: – Ładnie powiedziała!

Aga: – A kilka miesięcy później, w liście skierowanym do redakcji nowo powstającego miesięcznika „*Ziemia Kaliska*”, napisała: „*jestem dzieckiem Ziemi Kaliskiej. Z jej okolic i z samego Kalisza czerpałam natchnienie do moich książek: „Uśmiech dzieciństwa”, „Ludzie stamtąd” oraz „Noce i dnie”. Ta ziemia kształtowała moje poczucie artystyczne, styl i język mojej całej twórczości*”.

Pola: – Nie przesadziła trochę? Przecież w zasadzie Dąbrowska tylko przez pierwszych 12 lat życia była w pełnym znaczeniu mieszkanką Russowa, późniejsze lata spędziła na pensji w Kaliszu i w Warszawie. Większość życia mieszkała poza Wielkopolską: w Warszawie, Wrocławiu, Komorowie...

Aga: – To prawda. Sama przyznawała, że „*dawno opuściła kaliskie strony rodzinne*”, to jednak dodawała „*zawsze kocham je z rzewną pamięcią i wdzięcznością*”.

Lena: – „*Kraj lat dziecinnych! On zawsze zostanie/ Świąty i czysty, jak pierwsze kochanie*”... Adam Mickiewicz: „*Pan Tadeusz*”.

Pola: – No, no, Lenka – znowu mnie zadziwiłaś! Chociaż w maju tobie przede wszystkim miłość w głowie i ty z maturą z polskiego chyba nie będziesz miała kłopotu ☺

CZĘŚĆ II – Miasto umarłe albo „Dead City”

Druga część – umownie: „*dla chłopców*” – ma charakter „militarny”, a więc opisuje zniszczenie Kalisza w sierpniu 1914 roku, w nawiązaniu do gier komputerowych.

Kilku chłopców przed komputerami, w – zaaranżowanych na niby – osobnych dwóch, trzech pomieszczeniach; piszą (co uczestnicy inscenizacji odczytują na głos) do siebie na którymś forum internetowym.

Wyrwanykontekstu zapytał: – Ktoś wie coś o „Mieście Umarłym”, „polskim Herkulanum”? POMÓŻCIE !

Jamniczeku **najlepsza odpowiedź** zapytał w odpowiedzi: – A coś bliżej?..

Vanished wtrąca się: – Dead City? Ostatnim razem grałem w taką mroczną przygodówkę; był to Darkseed. Gra „The Dead City” klimatem nawiązuje do tamtej produkcji. Zapraszam do Martwego Miasta, gdzie ludźmi rządzą pieniądze i narkotyki!

Wyrwanykontekstu odpowiedział **Jamniczeku**: – Wielka Wojna, miasto w Wielkopolsce.

Vanished odpowiedział(a): – Ups! A więc „The Great War”! Jest taka trzecia już odsłona, słynąca z bardzo dokładnego odwzorowania realiów historycznych, serii strategicznych gier turowych – Making History. Tym razem działania wojenne prowadzimy na frontach I wojny światowej...

Jamniczeku: – **Vanished** lepiej... znikaj! **Wyrwanykontekstu** napisał, że chodzi o polskie miasto, „polskie Herkulanum”...

Vanished: – To może... „Verdun” będzie pasować? Sieciowa strzelanina z widokiem z perspektywy pierwszej osoby (FPS), inspirowana najsłynniejszą bitwą z okresu I wojny światowej...

Jamniczeku: – Verdun to nie Herkulanum!

Vanished: – ...czekaj, czekaj... (**szuka w wyszukiwarce**) Mam! ... „Kryminalne zagadki Herkulanum... gdzie wyjechać.pl, blog wędrownych mo-ty-li?”, „nie chcemy burzyć Waszych spodziewań”... WTF!

Jamniczeku **najlepsza odpowiedź** odpowiedział: – (No, znikaj **Vanished**, razem z tym twoim WTF, bo rozmawiam z **Wyrwanykontekstu**). Pewnie chodzi o Kalisz, sierpień 1914 i – tutaj **Vanished** trafił – zburzenie miasta.

Wyrwanykontekstu odpowiedział: – Tak **Jamniczeku**, to chyba to (a przy okazji – zapytał: Co znaczy WTF?)

gothicman125 opowiedział: – Wpisz sobie w google tłumacz what the fuck ([CENZURA] – skrót od what the fuck) a wgl to [CENZURA]

Najlepsza odpowiedź **Jamniczeku** opowiedział: – WTF to z języka angielskiego skrót od (j.w.), które w dość kulturalnym wy tłumaczeniu znaczy „Co do cholery”...

Ale – do rzeczy. **Wyrwanykontekstu** – 1 sierpnia 1914 r. Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji i ziemie Królestwa Polskiego, znajdującego się pod zaborem rosyjskim, znalazły się w zasięgu działań wojennych I wojny światowej. Już następnego dnia – 2 sierpnia Kalisz opuściły wojska rosyjskie, a ich miejsce zajęli Prusacy...

Wyrwanykontekstu: – Czekaj, nie nadążam!

Jamniczeku odpowiedział: – Wszystko masz pod linkiem Dawnego Kalisza ... <http://www.kalisz.info/zburzenie-kalisza.html>

[Wyrwanykontekstu](#): – Ale...

[Jamniczeku](#) odpowiedział: – No, dobra, więc cytuję dla ciebie: „ich miejsce zajęli Prusacy, a konkretnie oddziały dowodzone przez majora Hermana Preuskerą. Mieszkańcy Kalisza, wiążący z wkroczeniem wojsk pruskich i zakończeniem okupacji rosyjskiej duże nadzieje na uzyskanie niepodległości, zachowali zupełny spokój. Jednak już w nocy z 3 na 4 sierpnia 1914 roku doszło do przypadkowej strzelaniny, uznanej przez władze wojskowe za atak Polaków na wojsko pruskie”.

[Wyrwanykontekstu](#): – Tylko, że...

[Jamniczeku](#): – „Pomimo, że mieszkańcy spełnili wszelkie żądania H. Preuskerą – zapłacili wyznaczoną kontrybucję w wysokości 50 tysięcy rubli i dali 20 zakładników – rozpoczęły się aresztowania i egzekucje oraz plądrowanie, ostrzeliwanie i podpalanie miasta. Przerażona ludność w popłochu opuszczała Kalisz.”

[Wyrwanykontekstu](#): – Poczekaj...

[Jamniczeku](#): – „Najbardziej opłakane w swych skutkach okazały się wydarzenia, które miały miejsce 7 sierpnia, a zwłaszcza w nocy z 7 na 8 sierpnia 1914 roku”...

[Wyrwanykontekstu](#): – Ale nie o to...

[Jamniczeku](#): – „...Preusker wydał rozkaz ostrzeliwania miasta przy pomocy artylerii”... Nie o to? To o co ci chodzi?

[Wyrwanykontekstu](#) odpowiedział: – O rozprawkę...

[Jamniczeku](#) zapytał: – Rozprawkę o wydarzeniu historycznym?

[Wyrwanykontekstu](#) odpowiedział: – Nie, o rozprawkę z literatury...

[Jamniczeku](#) zapytał: – A konkretniej?

[Wyrwanykontekstu](#) odpowiedział: – To jakieś cytaty: „Miasto Umarłe”, „polskie Herkulanum”, czyli miasto w Wielkopolsce, Wielka Wojna, w literaturze... Ratunku, POMÓŻCIE !!

[Vanished](#) „łączy się w bólu” z [Wyrwanykontekstu](#): – Rozprawka? Disaster!! Znaczący katastrofa, kataklizm!..

[Jamniczeku](#) zapytał: – [Vanished](#) dla Ciebie „kataklizm” to „dzień bez Facebooka”; a prawdziwa katastrofa – dzień bez Internetu i twoich gier, co? Ale nie z tobą rozmawiam. **Najlepsza odpowiedź** [Jamniczeku](#) opowiedział: – [Wyrwanykontekstu](#) już wiem, o co ci chodzi: Maria Dąbrowska pisała „*Kalisz – toż to obrazki: zwałiska i ruiny, jakby się po Herkulanum i Pompei chodziło*”. Pisarka była świadkiem zniszczenia Kalisza, wielokrotnie je opisywała, m.in. w „Łunie” i „Nocach i dniach”...

[Wyrwanykontekstu](#) odpowiedział: – ... Tak?... Może... HELP! POMÓŻCIE !!!

[Vanished](#) opowiedział(a): – A „Supremacy 1914”? Darmowa strategia czasu rzeczywistego, przeznaczona do grania za pośrednictwem przeglądarki

internetowej. Gracz staje na czele jednego z europejskich państw do walki o prymat nad ogarniętą wojną Europą...

Jamniczeku opowiedział: – No, po prostu katastrofa! **Vanished** znikaj stąd, bo nie ręczę za siebie...

Vanished: – Albo „Valiant Hearts: The Great War” – oryginalna przygodowa gra akcji, której fabułę oparto na autentycznych listach z czasów I wojny, a opowiada ona historię pięciu bohaterów: francuskiego jeńca, amerykańskiego ochotnika, belgijskiej sanitariuszki, angielskiego pilota i niemieckiego piechura...

Jamniczeku opowiedział: – Nie dociera – chodzi o polskie miasto, o Polaków, choć pod zaborami!...

Vanished: – Polskie? Jest „NecroVision” wyprodukowane przez polskie studio, z fabułą rozgrywaną w czasie pierwszej wojny światowej. Twórcy nie silił się jednak na realizm historyczny, więc walczyliśmy z demonami, wampirami i zombiakami. Gra stawia na radosną :) rozwałkę i...

Jamniczeku: – Shut up!!

Vanished: – OK, OK! Ale są jeszcze „Battle of Empires: 1914-1918”, „Commander: the Great War”,...

Jamniczeku: – Shut up! And...

Vanished: – „World War I: Battlefields”...

Jamniczeku: – ...And disappear! Vanish!!

Vanished odpowiada (z godnością) : – ...and in the end „Wings of Honour”!

Wyrwanykontekstu (do **Vanished**) : – Dzięki, brachu! Gry muszą poczekać.

Najpierw rozprawka.

Najlepsza odpowiedź Jamniczeku odpowiedział: – Czekaj, czekaj, **Vanished!** To jest myśl! A gdyby tak zburzenie Kalisza w sierpniu 1914 wykorzystał w grze?.. Na pewno spopularyzowałaby wydarzenie sprzed stu lat...

Vanished odpowiada: – Mogłaby się nazywać „The Dead City” albo „City Of The Dead”! Nie – „Dead City Kalisz” lepiej...

Jamniczeku: – ... „The Dead City Calisia 1914”...

Wyrwanykontekstu: – A moja rozprawka? Maria Dąbrowska? Pomożecie?

Jamniczeku: – Pomożemy! Układamy scenariusz gry według Dąbrowskiej.

Vanished: – Yes! Yes! Yes!

Chłopcy, szczególnie **Jamniczeku**, szukają odpowiednich fragmentów: w książkach, czasopiśmie drukowanych (**Jamniczeku**), ale głównie w Internecie.

Jamniczeku: – Uważaj, mam taki fragment: „*Niemcy o świcie pobrali prosto z łożka wszystkich mężczyzn z całego Raciborskiego Przedmieścia. Niektórzy ani się ubrać nie zdążyli i szli w gaciach. Ludzie myśleli, że ich biorą do okopów, aż tu się rozeszło, że ich mają co dziesiątego rozstrzelać. I pod tym strachem trzymali ich na polu cały dzień. Co za jęk się zrobił, co za płacz, baby wszystkie poszły za tymi chłopami, aż je kolbami odganiaли...*”

Vanished: – Nieźle... w *gaciach*, na rozwałkę... baby w płacz – działa na wyobraźnię. Gdzie to znalazłeś?

Jamniczeku: – „Tygodnik Powszechny”, sierpień 2014, na stulecie Wielkiej Wojny.

Vanished: – Linkiem do mnie mów...

Jamniczeku: – <http://tygodnik.onet.pl/historia/zniszczenie-kalisza/fbx23>

Vanished: – OK, OK, mam! „Literacki obraz tych scen dała Maria Dąbrowska”...hm, hm, hm... „*Dopiero na wieczór Niemcy puścili tych pobranych, powiedzieli, że im cesarz, niby Wiluś, darował. Ale z innych ulic jak pobrali, to dziesięciu stracili*”. Mocne.

Jamniczeku: – A czytaj to: „*Kalisz niemal przestał istnieć. Spalono praktycznie całe centrum i Przedmieście Wrocławskie (dzielnice najbardziej zabudowane i zaludnione). Zniknęły XVII- i XVIII-wieczne kamienice, ratusz i teatr. Ocalały jedynie kościoły (z wyjątkiem wieży kościoła św. Józefa), budynki szkolne i parafialne, znaczna część dzielnicy żydowskiej i zabudowa robotnicza w pobliżu ocalałych fabryk*”.

Wyrwanykontekstu: – To też Dąbrowska?

Jamniczeku: – Nie, Dąbrowski. Józef, szwagier Marii. Ale mam i Dąbrowską; w „Nocach i dniach” pisała: „*W przerwach między jednym a drugim bombardowaniem, na mieście ukazywały się wozy, karety, bryczki i dorożki. Ludzie chwyтали je, ładowali toboły i co koń wyskoczy uciekali spod zagłady*”. Natomiast w „Rzemiennym dyszlem” opisała ten exodus...

Wyrwanykontekstu: – Exodus?

Jamniczeku: – Znaczy „wyjście”, „opuszczenie”, tu: miasta, Kalisza...

Vanished: – „Exodus” – gra dla Nintendo Entertainment System albo dodatek do gry Magic: The Gathering...

Jamniczeku: – [Vanished!](#)..

Vanished: – Wiem, wiem – znikam... @ Zniknąłem!

Jamniczeku: – ...opisała ten exodus z jeszcze większą wyrazistością: ... „*wyjeżdżaliśmy wszyscy wobec wyraźnego i bynajmniej nie odwołanego rozkazu, aby pod karą śmierci z miasta nie wyjeżdżać. Jechaliśmy pod groźbą kulki w łeb w razie spotkania patrolu [...] siedemdziesiąt tysięcy blisko, jedno z najładniejszych w Królestwie miast, wyludniło się niemal zupełnie. Tłumy, nieprzeliczone zdaje się tłumy, w straszliwej panice szły lub biegnęły szosami, drogami lub wręcz, przez pola i łąki z tobołkami na plecach Panie w domowych ubraniach, bez kapeluszy, mężczyźni ubrani byle jak, objuczeni pakunkami, chorzy wlokący się i prowadzeni przez krewnych, dzieci płaczące i rozwrzeszczane wniebogłosy*”.

Wyrwanykontekstu: – A „Noce i dnie”?

Jamniczeku: – Mam i „Noce i dnie”: Z ostatniego tomu „Wiatr w oczy”: „*Tumult, który się zaczął w Kalińcu*”...

Wyrwanykontekstu: – W Kalińcu?!

Jamniczeku najlepsza odpowiedź: – Kaliniec z „Nocy i dni” to Kalisz... „*trwał dalej. Po gubernatorze wyjechał naczelnik powiatu, sąd, bank państwa, wywożono archiwę, komisję włościańską i pocztę. Prócz urzędowych wehikułów także wszystkie dorożki miejskie były w nieustającym ruchu. (...) Większość wojska (rosyjskiego) już wyszła z Kalińca. Zostały tylko patrole, a i te mają się w nocy wycofać*”.

Wyrwanykontekstu: – No i?..

Jamniczeku: – Wciągnęło cię, co? A narzekają, że „Noce i dnie” to taka nudna lektura. Ale na pewno nie ostatnia część: tu rewolucja, tam Wielka Wojna. A główna bohaterka, Barbara Niechcic, wcale się wojny nie bała. Mówiła: „*Takich rzeczy jak wojna to już ja się wcale nie boję. Przecież zaraz nas wszystkich nie zabiją*”...

Vanished: – Bo to widać odważna kobitka była... Jak Lara Croft w Tomb Raider!

Jamniczeku: – No, może nie jak Lara (boska Angelina Jolie) – widzę, że i ciebie „poniosło” – ale Niemców się nie bała. Gdy straszyla ją, że po Moskalach Niemcy mają wkroczyć i „*wszyscychno palić*”, ona odpowiedziała: „*Zwarowałaś? Wróg to jest, nie lepszy od Moskala, aleć przecie nie Tatarzy. Kulturalni ludzie*”.

Wyrwanykontekstu: – Niemcy – kulturalni...

Jamniczeku: – Kilka dni później ci „kulturalni ludzie” zniszczyli doszczętnie miasto. Stopień zniszczenia zabudowy mieszkalnej oceniono na 95 proc. Kalisz, obok belgijskiego Louvain (Leuven), był najbardziej zniszczonym w I wojnie światowej miastem w Europie. Jesienią 1914 r. na zgłiszczach pozostało ok. 5 tys. osób.

Vanished: – Wow! Disaster! Już widzę tę grafikę: Post Apocalyptic...

Jamniczeku: – Maria Dąbrowska w następujący sposób opisała te wydarzenia w ostatnim tomie „Nocy i dni” (s. 364): „*Do miasta weszły nowe „szkadrony” wojska, które już nie strzelają, tylko palą. Każdy żołdat ma w ręku żagiew i słomę albo naczynie z czymś śmierdzącym, z naftą lub smołą. Jedni (...) wpadają do mieszkań i nic tylko krzyczą: raus, raus!, a te z żagwiami zaraz do sieni i podpalają. Na (...) ulicy koło cmentarza już wszystkie domy stoją w ogniu. Jeden Żyd nie dał podpalać, to go zara na miejscu żołdat bagnetem przebił...*”

Vanished: – „Zara”? Przeszarzały język, a współczesna sieć się pojawia...

Jamniczeku: – Nie osłabiaj mnie. To jest właśnie archaiczny język, z początku XX wieku, w dodatku tak plebs mówił. Relacjonuje dalej (s. 366): „*Wojsko*

przeszło już na tę stronę miasta!! Już jest w Rynku. Ratusz się pali. A teraz podpalają domy na Rynku i ku naszemu placowi...”

Wyrwanykontekstu: – A gadu-gadu?

Jamniczeku: – ???

Wyrwanykontekstu: – Sam zaznaczyłeś fragment (str. 350): „*my tu gadu-gadu*”...

Jamniczeku: – ... Aa, ale to jest... wyrwane z kontekstu, **Wyrwanykontekstu**. Chodziło mi o ten fragment (s. 350): „*Wojna się panu lepiej podoba od rewolucji (...)* Wiedz pan, że możemy tu mieć od razu i wojnę, i rewolucję...”

Vanished: – Ma rację – dalej to leci: „*Czy pan wie, że kiedy my tu gadu-gadu*”...

Jamniczeku: – Rany, rzeczywiście! „*gadu-gadu (!)*, za miastem *gawiedź rabuje składy kolejowe?! Przecież Moskale wypuścili kryminalistów*”.

Vanished: – „*Gawiedź rabuje*”? WTF? Disaster!

Wyrwanykontekstu: – A patrz tu (strona 353) – coś o poznaniakach...

Jamniczeku: – Aha! „*Poznaniacy – objaśniła pani Barbara. – Brat przeciw bratu będzie szedł w tej wojnie, bo i w moskiewskim wojsku dosyć naszych*”. Tak było – w I wojnie Polacy walczyli w różnych armiach, bo pochodzili z różnych zaborów, nieraz zmuszeni byli stawać przeciwko sobie, we wrogich armiach. Dąbrowska opisuje też w „*Nocach i dniach*” niejakiego Millera, Niemca, kalinieckiego piekarza, który nie mógł zrozumieć, że jego rodacy strzelają i bombardują miasto z cywilną ludnością...

Wyrwanykontekstu: – I co dalej?

Jamniczeku: – Co dalej z czym?

Wyrwanykontekstu: – Z tą powieścią „*Noce i dnie*”?

Jamniczeku: – Nic. Kończy się...

Wyrwanykontekstu: – A czym się kończy?

Jamniczeku: – „*Precz z mej pamięci*”...

Wyrwanykontekstu: – ???

Jamniczeku: – No, „*Precz z moich oczu!*”...

Vanished: – Co? Znowu ja?

Jamniczeku: – Nie, Adam Mickiewicz: „*...posłucham od razu, / Precz z mego serca!... i serce posłucha, / Precz z mej pamięci!*”...

Wyrwanykontekstu: – „*Nie! tego rozkazu, moja i twoja pamięć nie posłucha!!!*”

Jamniczeku: – No, **Wyrwanykontekstu!** Przynajmniej raz we właściwym kontekście!

CZĘŚĆ III – Russowski blog

Część trzecia mówi o współczesnej recepcji pisarki. Szczególnie ważne są tutaj „Dzienniki” Marii Dąbrowskiej oraz forma bloga (niektóre cytaty pochodzą z autentycznych blogów). To także rodzaj podsumowania całości.

Bohaterowie tej części siedzą przed komputerami, ale tyłem do siebie. Razem, ale osobno. Po kolei „piszą”, a właściwie odczytują swoje kwestie z ekranów.

Enter

Gumiś (pisze na gadu-gadu, fb lub wysłał maila): – Cześć, co robisz?

Awu (odpowiada pisemnie; w inscenizacji – odczytuje): – Czytam.

Gumiś: – Nie masz nic lepszego do roboty?

Awu: – Co najmniej raz do roku potrzebuję kilku dni spędzonych WYŁĄCZNIE na czytaniu.

Gumiś: – Po co?

Awu: – Nadrabiam zaległości na kolejny rok. A poza tym – czytanie to świetny fitness dla mózgu, jak mówi Dagny Kurdwanowska (prowadzi stronę o książkach i czytaniu „Czytam w wannie”)...

Gumiś: – A co czytasz?

Awu: – Większość dnia spędzam z „Dziennikami” Marii Dąbrowskiej na kolanach.

Gumiś: – To da się czytać?

Awu: – „Dzienniki” czyta się świetnie! Poza tym Dąbrowska jest mi bliska, ze swoją pracowitością i głębokim przeżywaniem wszystkiego. Chociaż... To trudna kobieta. W sumie lepsza trudna, niż łatwa...

Gumiś: – Dobrze! Rozgadałeś się...

Awu: – W takim razie... kończę. Idę pisać bloga. Możesz tam przeczytać i o Dąbrowskiej...

Gumiś: – A, słyszałem. Ty, twoja mama i babcia piszecie swoje blogi.

Awu: – Tak. Tradycja rodzinna. To narka...

Escape

Enter: <https://awuzet.wordpress.com/tag/maria-dabrowska/>

Awu odczytuje swój wpis; żeby się nie znudziło, czytanie może „przejąć”

Gumiś:

„Dzienniki”, „Dzienniki”, „Dzienniki”. Jestem po lekturze uzupełnień dodanych przez Dąbrowską w 1943 r. do notatek z lat 1914-1932. Chichoczę przy opisach postaci. Jak na przykład mogła wyglądać w rzeczywistości ta kobieta: „Niska, z monstrialnie rozrośniętymi biodrami i długimi, pętającymi się gdzieś koło kolan rękoma, lecz głowa była dość piękna, z czarną, odrzuconą z mądrego czoła krótką czupryną, z twarzą o rysach regularnych, tylko w budowie szczęka było coś pierwotnego, ale oczy rozumne i pełne dobroci, której przeczył uśmiech,

zawsze jakby smutnawo-drwiący. Jak się zarumieniła i czymś przejęła, była prawie piękna (...) gdy mówiła, wodziła jakoś dziwnie głową i ramionami w tę i w tę stronę, jak to czynią czasem zwierzęta.

Przeprosiłam się też ze wstępem prof. T. Drzewieckiego. Ja chyba nie lubię czytać komentarzy do czegoś, czego sama osobiście nie poznałam. Wolę najpierw sama przeczytać, a dopiero potem słuchać interpretacji innych osób, nawet tych najbardziej uczonych. Dlatego teraz komentarze do tekstu bardzo mnie wciągają, a nie irytują – jak to było przed lekturą I tomu. Wyraźnie wolę posłowania od wstępów.

A Maria Dąbrowska coraz bardziej mnie zaciekawia. Czekam z niecierpliwością na kolejne tomy dzienników. Chcę zabrać się za „Noce i dnie”.

[Escape](#)

[Znów na Gadu-gadu, fb lub w mailu](#)

Gumiś: – I co, przeczytałaś?

Awu: – Co?

Gumiś: – „Noce i dnie”?

Awu: – To trochę potrwa – 4, a w wydaniu z 1972 roku, które dostałam od mamy: – 5 tomów...

Gumiś: – Rany! Życia nie starczy...

Awu: – To chyba na „Dzienniki” – 5600 stron. Dąbrowska pisała je 51 lat...

Gumiś: – Hmm... Ty też już trochę napisałaś na tym blogu. Razem z babcią i mamą nie macie już tyle?

Awu: – No, coś ty!.. Jeszcze trochę nam brakuje :)

Gumiś: – Ale tylko trochę ;)

Awu: – Wiesz, ale... To niezła myśl! „Dzienniki” Dąbrowskiej jako blog!

Gumiś: – To dawaj! Spróbujemy...

Awu: – Co „dawaj”?

Gumiś: – Jakiś „pieprzny” kawałek.

Awu: – Zaraz musi być „pieprzny”...

Gumiś: – Zobacz, nawet w Wikipedii najpierw piszą o tym, że Dąbrowska jako mężatka miała romans z niejakim Szczyglińskim, a dopiero później o jej twórczości. I tam znalazłem taki fragment: „Miała poglądy lewicowe, popierała ruch spółdzielczy (oraz idee spółdzielczości jako pośredniej formy własności), a także była tolerancyjna wobec homoseksualizmu (np. uwagi w *Dzienniku* o homoseksualizmie: „taka sama miłość jak inne”)...

Awu: – A, to jej uwaga z „Dzienników” z 12 sierpnia 1963 roku, po lekturze biografii Leonarda da Vinci. Dla mnie lepsze jest zakończenie zapisku z tego dnia: „*Nic w takim domniemaniu (o homoseksualizm) uwłaczającego nie ma, a dopiero uwłaczające jest ściganie „posądzonych”*”. Ale mam coś lepszego – „niecenzuralny” wpis...

Gumiś: – Serio? To dawaj!

Awu: – (str. 359 „*Życie moje cudowne*”): „28.IV. 1963. *Niedziela*. (...) *Cenzura robi mi mnóstwo skreśleń nawet w przedwojennych artykułach. Merde! Utluc w mózdzierzu i rozrzucić na pustyni wszystkich cenzorów! I czym wytłumaczyć to śmierdzące tchórzostwo tak potężnego zwierza? Czyżby słowo miało istotnie taką potęgę, że nawet stare i zwietrzałe jest groźne dla USSR (Usrać się – w samej rzeczy!)*”.

Gumiś: – To ja zrobię przypis dla współczesnego czytelnika: USSR to rosyjski skrót od ZSRR, czyli Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Mocny wpis. Nie dziwię się, że ona nie chciała, żeby zbyt wcześnie opublikowali te „Dzienniki”.

Awu: – Krytycznie o cenzurze Dąbrowska wypowiedziała się też jawnie, podpisując słynny „List 34” w 1964 roku, co spowodowało – i dla niej – liczne perturbacje. Jeśli chodzi o „Dzienniki”, to zgodziła się, by opublikowano je dopiero 40 lat po jej śmierci. Po 2005 roku można je było wydrukować w całości.

Gumiś: – I wydrukowali?

Awu: – Tak, w 2009 roku, ale w bardzo ograniczonym nakładzie 300 egzemplarzy.

Gumiś: – Zdobyłaś?

Awu: – Nie, to raczej rzecz dla naukowców i badaczy, takich jak Tadeusz Drewnowski, który mnóstwo napisał o Dąbrowskiej...

Gumiś: – To skąd znasz „Dzienniki”?

Awu: – Z wcześniejszych, okrojonych wydań – z 1988 albo z 2002 roku, kiedy to ukazały się „Dzienniki w jednym tomie” pod tytułem „*Życie moje cudowne*”...

Gumiś: – Rzeczywiście miała takie cudowne życie?

Awu: – Długo tak twierdziła. Pomimo iż została wdową już w wieku 36 lat, ale i później kochała i była kochana. Może nie wyróżniała się wyglądem, ale wykształceniem i poglądami – szczególnie jak na owe czasy – owszem...

Gumiś: – Znów mnie zaciekawiłaś... Znalazłabyś coś na „naszego bloga”?

Awu: – Na przykład jej mąż, Marian, nie chciał ślubu kościelnego (co rodzice Marii przyjmowali bardzo niechętnie). Ona sama była zdecydowana na wszystko i w liście do ukochanego pisała: „*ja marzę i myślę o jednym tylko, żeby noce i dnie* (tak napisała: „noce i dnie”, niemal 20 lat przed napisaniem swojego największego dzieła!), więc: „*żeby noce i dnie bez Ciebie trwały mgnienie, a mgnienia z Tobą rozdużały się w wieczność. Ale nawet gdy mamy już mówić na zimno o rzeczach gorących, to Drogi, na co nam ślub? (...) Bóg, jakkolwiek go wyobrazimy, jest chyba z tymi, co się kochają. Nie z tymi, co się żenią.*” Taka postępową była!

Gumiś: – I odważna! W osądach politycznych chyba też, jeśli wziąć za przykład ten wpis o USSR...

Awu: – Takich przykładów jest znacznie więcej – Dąbrowska była odważna i za sanacji, i za komuny. Niedługo przed śmiercią, 6 lutego 1965 roku, pisała: *„I wszystko by się zniosło, żeby tu nie było panowania Rosji. Jaka męka pisać w niewoli za młodu. Wyszło się z tego – znów się pod to weszło, pod to moskiewskie jarzmo”*.

Gumiś: – Rany, to nawet takie aktualne jest! Tak by mogli teraz pisać na Ukrainie...

Awu: – No, nie przesadzaj z tym uaktualnianiem. Chociaż refleksja z 15 X 1948 też by pasowała: *„Demokracja to dyskusja i perswazja. Tam gdzie się kończy prawo swobodnej dyskusji i perswazji, przychodzi propaganda i urzędy bezpieczeństwa”*.

Gumiś: – Błyskotliwe...

Awu: – Albo z listopada 1964: *„Myślę, że na Melu (Melchiorze Wańkowiczu, który również podpisał „List 34”) się nie skończy. Będą chcieli „skompromitować” i innych sygnatariuszy. W systemie policyjnym każdemu można dowieść wszystko. Ponawia się czas z anegdotki o uciekających z ZSRR „kobyłkach”. „Dlaczego uciekacie?” „Bo mają zabijać żyrafy!” – „Ale przecież wy nie jesteście żyrafami!” „Nie jesteśmy. Ale kto tego dowiedzie”*.

Gumiś: – Cha, cha! A nawet zabawne!

Awu: – Nie lubię polityki. Wolę literaturę. A „kolegom po piórze” też się od Dąbrowskiej dostało. **Na przykład tak pisała o Stendhalu. „Przeczytałam Stendhala „O miłości”. Jest to, pomimo wszystko, co Boy chce z tego wykrzesać, dosyć nudnawy traktat”**... O nowym polskim wydaniu Goethego: *„trzy przykłady (tłumaczenia słynnego wiersza „Über allen Gipfeln ist Ruh”) – wszystkie bardzo złe. Najgorszy – Staffa; stosunkowo najmniej zły – Karskiego”*.

Gumiś: – Ciężta babka! Dziwię się, że nie emigrowała...

Awu: – Pozostać w kraju po 1945 roku to był też akt odwagi. Tak chyba uważała. W każdym razie podczas pobytu w Paryżu w 1960 roku napisała: *„Wszyscy emigranci namawiają nas na miłość do Rosji: Giedroyć, Jeleński, nawet Miłosz. Ale żaden z nich nie wyprowadza stąd jedynej dla siebie konsekwencji: wrócić i szerzyć te koncepcje w Polsce”*.

Gumiś: – Miała awersję do Rosjan. A do Niemców?

Awu: – Potrafiła docenić ich kulturę. Dajmy na to – z podziwem wyrażała się o twórczości Tomasza Manna. **„zaczęłam czytać „Doktora Faustusa” Manna. Oto rodzaj, jaki by mnie jeszcze dzisiaj (1955 rok) nęcił. Powiedzenie prawdy o dzisiejszym świecie, opisanie go tak, jak się w nauce opisuje po raz pierwszy ujrzone zwierzę czy przeprowadzone albo przeżyte doświadczenie – np. rozbicie atomu”**. I jeszcze: **„Dalej czytam Manna z największym zaintereso-**

waniem. Co za różnica kalibru w zestawieniu z „Odwilżą” Erenburga (...) „odwilż” jest w niej tajaniem zimowej zgnilizny, ale jeszcze nie wiosną. Choć być może niedołączną zapowiedzią wiosny. Słaby obraz odruchów człowieczeństwa w manekinach i automatach ludzkich”.

Gumiś: – Przenikliwie...

Awu: – A propos – w lutym 1964 roku, podczas pontyfikatu Jana XXIII zauważyła przenikliwie „w świecie ducha zaczyna się dziać coś nowego”. A kilka akapitów dalej: „Podobno watykańskim kandydatem na prymasa Polski jest nowy arcybiskup Wojtyła (podówczas kardynał, arcybiskup krakowski, od 1978 do 2005 roku papież Jan Paweł II), człowiek nowego ducha. (...) Tylko jeśli prawda, co mówią o Wojtyle – dzisiaj Kraków może być nosicielem nowego”.

Gumiś: – Dąbrowska była ateistką?

Awu: – Nie, ale krytycznie odnosiła się do wszelkich wyznań doktrynalnych. Również do katolicyzmu, zwłaszcza do katolicyzmu polskiego, który obarczała poważnymi grzechami. Przykładem takiej krytyki jest notatka o przemówieniu Hlonda (kardynał August Hlond był wtedy, w listopadzie 1936 roku, prymasem Polski): „Okropne przemówienie wygłosił Hlond. Treść była mniej więcej taka, że „Krzyż i miecz są i będą symbolem Polski” (...) Zapomniał, że krzyż i miecz były i pozostają dla Polski symbolem Krzyżaków. Już by lepiej powiedział „krzyż i koń”, przynajmniej koń by się uśmieł”.

Gumiś: – Cha, cha – znów błysnęła dowcipem. Przekorna postać...

Awu: – Owszem, przekorna. Dzieło Jana XXIII (podkreślała, że ów papież „ożywił i zmobilizował ludzką dobroć”) zmieniło jej stosunek do katolicyzmu. W testamencie poprosiła nawet o pogrzeb katolicki...

Gumiś: – Za komuny nie było jej chyba łatwo...

Awu: – Nie było. Także dlatego, że pod koniec życia czuła się bardzo samotna w podwarszawskiej willi w Komorowie. Chorowała, leczyła się w „Lecznicy”. Ale w „Dziennikach” napisała (22 III 1965): „Wyrывam się ze szpitala, gonię uciekającą smugę życia – smugę światła. Wiem, że mi jest jeszcze przeznaczone”.

Gumiś: – Dogoniła? Puenta będzie optymistyczna?

Awu: – Puenta?

Gumiś: – No, tak. Blog też powinien mieć jakąś puentę.

Awu: – To może... ostatni wpis w „Dzienniku” Marii Dąbrowskiej?

Gumiś: – Coś jak „ostatnie pożegnanie”?

Awu: – Niezupełnie. W ostatnim wpisie w „Dziennikach”, z 8 maja 1965 (a zmarła 19 maja) Dąbrowska zapisała „Sen u Russowie”: „Po południu głęboki spokojny sen, bez koszmarów. Sen o obfitości, a obfitością tą był wskrzeszony Russów”. Widzisz? W ostatnim wpisie wraca do „krajny swojego dzieciństwa”, do miejsca urodzenia! Czy to nie jest niesamowite?

Gumiś: – Taka „pętla życia”, tak?

Awu: – Tak jakby: „pętla” czy puenta. A dalej jest tak: „Russów tamtych czasów – jakby przez fantastę powtórnie wymalowany, pojawiło się nieistniejące już miejsce, część domku, (...) I wszystkie drzewa dzieciństwa stanęły na swoim miejscu – wszystkie jaskółki, a nadto wielka obfitość gęsi, bydła, owiec, (...) pachniały wszystkie cudowne potrawy, za którymi tak tęsknię krztuszając się tą mdłą strawą szpitalną. Była to najbardziej Russowska Russowość”...

Gumiś: – I koniec?

Awu: – Nie. Ostatnie zdanie jest... jak metafora...

Gumiś: – Tak?

Awu: – Sam zobacz – brzmi tak: „Mdły – czy może być bardziej pejoratywne słowo? Otóż w naszym życiu tak z pozoru bujnym jest za dużo pierwiastka mdłego. Podobnie zresztą jak w dzienniku.” No i?

Gumiś: – Hmm, rzeczywiście. Metafora i... autorecenzja! Niezwykle...

Awu: – Bo Dąbrowska niezwykłą kobietą była!

Gumiś: – ...a skoro o „mdłej strawie” mowa to... może teraz jakiś pieprzny kawałek? ;)

Awu: – Jesteś niepoprawny!

Bibliografia:

Twórczość

1. DZIENNIKI 1 : 1914-1932 / Maria Dąbrowska ; wybór, wstęp i przypisy Tadeusz Drewnowski. – Warszawa : Czytelnik, 1988. – 430 s.
2. NOCE i dnie. T. 3-4. Miłość / Maria Dąbrowska. – Warszawa : Czytelnik, 1972. – 561 s.
3. NOCE i dnie. T. 5. Wiatr w oczy / Maria Dąbrowska. – Warszawa : Czytelnik, 1972. – 385 s.
4. ŻYCIE moje cudowne... Dzienniki w jednym tomie / Maria Dąbrowska ; przygotował Tadeusz Drewnowski. – Warszawa : Czytelnik, 2002. – 403 s.

Opracowania

1. KSIĘGA Kaliska. W stulecie urodzin Marii Dąbrowskiej. – Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1996. – 259 s.
2. MARIA Dąbrowska. W krainie dzieciństwa i młodości / Edward Polanowski. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1989. – 225 s.
3. MARIA Dąbrowska : poradnik bibliograficzny / Ewa Korzeniewska. – Warszawa : Biblioteka Narodowa. Instytut Bibliograficzny, 1969. – 50 s.

4. PIĘĆDZIESIĄT lat twórczości Marii Dąbrowskiej : referaty i materiały sesji naukowej / pod red. Ewy Korzeniewskiej. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1963. – 432 s., [1] k. tabl. : fot.
5. RZECZ russowska : o pisarstwie Marii Dąbrowskiej / Tadeusz Drewnowski. – Kraków : Wydaw. Literackie, 1981. – 459 s.,

Inne:

1. MIASTO ponad ogień i czas : echa kaliskiego sierpnia 1914 roku w literaturze, grafice i filmie / Arkadiusz Błaszczyk. – Kalisz : Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, 2014. – 200 s.

Artykuły:

1. GIMNAZJALIŚCI chętniej czytają powieści fantastyczne, ich koleżanki fascynują się książkami o narkomanii / Katarzyna Sklepik. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 43, dod. Magazyn Rodzinny s. 2-3
2. JEŚLI już w Polsce czytamy, to... / Juliusz Kurkiewicz. W: *Gaz. Wyborcza* – Poznań. – 2015, nr 48, s. 22-23
3. KATAKLIZM, czyli dzień bez Facebooka / Wiesław Baryła ; rozm. przepr. Dorota Abramowicz. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 23, s. 2
4. MIŁOŚĆ w czasach portali randkowych / Waldemar Kuligowski ; rozm. przepr. Natalia Mazur. W: *Gaz. Wyborcza*, Poznań. – 2015, nr 36, s. 6-7

Netografia:

- <http://www.1914kalisz.pl/kalisz-w-literaturze/>
<https://awuzet.wordpress.com/tag/maria-dabrowska/>
<http://www.cytaty.info/autor/mariadabrowska.htm>
<http://historia.wp.pl/title,Kalisz-1914-zapowiedz-barbarzynstwa,wid,16793315,wiadomosc.html?ticaid=114725>
<http://www.info.kalisz.pl/kal1914/zniszcz.htm>
<http://www.kalisz.info/zburzenie-kalisza.html...>
<http://klasykaliteraturypopularnej.blogspot.com/2012/08/noce-i-dnie-maria-dabrowska.html>
http://www.mbp.kalisz.pl/2014/140917_%C5%BBK_A_B%C5%82aszczyk.htm
http://www.muzeum.kalisz.pl/oddzialy_russow.html
<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/ksiazki/256985,1,fragment-ksiazki-homobiografie.read>
http://m.trojmiasto.gazeta.pl/trojmiasto/1,106540,17302306,To__ze_30_mln_ludzi_przeczyt
<http://tygodnik.onet.pl/historia/zniszczenie-kalisza/fbx23>

<https://www.tygodnikpowszechny.pl/badania-czytelnictwa-sienkiewicz-popularny-jak-grey-26174>

http://pl.wikiquote.org/wiki/Maria_D%C4%85browska

http://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_D%C4%85browska

<https://wolnelektury.pl/katalog/autor/maria-dabrowska/>

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

BIBLIOGRAFIA regionalna miasta Turku i powiatu tureckiego : 2013 / oprac. Małgorzata Pawłowska; red. Wanda Grzeszkiewicz, Anita Nawrot; Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Włodzimierza Pietrzaka w Turku. – Turek : MiPBP, 2014. – 49 s.

BISKUPIAŃSKI rok obrzędowy / Krzysztof Polowczyk. – Krobia : Gminne Centrum Kultury i Rekreacji im. Jana Domachowa z Bzdęgi, 2014. – 140 s. : fot.

CO WIEŚ, to inna pieśń : słownik gwary Bukówca Górnego w Wielkopolsce i regionu Spisza w Małopolsce / oprac. Zofia Dragan. – Kraków : Stowarzyszenie Rozwoju Spisza i Okolicy, Wielkopolska Lokalna Grupa Działania Kraina Lasów i Jezior, 2014. – 280 s. : fot.

DUCHY polskich miast i zamków / Witold Vargas, Paweł Zych. – Olszаницa : BOSZ, 2013. – 207 s. : fot.
M.in. legendy z Wielkopolski

DWORY i pałace ziemi wrzesińskiej... : „...ocalić od zapomnienia...” : [album] / Wrzesiński Uniwersytet Trzeciego Wieku; fot. Eugenia Dolata [i in.]. – Września : Wrzesiński Uniwersytet Trzeciego Wieku, 2014. – 31 s. : fot.

DZIEJE miejscowości Brzezie w świetle źródeł / Agnieszka Słupianek. – Pleszew : Pleszewskie Towarzystwo Regionalne; Muzeum Regionalne w Pleszewie, 2014. – 178 s. : fot., mapy, wykr.

DZIEJE Zbąszynia / praca zbior. pod red. Krzysztofa Rzepy; [aut.] Zbigniew Chodyła [i in.]; Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu. – Poznań : Wydawn. WBPiCAK, 2014. – 558 s. : fot. – (Biblioteka „Kroniki Wielkopolski”. Dzieje Miast Wielkopolski ; nr 15.)

[DZIEWIĘĆDZIESIĄT] 90 LAT Ochotniczej Straży Pożarnej w Milejowie : rys historyczny / Bartosz Stachowiak. – Kawęczyn : Milejów : Zarząd Ochotniczej Straży Pożarnej w Milejowie, 2014. – 131 s. : fot., portr.

[DZIEWIĘĆDZIESIĄTPIĘĆ] 95 LAT Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu : pamięci naszych mistrzów / Barbara Baszuk [i in.]. –

Poznań : Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego, 2015. – [104] s. : fot., portr.

M.in. doktorzy honoris causa i wykaz pracowników

FALA przeszłości : pamiętnik księżnej Elżbiety Radziwiłłówny [1850-1931] / Elżbieta Radziwiłłówna; pod red. Małgorzaty Judy-Mieloch. – Ostrów Wielkopolski : Republika Ostrowska, 2014. – 77 s. : fot.

Związki z Czekanowem i Bagatelą, pow. Ostrów Wlkp.

FOLKLOR ziemi kępińskiej / Józef Majchrzak; pod red. Anny Weroniki Brzezińskiej. – Kępno : Muzeum Ziemi Kępińskiej im. T.P. Potworowskiego, [2014]. – 165 s. : fot.

Także dot. związków nauczyciela i etnografa Józefa Majchrzaka z regionem kępińskim w dwudziestoleciu międzywojennym

GDECZ – Giecz scire est reminisci : krótka historia wydobywania z zapomnienia rezydencji piastowskiej / Andrzej M. Wyrawa; Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. – Dziekanowice-Lednica : Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2014. – 152 s. : fot. – (Biblioteka Studiów Lednickich; t. 31; Seria D. Varia; t. 5)

Dot. także historii miejscowości

GMINA Dopiewo : miejsce z historią / Piotr Maciej Dziembowski. – Dopiewo : Piotr Maciej Dziembowski, 2014. – 167 s. : il.

INWENTARZ zespołu akt Naczelnik Powiatu Kaliskiego (Deutscher Kreischef in Kalisch) z lat 1914-1918(19) / oprac. Edyta Pietrzak; red. Grażyna Schlender. – Kalisz : Archiwum Państwowe w Kaliszu, 2014. – 251 s. : fot. + 3 płyty CD-ROM

KALENDARIUM miasta Kościana. T. 3 z. 1, (1971-1994) / oprac. zbiorowe pod red. Mirona Ratajczaka i Jerzego Zielonki; Urząd Miejski Kościana. – Kościan : Urząd Miejski Kościana, 2014. – 232 s. : il.

KALISZ 2015 : informator : kultura, sport, rekreacja, turystyka / oprac. Maria Kubacka-Gorwecka, Monika Sobczak-Waliś; Urząd Miejski w Kaliszu. Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki. – Kalisz : Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, 2015. – 240 s.

Informator o imprezach kulturalnych i sportowych oraz obchodach rocznic i wydarzeń planowanych w 2015 roku

KARTY z dziejów Trzemeszna : wybór źródeł historycznych zachowanych w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie. Cz. 1 / praca pod red. Macieja Adamskiego i Przemysława Woźnego; wybór i oprac. tekstów Maciej Adamski, Michał Sołomieniuk, Przemysław Woźny. – Trzemeszno : Urząd Miejski, 2014. – 93 s. : il.

KONFRONTACJE 2014 : XXXIII Ogólnopolski Konkurs Literacko-Fotograficzno-Plastyczny / red. Ryszard Biberstajn, Roman Józefiak; Leszczyńskie Stowarzyszenie Twórców Kultury w Lesznie. – Leszno : LSTK, 2014. – 44 s. : il. Zbiór nagrodzonych prac i wykazy uczestników

MAŁA architektura sakralna Gminy Kawęczyn : krzyże i kapliczki przydrożne / Paulina Bocian, Monika Jatczak. – Kawęczyn : Stowarzyszeni „Kawęczyńskie Towarzystwo Rozwoju”, 2014. – [92] s. : fot.

NASZE wielkopolskie rodowody : Garsztkowie / oprac. Bogna Wojciechowska przy pomocy Witosława Garsztki. – Poznań : Graffi Studio Janusz An-sion, 2014. – 199 s. : il.

Historia rodziny od XVIII do XX wieku

NIEZWYKŁA przyroda powiatu pleszewskiego / Przemysław Żurawlew. – Pleszew : Starostwo Powiatowe, 2014. – 160 s. : fot., mapa, tab.

OBRAZKI z dziejów oświaty w Wielkopolsce Wschodniej / Piotr Gołdyn. – Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2014. – 151 s. : il.

Dot. historii oświaty w okresie międzywojennym

OCALIĆ od zapomnienia „leszczyńskich Sybiraków”. Z. 1 / oprac. Krzysztof Handke, Piotr Handke, Robert Robaczyński. – Leszno : Oddział Związku Sybiraków, II Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika, 2014. – 59 s. : il. portr.

Zawiera spis członków Oddziału Związku Sybiraków w Lesznie

[OSIEMNASTE] 18 PREZENTACJE – Leszno 2014. Granice Sztuki 4-30 października 2014 : [katalog wystawy] / Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych w Lesznie. – Leszno : Miejskie Biuro Wystaw Artystycznych, 2014. – [58] s. : fot.

Wystawa dorobku leszczyńskiego środowiska plastycznego

PAMIĘĆ i przyszłość : gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej / pod red. Eligiusza Tomkowiaka. – Dopiewo : Urząd Gminy, 2014. – 182 s. : il.

Biografie i wspomnienia mieszkańców gminy

PAŃSTWOWE Liceum Pedagogiczne w Lesznie 1937-1969 / Stanisław Jędraś. – Leszno : Urząd Miasta Leszna, 2014. – 208 s. : il.

POWIAT pleszewski w latach 1818-1932 : zarys dziejów ustrojowo-politycznych / Maciej Kowalczyk. – Pleszew : Starostwo Powiatowe w Pleszewie, 2014. – 118 s. : fot., mapy, portr.

POWSTAŃCY wielkopolscy... : biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918/1919. T. 10 / pod red. Bogusława Polaka. – Poznań : Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Zarząd Główny, 2013. – 256 s. : fot.

POWSTAŃCY wielkopolscy... : biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918/1919. T. 11 / pod red. Bogusława Polaka. – Poznań : Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Zarząd Główny, 2014. – 247 s. : fot.

PRZEDWOJENNY Poznań : najpiękniejsze fotografie : [album] / Magdalena Mrugańska-Banaszak. – Warszawa : Wydawn. RM, 2014. – 111 s. : fot.

PRZEWODNIK po powiecie nowotomyskim / Paweł Anders. – Wyd. 3 zaktualizowane. – Nowy Tomyśl : Starostwo Powiatowe w Nowym Tomyślu, 2014. – 121 s. tabl. : fot., pl.

PRZEWODNIK po zamku cesarskim w Poznaniu / Maciej Szymaniak. – Poznań: Centrum Kultury Zamek, 2014. – 87 s. : fot.

ROCZNIK Statystyczny Województwa Wielkopolskiego / red. Tomasz Kli-manek. – 2014. – Poznań : Urząd Statystyczny w Poznaniu, 2014. – 405 s. : tab.

Informacje statystyczne za rok 2013

STEFAN January Giller (1833 – 1918). Poeta, nauczyciel i działacz społeczny / Jadwiga Miluńska-Stasiak. – Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2015. – 109 s. – (Kaliszanie 10)

Poeta i pedagog związany z Kaliszem i Opatówkiem, pow. Kalisz

ŚWIADKOWIE wiary Archidiecezji Poznańskiej : święci, błogostawieni, słudzy Boży oraz kandydaci na ołtarze / Wojciech Mueller. – Poznań : Wydawnictwo Kontekst, 2014. – 109 s. : fot., portr.

ŚWIĘCICCY w Wielkopolsce / Włodzimierz Dworzaczek; redakcja naukowa, opracowanie i komentarze Tomasz Zuzek; Polska Akademia Nauk Biblioteka Kórnicka. – Kórnik : PAN Biblioteka Kórnicka, 2014. – 68 s. : il.

TRAMWAJE w Polsce / red. Justyna Żurawicz. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2013. – 305 s. : fot.

Dot. także tramwajów w Poznaniu

WARTO zobaczyć w lasach państwowych : Wielkopolska / Piotr Maluśkiewicz. – Warszawa : Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, 2014. – 180 s. : fot., mapy.

Obszary leśne, muzea, zabytki, parki i informacje turystyczne na terenie Wielkopolski

WĘDRÓWKI z Panem Tadeuszem / Andrzej Kuźmiński. – Warszawa : Terra Humana, 2014. – 352 s. : fot.

Szlak turystyczny związany z pobytem Adama Mickiewicza w Wielkopolsce. Dot. m.in. Soplicowa zbudowanego w Cichowie, pow. Kościan na potrzeby filmu „Pan Tadeusz”

WIELKOPOLSKA Policja : 95 lat / red. nauk. Rafał Batkowski. – Poznań : Wydaw. Wyższej Szkoły Handlu i Usług, 2014. – 301 s. : il.

WKŁAD Wielkopolan w stworzenie Polskiego Państwa Podziemnego : materiały z sesji naukowej 17 X 1014 r. : opracowanie zbiorowe / pod red. Jerzego Zielenki. – Poznań ; Leszno : Wydawn. Instytutu im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego, 2014. – 159 s. : fot. – (Biblioteka „Grota”; 49)

WOJEWÓDZTWO wielkopolskie : podregiony, powiaty, gminy : 2014 / red. Tomasz Klimanek. – Poznań : Urząd Statystyczny w Poznaniu, 2014. – 560 s. : tab.

Informacja statystyczna w układzie terytorialnym

WYDZIAŁ Budowy Maszyn i Zarządzania [Politechniki Poznańskiej] : dzieje wyższego szkolnictwa technicznego w Poznaniu 1919-2014 / red. Jan Żurek,

Jarosław Jakubowicz, Sylwia Krajewska. – Poznań, 2014. – 325 s. : fot., portr., tab.

WZORY orientalne Erazma Kamyna : złotnika poznańskiego z XVI wieku / Joanna Kłysz-Hackbarth. – Warszawa : Wydawn. DiG, 2014. – 554 s. : fot.

Z WIDOKIEM na Kostrzyn : Kostrzyn i okolice na dawnych pocztówkach / Kazimierz Matysek. – Kostrzyn : Gmina Kostrzyn, 2014. – XIV, 166 s. : fot.

ZABYTKI miasta Turku i powiatu tureckiego. T.2. Cz. 2 Architektura i sztuka sakralna / Makary Górzyński. – Turek : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Włodzimierza Pietrzaka, 2014. – 509 s. : il. – (Bibliotheca Turcovianna; nr 9)

ZAMEK Królewski w Poznaniu : historia i restytucja / [red. Andrzej Kaszubkiewicz, Jarosław T. Łożyński, Paweł Mielewczyk; aut. Wojciech Jędraszak [i in.]; Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Poznaniu. – Poznań : Bogucki Wydawn. Naukowe, 2014. – 279 s. : fot.

ZAPOMNIANE miasto / Paweł Wójkiewicz. – Śrem : Miejska Biblioteka im. Heliodora Święcickiego, 2015. – 130 s. : fot.

Akcja powieści toczy się w XIV w. w Bninie, obecnie część Kórnik

ZBĄSZYŃ : tu złapiesz wiatr w żagle : [informator] / tekst Mateusz Basiński; oprac. graf. Agnieszka Zdaniewicz; Urząd Miejski w Zbąszyniu. – Kwidzyn : Vega Studio Adv. Tomasz Müller, 2014. – 33 s. : fot.

ZWYCZAJE, obyczaje, tradycje Krajny w widowiskach folklorystycznych „Krajniaków” / Jowita Kęcińska-Kaczmarek. – Piła : Studio Projektu Graficznego ART-WENA, 2014. – 54 s. : fot.

Teksty przedstawień wystawianych przez Zespół Folklorystyczny „Krajniacy” z Wielkiego Buczka

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(grudzień 2014–luty 2015)

Biblioteki publiczne w województwie wielkopolskim organizowały imprezy z okazji św. Mikołaja, świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Odbywały się spotkania oplatkowe, podczas których śpiewano kolędy, wystawiano jasełka oraz zapoznawano się z tradycyjnymi zwyczajami i obrzędami. Dzieci wykonywały ozdoby choinkowe, dekoracje i kartki świąteczne.

Podczas ferii zimowych proponowano dzieciom i młodzieży m.in. zajęcia plastyczne, gry i zabawy, konkursy, najczęściej jednak głośne czytanie. Uroczście obchodzono Dzień Babci, Dzień Dziadka oraz walentynki.

Odbywały się spotkania Dyskusyjnych Klubów Książki, rozwijały się Dyskusyjne Kluby Filmowe. Kontynuowana jest akcja „Cała Polska czyta dzieciom”.

Liczne formy popularyzatorskie poświęcone były obchodom rocznic powstań narodowych.

Grudzień

Baranów (pow. Kępno)

- „Świąteczne ozdoby i dekoracje” – wystawa (Mroczeń; także w styczniu)
- „Boże Narodzenie” – wystawa (Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Bombka choinkowa” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego oraz wystawa prac pokonkursowych
- „Malowane, rysowane, wyklejane” – wernisaż wystawy prac Weroniki Giery
- „Przygody Niedźwiadka Tadka” – teatrzyk bajkowy
- „Raduj się świecie” – koncert kolęd w wykonaniu Hanny i Kingi Markowskich z Leszna

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Podsumowanie projektu dla seniorów „Spotkania z pasjami” – spotkanie on-line z Katarzyną Grocholą
- „Świąteczne domki” – warsztaty decoupage dla dorosłych czytelników

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- „Magia wierszy Juliana Tuwima” – konkurs recytatorski

Czempiń (pow. Kościan)

- Wystawy książek :
 - ~ „Boże Narodzenie w książce”
 - ~ „Anioł i stroik” – wystawa prac pokonkursowych
 - ~ „Świąteczne kartki” – wystawa prac pokonkursowych
 - ~ J. Korczakowska – 20. rocznica śmierci
- Konkursy:
 - ~ „Kartka bożonarodzeniowa”
 - ~ „Ozdoby świąteczne”
 - ~ Ogłoszenie konkursu na łańcuch choinkowy
- Spotkania z aktorem panem Piotrem Witoniem „Miś Paddington” i „Tradycje świąteczne”
- „Różne techniki plastyczne w kartkach na święta Bożego Narodzenia” – zajęcia plastyczne dla dzieci
- „Ozdoby świąteczne – przygotowanie do świąt” – warsztaty plastyczne dla dorosłych

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Gdy zabłyśnie pierwsza gwiazdka” – montaż słowno-muzyczny
- „Choinka moich marzeń” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego na najciekawsze drzewko świąteczne

Gniezno

- „Foto 50+ w Europie – przyroda” – wernisaż wystawy fotograficznej
- „Basiowy Bał Pasiastych” – impreza dla przedszkolaków
- „Biblioteka pod Choinką” – warsztaty dla dzieci i rodziców zorganizowane na gnieźnieńskim Rynku
- „Nie o Czytanie Tu Chodzi” – twórcze zabawy z książką warsztaty dla najmłodszych czytelników

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Spotkania autorskie z Beatą Andrzejczuk – autorką serii książek „Pamiętnik Nastolatki” (Oddział Dla Dzieci)
- „Reklama – informacja czy manipulacja” – zajęcia warsztatowe dla klas I gimnazjum na temat zasad i sposobów tworzenia reklam (Filia Kościelna Wieś)
- „Coraz bliżej święta” – zajęcia edukacyjno-plastyczne dla dzieci (Oddział Dla Dzieci; Filia Kościelna Wieś)

Gostyń

- „Regio” – spektakl Teatru Duet
- Wystawy:

~ „Moja Wielkopolska 2012”

~ „Świąteczny czas”

- Spotkanie Klubu Mam – warsztaty „Bez klapsa”
- Gminny konkurs wiedzy ekologicznej – współpraca ze Strażą Miejską
- „Byłem robotnikiem III Rzeszy” – spotkanie z Tadeuszem Wujkiem dla Gościańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- „Afryka Hajera” – spotkanie z podróżnikiem Mieczysławem Bieńkiem
- „Czekoladowa historia – spotkanie dla wielbicieli czekolady – prezentacja o historii czekolady, sposobach jej wyrabiania połączona z degustacją różnych typów czekolad
- „Kolorowa fabryka Świętego Mikołaja” – spotkanie laureatów konkursu plastycznego

Jutrosin (pow. Rawicz)

- „Magiczny świat Świętego Mikołaja” – spotkanie z przedszkolakami
- „Gdzie jest Święty Mikołaj” – spotkanie z sześciolatkami (Filia w Dubinie)
- „Ozdoby rękodzielnicze” – wystawa świąteczna (Filia w Szkaradowie)
- Zajęcia plastyczne dla dzieci – wykonanie postaci Świętego Mikołaja techniką płaskiego origami (Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- Spotkanie z Anetą Ponomarenko oraz promocja książki „Ostatnie śledztwo”
- Spotkanie ze Sławomirem Koprem, autorem książek historycznych
- Cyfrowa Encyklopedia Wielkopolan – zajęcia bibliograficzne dla uczniów szkoły podstawowej
- „Bo masz w łunach, bo masz w dymie wypalone imię” – prezentacja multimedialna dla uczniów liceum połączona z ekspozycją wystawy „Przyodziały kłęski chmurą i ognia purpurą Kalisz w 1914 roku”
- „Kalisz: moje miasto” – pogadanka dla przedszkolaków oraz wspólne wykonanie prac plastycznych (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
- „Mikołajki” – pogadanka dla dzieci ze szkoły podstawowej oraz wykonanie prac plastycznych (Filia nr 1 oddział dziecięcy)
- „Literacko-kulinarne nastroje świąteczne z nutą kolędowania” – zajęcia z przysposobienia czytelniczego dla przedszkolaków (Filia nr 2)
- Mikołaj w przedszkolu – spotkanie mikołajkowe bibliotekarzy z dziećmi z przedszkola; współorganizacja: Zakład Karny (Filia nr 3)
- Bal Mikołajkowy dla podopiecznych Warsztatów Terapii Zajęciowej w restauracji „Komoda” (Filia nr 3)

- Spotkanie z Arkadiuszem Błaszczukiem, autorem książki „Miasto ponad ogień i czas” (Filia nr 4)
- Spotkanie z książką – pogadanka dla dzieci ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Brzechwa dzieciom” – pogadanka dla dzieci z przedszkola (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Choinka” – pogadanka dla uczniów ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Świąteczne rękodzieło” – pogadanka dla dzieci ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Nakręcanie na czytanie” – pogadanka dla dzieci ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Choinka poetycka” – z udziałem Magdaleny Krytkowskiej (Filia nr 7)
- Mikołajkowy nordic walking (Filia nr 7)
- Poznajemy tradycje bożonarodzeniowe – spotkanie dla dzieci z przedszkola (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- Wystawy:
 - ~ Okolicznościowa wystawa z okazji 50. rocznicy Kaliskiego Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki przy Al. Wolności 6
 - ~ „Świątecznie i kolorowo” – wystawa plastyczna przygotowana w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 (Filia nr 1)
 - ~ „Uczymy się od Janusza Korczaka – projekt edukacyjny w bibliotece” – wystawa plastyczna przygotowana w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 (Filia nr 1)
 - ~ „Tadeusz Żeleński pseud. Boy – 140. rocznica urodzin” (Filia nr 2)
 - ~ Dekoracje bożonarodzeniowe – wystawa dziecięcych prac plastycznych (Filia nr 2)
 - ~ Świąta na kartkach pocztowych (Filia nr 3)
 - ~ „Poezja w płatkach śniegu – wiersze zimowe, świąteczne i noworoczne” (Filia nr 9)
 - ~ W 20. rocznicę śmierci Jadwigi Korczakowskiej (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
 - ~ 140. rocznica urodzin Lucy Maud Montgomery (Filia nr 16)

Kępno

- „Jak nie być obojętnym wobec zła? Literatura jako świadectwo minionego czasu II wojny światowej. Projekt okładki do *Medalionów* Zofii Nałkowskiej” – podsumowanie Powiatowego Konkursu Plastycznego pod patronatem starosty kępińskiego

- Spotkanie Stowarzyszenia Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol” (także w styczniu i lutym)
- Wystawa bożonarodzeniowa Warsztatów Terapii Zajęciowej
- Koncert „Po górach, dolinach czyli góralskie pastorałki, pieśni górali polskich i słowackich” w wykonaniu Tadeusza Strassbergera – w ramach projektu „Spotkania na styku kultur, religii i czasu”

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „X-lecie działalności Stowarzyszenia Rehabilitacyjno-Kulturalnego” – wystawa zdjęć Stowarzyszenia „Słoneczny Promyk” Kiszkowo
- „Spotkanie opłatkowe” – spotkanie dla osób niepełnosprawnych członków Stowarzyszenia „Słoneczny Promyk” w Kiszkowie

Kłecko (pow. Gniezno)

- Zajęcia z cyklu „Poznawanie swojej biblioteki od A-Z” – warsztaty plastyczne dla dzieci (także w styczniu i lutym)
- „Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie literatury od 1901 roku...” – biografie laureatów Nagrody Nobla od 1901 do 2014 roku, historia związana z przyznawaniem nagrody oraz zasady wyłaniania laureatów, życiorys oraz wystawa książek Patricka Modiano – laureata Nagrody Nobla w 2014 roku

Koło

- Warsztaty komputerowe dla seniorów (także w styczniu i lutym)
- Spotkanie z Januszem Kapustą promujące książkę „Plus Minus. Podręcznik do myślenia”
- Spotkanie autorskie z Piotrem Gołdynem – promocja książki „Obrazki z dziejów oświaty w Wielkopolsce Wschodniej”
- Spotkanie członków Klubu Trzecia Zmiana – tematy: „Barok” – prowadzenie Ewelina Jasińska; „Stroiki świąteczne” – Teresa Brzoska
- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci; także w styczniu i lutym)
- Konkursy plastyczne: „Dzwoneczek” i „Podłączniczka” (Filia dla Dzieci)
- Impreza okolicznościowa „Mikołajki” (Filia dla Dzieci)

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kiełczewie:

- „Ja również zostanę Świętym Mikołajem” – konkurs plastyczno-literacki dla dzieci w wieku 7-9 lat (Biblioteka Kiełczewo)
- „Wiozą renifery paczki z prezentami” – zajęcia dla uczniów kl. II szkoły podstawowej
- „Natalia Usenko” – konkurs recytatorski Stare Oborzyska (Biblioteka Kiełczewo)

- „Książki naszych marzeń” – ogólnopolski konkurs Ministerstwa Edukacji Narodowej Stare Oborzyska (Biblioteka Kielczewo);
- „Konfrontacje z haftem” – spotkania kółka hafciarskiego (Filia Stary Lubosz; także w styczniu i lutym)
- „Przedświąteczny czas w bibliotece” – zajęcia plastyczne dla uczniów kl. I-III szkoły podstawowej (Filia Stary Lubosz)
- Zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci z kl. „0” i kl. II – tradycje świąteczne (Filia Turew)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Czar Bożego Narodzenia” – zajęcia dla dzieci z grup „zerowych” szkoły podstawowej

Krobia (pow. Gostyń)

- „Najpiękniejsza choinka” – konkurs plastyczny dla dzieci
- „Gruzja” – prezentacja Haliny Radoły dla młodzieży

Krotoszyn

- Spotkanie autorskie z Wojciechem Jagielskim – autorem książek: „Modlitwa o deszcz”, „Nocni wędrowcy”, „Trębacz z Tembisy”
- „Idea środka w Biblii i micie – tetralogia „Józefa i jego braci” Tomasza Manna – dziesiąte spotkanie w cyklu „Tomasz Mann – między tradycją a nowoczesnością”, wykład Jacka Kępy
- „Śpiewamy kolędy – Wieczór wigilijny”, XIII edycja; koncert kolęd w wykonaniu uczniów ze Społecznego Ogniska muzycznego oraz jasełka „Przyszedł do swoich, a swoi Go nie przyjęli... A ja? a ty? a my?” przedstawione przez uczniów Niepublicznego Gimnazjum w Krotoszynie pod kierunkiem Bożeny Drygas
- „Jesienne wieczory nie muszą być nudne”, III edycja; adresowane głównie do młodzieży – uczestnicy Stowarzyszenia „Twoja Alternatywa” zaprezentowali muzykę, śpiew i taniec (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Świąteczne drzewko”, XIV edycja; warsztaty plastyczne integracyjne dla dzieci niepełnosprawnych i nie tylko (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Mój miś” – rozstrzygnięcie konkursu i wystawa prac konkursowych (Filia nr 2 Kobierno)
- Nocka w bibliotece pod hasłem: „Królewna Śnieżka i siedmioro krasnoludków” (Filia nr 5 Chwaliszew)
- „Nocne bajanie” – spotkanie oraz konkursy na najpiękniejszą kolorowanąkę oraz na znajomość tradycji świąt Bożego Narodzenia (Filia nr 5 Chwaliszew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Pod skrzydłami aniołów” – wieczór poezji (Filia w Pawłowicach)
- „Smak polskich wigilii” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Ozdoby choinkowe”, „Świąteczne ozdoby z wikliny papierowej” – lekcje regionalne dla dzieci (Izba Regionalna w Pawłowicach)

Krzywiń (pow. Kościan)

- VIII Przegląd Twórców „Krzywiniacy dla Krzywina”

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Moje miejsce na Ziemi” – wystawa prac pokonkursowych XX edycji konkursu organizowanego przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym („Galeria za Regałami”; także w styczniu)
 - ~ „Jan Lenica. 100 plakatów z lat 1952-2001 oraz rysunki, grafika wydawnicza i filmowa” („Galeria Recto Verso” i „Galeria Lochy”; także w styczniu)
- „Dialogi z Grochowiakiem” – rozmowy poetyckie nawiązujące do twórczości leszczyńskiego poety, prozaika i dramaturga. Głosami w dialogu byli: Stanisław Kruk, Ryszard Biberstajn i Tadeusz Hofmański. Ostatnie z wydarzeń zaplanowanych przez Bibliotekę w ramach całorocznego projektu „Urodzinowy maraton Grochowiaka”
- Podsumowanie XX edycji konkursu plastycznego „Moje miejsce na Ziemi” zorganizowanego przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym
- „Wieczór kolędowy” – wystąpił Chór Miejski „Chopin” pod batutą Bartosza Żołędziejewskiego

Lipno (pow. Leszno)

- „Wypieki z Biblioteki” – spotkanie dla dzieci połączone z pieczeniem pierników oraz pogadanką na temat tradycji i zwyczajów świąt Bożego Narodzenia

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Zima Kubusia Puszatka” – teatryk dla dzieci
- „Pocztówka Patriotyczna” – konkurs zorganizowany w rocznicę Powstania Wielkopolskiego

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- „Ilustracje do wierszy Juliana Tuwima” – konkurs plastyczny

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży Przez kontynenty: „Gruzja – między wielkim a małym Kaukazem” – spotkanie ze Stanisławem Waszkowiakiem
- Z cyklu Piątkowe harce w Strefie Koloru: zajęcia czytelnicze dla najmłodszych, współorganizowane z 19. Drużyną Harcerską BUKI
- Z cyklu W kulturowym kręgu: projekcja filmu: „Ostatnie takie granie” Krzysztofa Rożka. Film o Leonardzie Śliwie – popularyzatorze muzyki koźlarskiej, instrumentalistcie, regionalistcie, wychowawcy młodych muzyków, propagatorze Zbąszynia i Regionu Kozła
- Z cyklu W Kulturowym kręgu: warsztaty tworzenia ozdób świątecznych prowadzone przez etnografkę Hankę Billert – dla dzieci
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: GOOD STAFF – świątecznie. Wystąpili: Anna Winiarska – śpiew, Jacek Skowroński – instrumenty klawiszowe, Wojciech Winiarski – gitary, lutnia, śpiew, Paweł Głowacki – bas i Robert Rekiel – instrumenty perkusyjne
- Nowotomyskie Piętro Wyrzów Literackich: Adwent poetów, wieczór 6. Swoje wiersze m.in. o miłości, przemijaniu, zapachu, smaku i magii świąt Bożego Narodzenia czytali: Katarzyna Mrozik-Stefańska, Anna Nowaczyk, Dorota Nowak, Kinga Weronika de Walla, Wiesława Ptaszyk, Marian Ziom Ziomkowski, Robert Jędrzejczak i Rafał Putz.
- Świąteczne opowieści pełne magicznej treści – zajęcia czytelnicze dla dzieci w wieku 6-9 lat przeprowadzane przez młodzież Zespołu Szkół Zawodowych i Licealnych im. dra K. Hołogi oraz nauczycielkę Lidię Dudek
- Strasznie(fajna) noc – impreza czytelnicza dla dzieci w wieku szkolnym, organizowana przy współpracy z uczniami Gimnazjum im. F. Szofdrskiego w Nowym Tomyślu
- III Nowotomyska Konferencja Olęderska – Nowa Róża. Wydarzenie wieńczące badania naukowe, które zorganizowane zostały w lipcu tego roku na terenie wsi Nowa Róża, a w których wzięli udział studenci i profesoria z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Tematem konferencji była tradycyjna architektura oraz układ przestrzenny wsi Nowa Róża
- „Rozkręcamy społecznie – młodzież lokalnie zaangażowana tworzy filmowe reklamy społeczne” – podsumowanie projektu Stowarzyszenia Mierz Wysoko, realizowanego przez młodzież Gimnazjum im. F. Szofdrskiego w Nowym Tomyślu

Oborniki

- Program czytelniczy:

- ~ Tajemnice książki obrazkowej (Dewey School)
- ~ Czekamy na choinkę i gwiazdorka (Żłobek Miejski)
- ~ „Abecadło z pieca spadło” (Dewey School)
- Warsztaty z Mądrą Sową: „Hu, hu, ha – nasza zima zła – śnieg, mróz i bałwanki”
- „Między kroplami deszczu” – wieczór poetycko-muzyczny promujący najnowszy tomik poezji Marii Kogut
- „Kuligiem na święta” – wieczór poetycko-muzyczny
- „Rok trznadla” – wystawa prac plastycznych uczniów szkół podstawowych z Sycyna, Chrustowa, Objezierza i Zespołu Szkół Specjalnych w Szamotułach
- „Pod gwiazdami Betlejem” – wystawa prac plastycznych wykonanych przez uczniów Gimnazjum nr 3 w Obornikach, pod kierunkiem Arlety Zmyslińskiej

Opatów (pow. Kępno)

- Zimowy pejzaż – wystawa prac dzieci

Ostrzeszów

- Czas świąt Bożego Narodzenia – wystawa książek

Pakośław (gm. Rawicz)

- „Cudowna lampa Aladyna” – przedstawienie teatralne dla dzieci

Pleszew

- Spotkanie autorskie z Wojciechem Jagielskim
- Spotkanie z lekarzem, Marcinem Gawrońskim, dotyczące problemu bezsenności w ramach projektu „Seniorzy w bibliotece”

Pogorzela (pow. Gostyń)

- „Gruzja” – prezentacja Haliny Radoły dla młodzieży gimnazjalnej

Powidz (pow. Sępca)

- Warsztaty plastyczne dla dzieci – przygotowywanie kartek świątecznych, ozdób choinkowych, łańcuchów, witraży
- Wystawa rękodzieła – ozdoby świąteczne robione na szydełku

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Mikołajkowy zawrót głowy” – warsztaty czytelniczo-plastyczne (Bucz)
- „Niebo pełne dobrych życzeń” – przedstawienie dla społeczności lokalnej (Bucz)
- „Tajemnice Świętego Mikołaja” – warsztaty plastyczne

Rawicz

- Świąta tuż, tuż – koncert świąteczny dla bibliotekarzy z terenu powiatu rawickiego w wykonaniu Arkadiusza Stasiaka
- „Magiczne słowo – WYOBRAŻNIA” – warsztaty literacko-manualne dla przedszkolaków
- „Poznajemy rawickich regionalistów: Kazimierz Suchowiak , Jan Bonikowski” – warsztaty regionalne dla uczniów szkoły podstawowej
- Wieczór autorski rawickiego poety Włodzimierza Jędrzejczaka oraz wernisaż wystawy grafik „Jesień idzie przez park” i koncert zespołu Acoustic Project
- Grudniowe spotkanie z teatrem „Maska” z Krakowa: „Choinka niedźwiadka Tolka” i „Choinka Zdzisi-Misi”
- „Koncert świąteczny” rodziny Matylów w „Starym Kinie”

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie ze Zbyszkim Pawlakiem p.t. „Bieszań. Pęknięte miasto”
- Otwarcie wystawy „25 lat wolności”, spotkanie z Jerzym Kazimierzem Pietrzakiem
- Spotkanie autorskie z pisarką Wiolettą Piasecką
- Kółko Astronomiczne – zajęcia teoretyczne i obserwacje (także w styczniu i lutym)

Rychtal (pow. Kępno)

- Zajęcia plastyczne – rysujemy portret Mikołaja
- Boże Narodzenie w literaturze – wystawa książek

Rydzyna (pow. Leszno)

- Warsztaty o tematyce proekologicznej dla uczniów szkoły podstawowej
- „Ziemia – nasza planeta” – zajęcia plastyczne dla dzieci
- „Czytam, słucham, oglądam” – akcja czytelnicza dla dzieci
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Kazimierzem Szymeczko
- Warsztaty literackie dla dzieci dotyczące ich zainteresowań czytelniczych przy wykorzystaniu nowo zakupionych książek
- Podsumowanie konkursu dla gimnazjalistów na recenzję najciekawszej książki zakupionej w ramach współpracy partnerskiej bibliotek
- Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego na plakat promujący jedną z zakupionych książek dla dzieci w ramach współpracy z bibliotekami szkolnymi w Dąbczu i Rydzynie

Słupca

- „Nasze gniazdo” – rozstrzygnięcie konkursu literackiego

- „Moja mała ojczyzna – mieszkam w...” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu plastycznego

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Konkurs na kartkę bożonarodzeniową
- Wystawa „Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka”

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Spotkanie z Mikołajem” dla przedszkolaków – w role Mikołaja i Elfów wcielili się aktorzy teatru EDU-ARTIS

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Spotkanie z Pasjami” – spotkanie on-line seniorów z pisarką – Katarzyną Grocholą
- „Śmigielaczek” – zajęcia dla dzieci w wieku od 1 do 3 lat i ich rodziców
- „Klub Maluszka” – zajęcia dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat i ich rodziców
- „Święta z biblioteką” – ogłoszenie konkursu internetowego
- „Maluszki” grupa zabawowa – spotkanie z Mikołajem (Filia w Czaczu)

Święciechowa (pow. Leszno)

- „Bombka świąteczna” – konkurs plastyczny dla dzieci

Trzcianka

- W świątecznym nastroju – wieczór poetycko-muzyczny (poezja Kazimierzy Iłkowiczówny, koncert kolęd)
- Nieco szalone Anioły przy choince – powiatowe spotkanie przy choince
- „Mów mi Pierre” – spotkanie autorskie z Elżbietą Wasyłyk, autorką tomiku poezji „Niebo nad sześcianem”
- Mikołajkowe spotkanie (Filia w Rychliku)
- Bomb(k)owe święta (Filia w Nowej Wsi)
- „Święty Mikołaj na Ciebie czekamy...” – spotkanie z Mikołajem (Filia w Białej)

Wągrowiec

- Warsztaty plastyczne: Mikołajkowe Kartki
- Spotkania z Literaturą w Dziennym Domu Seniora w Wągrowcu (także w styczniu i lutym)
- „Na ostatnią chwilę” kabaret – spotkanie świąteczne w Dziennym Domu Seniora przygotowane przez grupę teatralną działającą przy Bibliotece

Wijewo (pow. Leszno)

- „Tradycje świąt Bożego Narodzenia” – głośne czytanie książek, pogadanka

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Przygody mieszkańców lasu” – autorski spektakl teatralny w wykonaniu aktorów Studia Artystycznego Arlekin dla dzieci przedszkolnych

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Kartka bożonarodzeniowa” – podsumowanie konkursu dla dzieci
- „Stroimy choinkę” – spotkanie świąteczne dla dzieci i młodzieży (Filia w Bukówcu Górnym)

Zagórów (pow. Słupca)

- Szkolenie komputerowe dla seniorów z grupy początkującej
- Warsztaty szydełkowania prowadzone przez czytelniczkę biblioteki i uczestniczkę szkoleń komputerowych
- W ramach projektu „Spotkania z pasjami” transmisja wywiadu na żywo z Katarzyna Grocholą
- Webinarium dla uczestników programu „Link do przyszłości”
- Spotkanie wigilijne dla uczestników szkoleń komputerowych

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Biblioteka – dobre miejsce na czas wolny – spotkanie z dziećmi ze świetlicy socjoterapeutycznej przy szkole podstawowej
- Historia z dinozaurami – spotkanie z dziećmi z przedszkola
- „Magia świąt Bożego Narodzenia” – spotkanie z dziećmi
- Spektakl teatralny „Spór o zamek, czyli ostatni zajazd na Litwie” w wykonaniu Andrzeja Jurczyńskiego
- Katarzyna Grochola – wirtualne spotkanie w ramach cyklu „Spotkania z pasjami” (Zduny, Baszków)

S t y c z e ń

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Kazimierza Przerwy-Tetmajera z okazji 150. rocznicy urodzin i 75. rocznicy śmierci (Słupia)
- Wystawa twórczości Antoniego Czechowa z okazji 155. rocznicy urodzin (Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Powstanie wielkopolskie” – wystawa okolicznościowa (Galeria na Wejściu)
- Spotkanie autorskie z Wandą Szymanowską połączone z promocją jej najnowszej książki „Lardżelka”
- „Królowa Śniegu” – teatrzyk bajkowy dla dzieci

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Orszak Trzech Króli – udział w ogólnopolskiej akcji (wspólnie z partnerami)
- Cykl czterech zajęć w Akademii Młodego Czytelnika – głośne czytanie, kolorowanki i zagadki

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- IV Gminny Przegląd Kolęd i Pastoralek

Czempiń (pow. Kościan)

- Wystawy:
 - ~ „Bracia Grimm dla dzieci” – wystawa książek
 - ~ Wystawa pokonkursowa „Laurka dla Babci i Dziadka”
 - ~ M. Musierowicz – 70. rocznica urodzin
 - ~ K.I. Gałczyński – 110. rocznica urodzin
 - ~ „Zima też jest piękna” – fotografie zimowe
 - ~ książek poświęconych Kubusiowi Puchatkowi z okazji Dnia Kubusia Puchatka
- Konkurs „Laurka dla Babci i Dziadka”
- Zajęcia literacko-edukacyjne pt. „Spotkania z baśniami braci Grimm” i plastyczne dla dzieci: „Prezent dla babci i dziadka” oraz „Laurka dla babci i dziadka”

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- „Wieczorne bajanie” – występ gości z Paola StudioArt

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Jeźycjada wszystkim bliska” – minikonkurs dla wielbicieli twórczości Małgorzaty Musierowicz z okazji 70. rocznicy urodzin autorki
- „Mój dziadek wie wszystko, moja babcia ma złote ręce” – spotkanie z okazji Dnia Babci i Dziadka

Gniezno

- „Z pewną nieśmiałością” – akcja dla dzieci i dorosłych popularyzująca książki o zwalczaniu nieśmiałości zorganizowana z okazji Dnia Osób Nieśmiałych
- „Małe puchatkowe co nieco” – konkursy dla dzieci przeprowadzone z okazji Dnia Kubusia Puchatka
- „W baśniowej krainie Królowej Śniegu” – impreza czytelnicza dla dzieci przedszkolnych
- „Z wizytą u gnieźnieńskiej księżniczki” – poranek czytelniczny dla najmłodszych czytelników
- „Codzienna Gazeta Bolesława Chrobrego” – warsztaty dla gimnazjalistów

- Spotkanie autorskie z Andrzejem Niziołkiem połączone z promocją książki „FIRA. Poznańscy Żydzi. Opowieść o życiu” (Inauguracja Gnieźnieńskich Dni Judaizmu)

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Dbamy o zwierzęta zimą” – zajęcia edukacyjne, spotkanie z leśnikiem (Oddział Dla Dzieci)
- „Cudaczek – Wyśmiewaczek” – zajęcia literacko-plastyczne dla klasy zerowej (Filia Tursko)

Gostyń

- Jak kochać babcię i dziadka – atuty rodziny wielopokoleniowej” – spotkanie z Haliną Jankowską-Ciborowską dla GUTW
- „Zapomnij o Kresach” – spotkanie z Piotrem Szelańskim i prezentacja filmu o rzezi wołyńskiej – współpraca z Gostyńskim Towarzystwem Historycznym
- Spotkanie licealistów z senatorem Zbigniewem Kulakiem „Proces legislacyjny w Polsce i zasady precedencji”
- Wystawy:
 - ~ „Zimowe krajobrazy”
 - ~ „Gostyń – okupacja hitlerowska” (w 70. rocznicę wyzwolenia)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- „Laurka dla babci i dziadka” – zajęcia z papieroplastyki (Filia w Dubinie)

Kalisz

- „Książka czy film? Co lepiej pobudza naszą wyobraźnię” – dyskusja Wojciecha Otto, kierownika Katedry Filmu, Telewizji i Nowych Mediów UAM z młodzieżą (w ramach cyklu „Kino na temat”, projekcja filmu „Hobbit: bitwa pięciu armii”)
- 152. rocznica Powstania Styczniowego – uroczystość przy pomniku Adama Asnyka, patrona Biblioteki
- „Nie starzeje się ten, kto nie ma na to czasu” – spotkanie z Jolantą Szwalbe, autorką książek motywacyjnych, reportaży, dzienników (Filia nr 5)
- „Moja Babcia, mój Dziadek” – pogadanka dla dzieci ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Serwus dorożkarzu”- czytanie tekstów literackich z okazji 110. rocznicy urodzin Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego; współorganizacja Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka” (Filia nr 6)
- Wystawy:
 - ~ „Słuchałem śpiewnej wróżby i z ożywczej piłem fali” – z życia muzycznego Kalisza

- ~ 70. rocznica urodzin Małgorzaty Musierowicz (Filia nr 1 oddział dziecięcy; Filia nr 3; Filia nr 16)
- ~ Kazimierz Przerwa-Tetmajer – 150. rocznica urodzin i 75. rocznica śmierci (Filia nr 2)
- ~ „Wiedźmin: Gra wyobraźni” (Filia nr 4)
- ~ „Biblioteka. Miejsce tajemnicy” (Filia nr 5)
- ~ „Nadzy wśród wilków” – wystawa z okazji 70. rocznicy wyzwolenia KL Auschwitz (Filia nr 7)
- ~ „...aby język giętki powiedział wszystko, co pomyśli głowa...” – wystawa z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego (Filia nr 9)
- ~ „Małgorzata Musierowicz, znana i lubiana” (Filia nr 9 oddział dziecięcy)

Kępno

- Spotkanie oplatkowe Związku Kombatantów RP i byłych Więźniów Politycznych z udziałem przedstawicieli samorządów, instytucji i organizacji powiatu kępińskiego
- Akcja „Bezpieczna szkoła, bezpieczny uczeń”:
 - ~ „Nie jesteś sam – zrozumieć osobę niepełnosprawną” – spotkanie z Januszem Smiataczem, byłym pilotem wojskowym, osobą niepełnosprawną – dla dzieci klas piątych szkoły podstawowej. Janusz Smiatacz opowiedział o swojej drodze do spełnionych dziecięcych marzeń, o zostaniu lotnikiem i o swoim „drugim życiu” – po wypadku, kiedy został osobą niepełnosprawną.
 - ~ „Kibole, blockersi, grupy podwórkowe – co robić, jeśli rozpoznasz zagrożenie, jak się bronić przed wciągnięciem do paczki” – spotkanie z policjantami Komendy Powiatowej Policji w Kępnie

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Czwartkowe warsztaty” – zajęcia rękodzieła artystycznego

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Powstanie styczniowe – 22 stycznia 1863 r.” – wystawa książek

Koło

- Spotkanie członków Klubu Trzecia Zmiana – tematy: „Bezpieczeństwo w domu” – przedstawiciel Straży Pożarnej; „Suplementy diety” – M. Małojet; „Żołnierze Wyklęci”
- Bal „Małej Mi” – impreza okolicznościowa (Filia dla Dzieci)
- Akademia plastyki – prace manualne (Filia dla Dzieci; także w lutym)
- „Bajarka” – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci)

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kielczewie:

- Otwórzmy nasze serca! Trzecioklasiści o pomocy potrzebującym – spotkanie z uczniami kl. III szkoły podstawowej
- „Czy Pinokio zasłużył na to, by stać się chłopcem?” – lekcja biblioterapeutyczna z uczniami kl. IV szkoły podstawowej
- „Znam miasto królewskie Kościan (1332-1793)” – konkurs plastyczny – Stare Oborzyska (Biblioteka Kielczewo)
- Zabawy edukacyjne w formie krótkich konkursów (Filia Racot)
- „Mam przyjaciela!” – czytanie opowiadań z książki pt. „Kasia i Bari”, pogadanka na temat zwierząt domowych i zajęcia plastyczne (Filia Widziszewo)

Koźmin Wlkp. (pow. Krotoszyn)

- „Rady nie od parady, Skarb Arubaby i inne książki Małgorzaty Strzałkowskiej” – wystawa z okazji 60. rocznicy urodzin autorki

Krotoszyn

- Dzień Babci i Dziadka; program artystyczny przygotowany przez Grzegorza Polańskiego oraz występ kabaretu „Razem”
- „Tomasz Mann i tożsamość Europy” – jedenaste spotkanie z cyklu „Tomasz Mann – między tradycją a nowoczesnością”, wykład Jacka Kępy
- „Znani i lubiani piszą książki dla dzieci” – wystawa (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- „Z Babcią i z Dziadkiem jest wesoło” – warsztaty plastyczno-literackie dla przedszkoli i szkół podstawowych (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Klub Przyjaciół Żółwia Franklina (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Spotkanie Klubu Mam – Bajkowe postacie (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Warsztaty plastyczno-literackie (Oddział dla Dzieci i Młodzieży):
 - ~ zakładka do książki
 - ~ „Zaczarowany ślimak”
- „Zostań najlepszym projektantem” – konkurs plastyczny (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Bajkoczytacz – spotkania z bajką terapeutyczną dla rodziców i opiekunów wraz z dziećmi
- Klub Świata Ciekawych – wystawiamy „Kopciuszka”
- „Masz problem ?– Czytaj książki!” – warsztaty dla gimnazjalistów (Benice)
- „Jan Paweł II, Jan Długosz – Patroni roku 2015” – wystawa (Filia nr 1 Krotoszyn)

- „Dzień Babci i Dziadka – czytamy razem” – wystawa książek dla dzieci (Filia nr 1 Krotoszyn)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Śladami Powstania Wielkopolskiego” – wystawa
- „Między ziemią, piekłem a niebem” – jasełka
- „Kolędowanie po polsku” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)

Leszno

- „Malarstwo... i nie tylko” – wystawa prac Izabeli Topczewskiej („Galeria za Regałami”; także w lutym)
- „Spotkanie z Gruzją” – poświęcone historii i kulturze Gruzji, współorganizowane przez MBP i Fundację Centrum Aktywności Twórczej
- „Jesienne warsztaty” – zabawy dla dzieci, których motywem przewodnim była jesień
- Spotkanie poświęcone publikacji pt. „Ocalić od zapomnienia. Wspomnienia „leszczyńskich” Sybiraków” – zaprezentowana została publikacja zainicjowana przez Janinę Tonicą, przewodniczącą Związku Sybiraków w Lesznie a przygotowana przez nauczycieli oraz uczniów II Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Lesznie

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Wystawa Pluszaków” – wystawa maskotek i książek o misiach i zwierzątkach
- Wystawa „Rok Teatru” – biografie polskich artystów, afisze i programy teatralne, rekwizyty

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży Przez kontynenty: „Filipiny – inny świat” – spotkanie z Agnieszką Doberschuetz
- Z cyklu Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Romanse rosyjskie” – Anton Michaiłow. Wystąpiło Trio w składzie: Anton Michaiłow – wokal, Andrij Melnyk – akordeon, Paweł Głowacki – kontrabas
- Z cyklu Piątkowe harce w Strefie Koloru – zajęcia czytelnicze dla najmłodszych współorganizowane z 19. Drużyną Harcerską BUKI
- Spektakl „Rewolucja” Teatru Paragraf-2 z Siedlca
- Link do przyszłości – spotkanie z Bartoszem Dulem, specjalistą ds. mobilnych technologii, redaktorem, prezenterem i blogerem. Spotkanie organizowane w ramach ogólnopolskiej akcji: „Link do przyszłości. Młodzi. Internet. Kariera”

Oborniki

- „Moje granie i śpiewanie dają Ci, mój malutki Panie” – koncert uczniów Aliny Forsyjak
- „Spotkajmy się w Betlejem” – wieczór poetycko-muzyczny przygotowany przez uczniów szkoły podstawowej pod kierunkiem Magdaleny Ruks i Katarzyny Tomczak
- „Zawód i pasja” – wystawa miniatur pojazdów policyjnych z kolekcji Dariusza Sawiaka
- „100 i więcej lat w aktywności” – wykład Jolanty Szwalbe dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Warsztaty z Mądrą Sową:
 - ~ „Idziemy na bal – maski, kostiumy, dekoracje”
 - ~ „Dzień Babci i Dziadka – robimy laurki, upominki, niespodzianki”
- Kolędowanie w bibliotece – spotkanie kolędowe dla dzieci, rodziców, dziadków

Opatów (pow. Kępno)

- Książka o przyjaźni – wystawa książek dla dzieci (Filia Łęka Opatowska)

Ostrzeszów

- Wystawy:
 - ~ Konwicki – droga bez końca
 - ~ Pamięci ofiar Holokaustu – 70 rocznica wyzwolenia Auschwitz
 - ~ Jan Długosz – życie i twórczość

Powidz (pow. Słupca)

- Opracowanie i wydanie we współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego gry terenowej „Do Powidza po rozum”

Rawicz

- Dzień Babci i Dzień Dziadka – warsztaty literacko-manualne dla przedszkolaków
- „Magiczne słowo – STRACH” – kontynuacja warsztatów manualnych dla przedszkolaków
- „Melodie karnawałowe” w Klubie Melomana
- Galeria Jednego Obrazu: „Maki” malowane na jedwabiu – Krystyna Formanowicz

Rychtal (pow. Kępno)

- Wystawa książek związana z 70. rocznicą wyzwolenia obozu Auschwitz
- „Ciesz się zimą” – konkurs rysunkowy

Sompolno (pow. Kępno)

- „Powstanie Styczniowe na Ziemi Konińskiej” – wystawa
- Kursy Funmedia- darmowe kursy językowe i specjalistyczne online dla czytelników

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
 - ~ 70. rocznica urodzin Małgorzaty Musierowicz
 - ~ 110. rocznica urodzin Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego

Swarzędz (pow. Poznań)

- Spotkanie autorskie Wandy Wasik – promocja nowej książki „Tajemnica Gór Świętokrzyskich. Kryptonim K-22”
- „Japonia – kraj znaków i kwitnących wiśni” – spotkanie z miłośniczkami podróży Jolantą Brabletz i Jolantą Urban
- „Poezja fotografii” – wernisaż Leszka i Damiana Lesiczki

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Święta z biblioteką”- podsumowanie konkursu internetowego;
- „Maluszki” grupa zabawowa– zajęcia plastyczne (wykonanie kwiatka dla babci i dziadka), gry i zabawy (Filia w Czaczu)
- „Laurka dla babci i dziadka” kl. I – zajęcia plastyczne (Filia w Czaczu)

Trzcianka

- „Styczniowe Gąsieniczki” – spotkanie Klubu Czytających Rodzin.
- Kwiaty dla babci, czekoladki dla dziadka – Dzień Babci i Dziadka w bibliotece (Filia w Białej)
- Święto Babci i Dziadka w bibliotece (Filia w Niekursku)

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Zimowe spotkanie przy ciastku i kawie” dla seniorów – czytelników biblioteki
- „Sobotnie poranki w bibliotece” – zajęcia dla dzieci przedszkolnych i wczesnoszkolnych

Zagórów (pow. Sępca)

- Pokonkursowa wystawa fotograficzna „Cztery pory roku” – fotografie laureatów konkursu fotograficznego organizowanego przez Słupecką Organizację Turystyczną (także w lutym)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Bibliotekarz w przedszkolu”:
- „Zima” – spotkanie z przedszkolakami (Konarzew)
- „Babcia też człowiek” – czytanie bajki w przedszkolu (Konarzew)

- Spotkanie z Hansem Christianem Andersenem – zajęcia dla dzieci

Luty

Baranów (pow. Kępno)

- Spotkanie z Łukaszem Kamińskim – pisarzem regionalistą, który wydał książkę pt. „Słupianie znani i nieznanii” (Mroczeń)
- Wystawa twórczości Ignacego Krasickiego z okazji 280. rocznicy urodzin (Słupia)
- Wystawa twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza z okazji 130. rocznicy urodzin (Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Ferie w bibliotece – teatryki bajkowe: „Baltazar Bombka” i „Podwodny świat”

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- „Gruzja” – wystawa zdjęć autorstwa Haliny Radoła
- „Ferie zimowe w Bibliotece” – cykl zajęć dla dzieci w wieku od 5 do 12 lat: głośne czytanie, zajęcia plastyczne, kalambury, zabawy z chustą Klanzy, gry edukacyjne

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Ferie 2015:
 - ~ „Mały pingwin Pik-Pok” – zajęcia plastyczne, czytanie, gry, zabawy
 - ~ Sporty zimowe – opowieści o sportach zimowych, gry i zabawy sportowe
 - ~ „Wyprawa do Krainy Lodu – z wizytą u Pana Andersena” – zajęcia plastyczne, słuchanie audiobooka „Królowa Śniegu”
 - ~ „Słodkie delicje” – zajęcia kulinarne i plastyczne

Czempiń (pow. Kościan)

- „Walentynkowa kartka” – zajęcia plastyczne dla dzieci, historia kartki walentynkowej
- „Portret kota” – zajęcia plastyczne i omówienie historii powstania Świątowego Dnia Kota
- „Zima w pełnej krasie” – cykl zimowych zajęć plastycznych dla dzieci
- „Poznajemy zasady kirigami” – wesoła czapeczka – zajęcia plastyczne
- „Mokre w mokrym” – zabawy w kolory z farbami
- Konkursy fotograficzny „Mój Kot”

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia zorganizowane w ferie zimowe:
 - ~ zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci na podstawie tekstów J. Krżyżanek
 - ~ warsztaty kulinarne
 - ~ zajęcia o charakterze edukacyjnym nt. dinozaurów i zwierząt wodnych
 - ~ wizyta w Banku w Czarniejewie
 - ~ „Królowa Śnieżka i 7 krasnoludków” – przedstawienie teatralne dla dzieci w wykonaniu aktorów Teatru Art-Re
 - ~ warsztaty lepienia z gliny (Filia w Żydowie)

Dobrzyca (pow. Pleszew)

- „Bądź bezpieczny w Sieci” – pogadanka na temat środków ostrożności jakie powinien zachować każdy poruszający się po sieci użytkownik – z okazji Dnia Bezpiecznego Internetu
- „Kto kogo kocha” – minikonkursy związane z Dniem Zakochanych

Gniezno

- „Foto 50+ w Europie – historia i dzień dzisiejszy” – wernisaż wystawy fotograficznej
- „Tylko nie gotujcie Kopciuszka” – warsztaty literacko-plastyczne dla dzieci w ramach VI Konwentu Fantastyki Fantasmagoria
- „Gram z Bajtkiem” – gry i zajęcia edukacyjne dla dzieci z okazji Dnia Bezpiecznego Internetu
- Prawdy zawarte w bajkach – poranek czytelniczy dla dzieci przypominający utwór pt. „Bajki” Ignacego Krasickiego
- „Kot w butach i przyjaciele” – impreza dla najmłodszych czytelników
- Wakacyjne spotkania z książką pod hasłem: „Zaczarowane baśnie, w których zdarzyło się wszystko?!” – cykl imprez dla najmłodszych czytelników

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Dzień Bezpiecznego Internetu – zajęcia edukacyjne na temat zagrożeń w Internecie (Oddział Dla Dzieci; Filia Kościelna Wieś)
- „Ferie w Bibliotece z teatrem w tle” – warsztaty teatralne z Ewą Rutkowską, zajęcia muzyczne, edukacyjne gry komputerowe, karaoke, zabawy chustą Klanza (Oddział Dla Dzieci)
- Warsztaty taneczne dla członków Zespołu Pieśni i Tańca Tursko (warsztaty wyjazdowe Kórnik)

Gostyń

- „Zapach kobiety” – wystawa prac Dawida i Waldemara Stube

- „Gimnastyka dla języka – Małgorzata Strzałkowska dzieciom” – konkurs plastyczny, wystawa pokonkursowa i impreza podsumowująca konkurs
- „Wiem wszystko” – konkurs ankietowy i impreza podsumowująca
- „Wrażenia z Armenii” – prezentacja Haliny Radoły dla Gostyńskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku

Grabów (pow. Ostrzeszów)

- Walentynki w Bibliotece – gry, zabawy i konkursy dla dzieci

Jutrosin (pow. Rawicz)

- „Koty domowe i bajkowe” – zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Szkaradowie)
- Spotkanie z dziećmi „Zimowe bajki i bajeczki” – zajęcia plastyczne z wykorzystaniem techniki płaskiego origami (Filia w Szkaradowie)
- „Pejzaż zimowy w baśni i bajce” – konkurs rysunkowy (Filia w Dubinie)
- „Jadę tramwajem i kolejne miasto poznaję...” – zajęcia z dziećmi na temat Poznania
- „Gil – król zimy” – zajęcia z papieroplastyki (Filia w Dubinie)
- „Przy jamie stoję i kogo się boję?...” zajęcia dla dzieci na temat Krakowa

Kalisz

- Spotkanie z Tomaszem Kubisem i promocja książki „Brod/n/opis” (Filia nr 4)
- „Kocha, lubi, szanuje” – pogadanka dla dzieci ze szkoły podstawowej (Filia nr 5 oddział dziecięcy)
- „Milczewski-Bruno wychodzi z głębokiej wody” – czytanie tekstów literackich z okazji 78. rocznicy urodzin Ryszarda Milczewskiego-Bruno; współorganizacja Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka” (Filia nr 7)
- „Chciecie bajki, oto bajka” – spotkanie z dziećmi z przedszkola oraz warsztaty plastyczne z udziałem Anety Kolańczyk (Filia nr 7)
- Spotkanie z weterynarzem Andrzejem Małym w ramach obchodów Światowego Dnia Kota – dla dzieci z kl. 3 szkoły podstawowej (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- Kącik Gier Planszowych (Ferie 2015) – spotkania i zabawy dla dzieci (Filia nr 9 oddział dziecięcy)
- Wystawy:
 - ~ „Walentynek czar” – wystawa plastyczna przygotowana przez podopiecznych Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (Filia nr 1)
 - ~ 280. rocznica urodzin Ignacego Krasickiego (Filia nr 3)
 - ~ Światowy Dzień Kota (Filia nr 9 oddział dziecięcy)

Kępno

- Link do przyszłości – spotkanie z Krzysztofem Polasikiem, młodym profesjonalistą, właścicielem małej agencji interaktywnej, także Account&Project Managerem w firmie programistycznej – w ramach projektu „Link do przyszłości. Młodzi. Internet. Kariera”

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Spotkanie Karnawałowe” – spotkanie dla członków Stowarzyszenia „Słoneczny Promyk” w Kiszkwie

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Posłuchajmy opowiadania – zaczarowana dżungla” – zajęcia na temat zwierząt, dla dzieci w wieku 6-9 lat. W programie:
 - ~ zajęcia plastyczne
 - ~ „Niezwyczajny świat zwierząt” – prezentacja multimedialna
 - ~ quizy oraz zabawy literackie
 - ~ słuchanie audiobooka „Król Lew”
 - ~ konkursy
- „Posłuchajmy opowiadania – zaczarowany dywan” – zajęcia dla dzieci w wieku 9-13 lat. W programie: zajęcia plastyczne, prezentacja multimedialna o czarodziejach i czarodziejkach, quizy oraz zabawy literackie, słuchanie audiobooka „Aladyn”, konkursy
- „Magiczna opowieść” – konkurs literacki dla dzieci

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Ferie z biblioteką „Nie tylko książki”: zajęcia z udzielania pierwszej pomocy pod kierunkiem Jakuba Nelle, ratownika medycznego, wizyta w Muzeum Ziemi Kobylińskiej, zajęcia taneczne prowadzone przez Zuzannę Pernak, zajęcia plastyczne, gry planszowe

Koło

- Warsztaty teatralne z Piotrem Kotlarzem dla młodzieży licealnej
- Spotkanie członków Klubu Trzecia Zmiana – tematy: „Barok” – prowadzenie Ewelina Jasińska; „Bezpieczeństwo seniorów” – Anna Drynkowska (Policja); „Kolski Klasztor” – prowadzenie Krzysztof Witkowski
- „Diabolina i inni” – finał konkursu powiatowego

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna:

- „Przyjdź! Nie zwlekaj! Dobra zabawa w bibliotece czeka!” – zabawy i gry, m.in. dzień teatralny, dzień filmowy, turnieje, prace manualne i balik (Filia nr 2)

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kielczewie:

- Wyruszamy w kosmos! – spotkanie z dziećmi z oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej
- „Lepimy bałwanki w bibliotece” – zajęcia plastyczne dla uczniów kl. I-III szkoły podstawowej (Filia Stary Lubosz)
- Konkurs recytatorski dla kl. I, II i III (eliminacje szkolne) wierszy Natalii Usenko (Filia Turew)
- „Nie ma nudnych dni” – zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci w czasie ferii (Filia Widziszewo)

Koźmin Wlkp (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie autorskie z poetką i dziennikarką Stanisławą Łowińską
- Ferie zimowe w bibliotece: wyprawy książkowe w krainę bajek, papierowe fantazje, gry planszowe
- „Stanisław Ignacy Witkiewicz – dramaturg, prozaik, filozof” – wystawa książek z okazji 130. rocznicy urodzin autora i patrona roku 2015

Krobia (pow. Gostyń)

- Konkurs plastyczny z okazji Światowego Dnia Kota dla dzieci i wystawa pokonkursowa
- Bale postaci baśniowych dla dzieci (Krobia; Filia w Chwałkowie)

Krotoszyn

- I spotkanie z cyklu poświęconego twórczości Doroty Latour; pokaz filmu dokumentalnego „Smok z OXY” – Mikołaj Rej jakiego nie znamy
- Spotkanie autorskie z ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zalewskim
- Dobry zwyczaj – wypożyczaj! – akcja promująca czytelnictwo (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Biblioteka – miejsce przyjazne dla człowieka – zajęcia w przedszkolu (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Dzień Bezpiecznego Internetu – zajęcia w szkole podstawowej (Oddział dla Dzieci i Młodzieży)
- Masz problem? Czytaj książki! – warsztaty dla gimnazjalistów (Nowa Wieś)
- Ferie w bibliotece:
 - ~ Pierwsza pomoc przedmedyczna ratująca życie; prowadzący Łukasz Rabenda, ratownik –instruktor
 - ~ Bał Przebierańców – „W zamkowej bibliotece” – wybór najlepszego stroju bajkowego oraz najlepszej tancerki i tancerza
 - ~ Światowy Dzień Kota –zajęcia plastyczne

- ~ Bezpieczne wakacje z bezpiecznym przejazdem – spotkanie prowadził Jarosław Chmielarz, przedstawiciel Polskich Linii Kolejowych w Ostrowie Wielkopolskim
- ~ „Łasuch literacki” – spotkanie z kucharzem z Restauracji Wawrzyniak – Arkadiuszem Marciszem
- ~ Spotkanie z Człowiekiem Roku 2014 powiatu krotoszyńskiego Zbigniewem Młynarczykiem, wspólne gry planszowe, karciane i towarzyskie
- ~ Warsztaty scrapbookingowe – wykonywanie ozdobnych kartek, prowadzenie Kamila Żaruk – plastyk
- ~ Taniec moją pasją – roztańczone ferie – prowadziły przedstawicielki Temperature
- ~ Dzień komputerów w bibliotece „Komputerowy świat” – organizowała firma komputerowa Hardbit, prezentacja najnowszych gier komputerowych, konkursy oraz oglądanie filmów i bajek na dużym ekranie
- ~ Strefa Urody, Teatru i Tańca – spotkanie z konsultantką Magdaleną Idziorek
- „Najpiękniejsza Kartka Walentynkowa” – konkursy oraz warsztaty plastyczne w bibliotece; szkoła podstawowa (Filia nr 1 Krotoszyn, Chwaliszew Orpiszew)
- Dzień Bezpiecznego Internetu. Zajęcia dla klas III i V szkoły podstawowej – rozmowa na temat bezpiecznego surfowania, przypomnienie zasad dobrego zachowania w Internecie, oglądanie kreskówek „Zuzia i Tunio” – kl. III; „321 Internet” (Filia nr 3 Orpiszew)
- Walentynki w bibliotece. Zajęcia plastyczne dla klas I i III szkoły podstawowej (Filia nr 3 Orpiszew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „W Krainie Śnieżnych Bałwanków” – impreza czytelnicza dla dzieci (Filia w Pawłowicach)
- „O miłości słowami poezji” – wieczór poetycki (Filia w Pawłowicach)
- „Tłusty czwartek” – spotkanie regionalne (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Zimowe obrazki” – zajęcia plastyczne (Filia w Garzynie)
- „A tu babciu jest książka z bajkami... możesz ją wnukom czytać czasami...” – międzypokoleniowe czytanie
- „O miłości słowami poezji”, „Obraz kobiety w sztuce” – wystawy
- „Ferie w bibliotece” – zajęcia dla dzieci obejmujące m.in.:
- „Na zimowy czas Andersen” – głośne czytania, konkurs czytelniczy „Andersenada” – zostań ekspertem”, zimowe kino
- „Bez śniegu też można się bawić” – zajęcia ruchowe z chustą animacyjną, gry i zabawy, prace plastyczne

- „Co dzieje się zimą w lesie” – głośne czytanie, pogadanka
- „Sieciaki” – zajęcia nt. bezpiecznego korzystania z Internetu

Krzywiń (pow. Kościan)

- Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych – prelekcja Rafała Reczka z IPN w Poznaniu, wspomnienia O. Karola Meissnera OSB oraz koncert Dariusza Grzybkowskiego i Grzegorza Roszkowskiego

Leszno

- „Metamorfozy ornamentu” – wystawa prac Edwarda Gałustowa („Galeria Recto Verso”, „Galeria Lochy”)
- Spotkania autorskie z Mirosławem Wleklým – dziennikarzem, reportażystą i podróżnikiem, autorem książki „All Inclusive. Raj, w którym seks jest bogiem”
- Spotkanie Klubu Twój Styl – „Warsztaty plastyczne”
- Koncert muzyczny z cyklu „Wieczory u Brona”
- „Spotkanie z Rumunią” – poświęcone historii i kulturze Rumunii współorganizowane przez MBP i Fundację Centrum Aktywności Twórczej

Lipno (pow. Leszno)

- „Zakochani w książkach” – konkurs dla czytelników na recenzję ulubionej książki
- Spotkanie z iluzjonistą oraz warsztaty plastyczne
- Wyjazdy do Leszna (Muzeum Okręgowe, Centralna Szkoła Szybowcowa, kino, sala zabaw WMB)
- „Noc w Bibliotece” – karaoke, głośne czytanie książek, oglądanie bajek, zajęcia w oparciu o książkę Sherlocka Holmesa

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Dzień Seniora” – współorganizacja spotkania dla osób z terenu całej gminy wspólnie z GOPS i wójtem
- Pokaz magii – pokaz wykonany przez magika i iluzjonistę dla dzieci
- „Skarby naszej Biblioteki” – spotkanie z prezentacją unikatowych książek z księgozbioru podręcznego
- Warsztaty literackie dla gimnazjalistów prowadzone przez Stanisławę Łowińską
- „Jan Paweł II” – wystawa pocztówek i książek z pielgrzymek papieskich do Polski

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- Konkurs wiedzy o Powstaniu Wielkopolskim
- „Exlibris Biblioteki Publicznej” – konkurs plastyczny

Nowy Tomyśl

- Z cyklu „Pisarz nas gości” – spotkanie z Łukaszem Wierzbickim, autorem książek dla dzieci, m.in. „Afryka Kazika”, „Dziadek i niedźwiadek”, „Machiną przez Chiny”
- Z cyklu „Spotkania niebanalne”: „Gitarowy Ambient i Malarskie Projekcje” – spotkanie z Wojtkiem Więckowskim
- Z cyklu „Piątkowe Harce w Strefie Koloru” – zajęcia czytelnicze dla najmłodszych współorganizowane z 19. Drużyną Harcerską BUKI
- Nowotomyskie Piętro Wyrazów Literackich „WierszYstawka artystyczna” – prezentacja Grupy Literycznej na Krechę, promocja antologii WierszYstawki; prowadzenie: Łucja Dudzińska i Rafał Putz, oprawa muzyczna: Michał Cielebąk
- Wystawa „Malarstwo” Natalii Czarcieńskiej (Galeria na Piętrze)
- „Kochać, jak to łatwo powiedzieć...” – walentynkowy koncert w wykonaniu: Pawła Bączkowskiego (wokół), Janusza Musielaka (gitary), Pawła Głowackiego (bas)
- Dzień bezpiecznego Internetu – zajęcia dla uczniów szkół podstawowych na temat bezpieczeństwa w sieci, prowadzone przez Dariusza Borowskiego ze Stowarzyszenia Paruzja

Oborniki

- Koty są dobre na wszystko – spotkanie autorskie z Franciszkiem Klimkiem
- „Pod skrzydłami anioła. Anielskie wiersze ks. Jana Twardowskiego” – wieczór poetycko-muzyczny
- Warsztaty z Mądrą Sową:
 - ~ „Idzie luty, podkuj buty”
 - ~ „My się zimy nie boimy”
- Poezja religijna „Poetyckiego Wędrowca” – wieczór poetycko-muzyczny w kościele św. Krzyża w Obornikach
- „Bezpieczny senior” – wykład dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- „Niezwyczajne pontyfikaty w dziejach papieżstwa” – wykład Krzysztofa Springera
- Zajęcia z udzielania pierwszej pomocy
- Spotkanie z cyklu „Porozmawiajmy o...” – Lech Czaban

Orchowo (pow. Słupca)

- Jak wychować psa – spotkanie z Beatą Nyga, treserem psów
- Poszukujemy leśnych wrażeń – spotkanie z Adamem Wiatrem, leśnikiem
- Orchowo dawniej a dziś – spotkanie z historykiem
- Zdrowo się odżywiamy – spotkanie z dietetykiem
- W krainie wierszy – konkurs recytatorski dla dzieci

Ostrowite (pow. Słupca)

- Warsztaty biżuterii „Mały Jubiler”

Ostrzeszów

- Ferie 2015:
 - ~ „Kocie historie” – czytanie książek o kotach, zajęcia plastyczne
 - ~ „Zima lubi bajki” – czytanie bajek o zimie, zajęcia plastyczne, pejzaże zimowe, zagadki o zimie, wykonywanie bałwanka
 - ~ „Franklin i przyjaciele” – czytanie książek o żółwiku, szukanie ukrytych obrazów, rysowanie Franklina
 - ~ „W Stumilowym Lesie” – czytanie Kubusia Puchatka, zagadki o Kubusiu, wykonanie makiety Stumilionowego Lasu
 - ~ „Czym jest miłość” – wystawa

Pakosław (pow. Rawicz)

- „Zabawy ze słowem czyli gimnastyka słowa i języka” – zabawy edukacyjne

Pępowo (pow. Gostyń)

- „Gruzja” – prezentacja Haliny Radoły dla młodzieży

Piaski (pow. Gostyń)

- „Zimowe bajki” – zgaduj-zgadula dla dzieci (Filia w Szelejewie)

Pogorzela (pow. Gostyń)

- „Kot między książkami” – konkurs plastyczny dla dzieci i wystawa pokonkursowa
- „Kocie życie książek” – warsztaty plastyczne dla dzieci

Poniec (pow. Gostyń)

- „Franklin w bibliotece” – spotkanie dla dzieci z aktorem Piotrem Witoniem
- „Bajkowa śnieżna kraina” – konkurs czytelniczy dla dzieci (Filia w Żytowiecku)
- „Przeczytałem/łam ostatnio książkę” – konkurs czytelniczy dla dzieci i młodzieży (Filia w Żytowiecku)
- „Zima Muminków” – zajęcia plastyczno-literackie (Filia w Żytowiecku)

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Razem tworzymy lepszy Internet” – warsztaty edukacyjne z okazji Dnia Bezpiecznego Internetu (Bucz, Mochy)
- „Kocie ciekawostki” – warsztaty dla dzieci z okazji Dnia Kota (Bucz, Przemęt)

Rawicz

- „Magiczne słowo – CUDZE” – kontynuacja warsztatów manualnych dla przedszkolaków

- Ferie w bibliotece „Zimo, baw się z nami”:
 - ~ warsztaty plastyczno-manualne
 - ~ zajęcia stolikowe
 - ~ poranki z książką – głośne czytanie ulubionych książek
 - ~ konkursy rysunkowe i literackie
 - ~ akademia wyobraźni – podróż po wybranych państwach Europy
 - ~ papierowy, zimowy, na zielonym dywanie pokaz mody
 - ~ zimowy zawrót głowy – krzyżówki, zgadywanki, quizy
 - ~ turnieje gier planszowych
 - ~ zabawy ruchowe z chustą animacyjną
 - ~ „Internet wciąż zaskakuje” – zajęcia internetowe: wyszukiwanie informacji, gry
 - ~ przedstawienia teatru Art-Re z Krakowa: „Królowa Śniegu” i „Pchła Kręta”
- Poranki w Bibliotece:
 - ~ warsztaty plastyczne: lepimy bałwana z papieru
 - ~ głośno czytamy a w ciszy słuchamy N. Usenko „Bałwanki” i D. Gellner „Przedzokolakom”
 - ~ zabawy przy muzyce – „Przeboje MINI MINI”
- Galeria Jednego Obrazu: „Zima” – Daniel Wiatrowski

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Ferie w bibliotece... czyli wyprawa niesłychana Benedykta i Jana spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim

Rychtal (pow. Kępno)

- Wierszyki łamiące języki – konkurs dla dzieci

Rydzyzna (pow. Leszno)

- Zajęcia z dziećmi w oparciu o książkę Elizy Piotrowskiej „Tupcio Chrupcio. Kapryśna myszka” (Filia w Moraczewie)

Sompolno (pow. Kępno)

- Walentynki – wieczór poezji
- Kodeks walentynkowy i zabawy „Gorące serce” oraz „Pęknięte serce” – dla dzieci

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawy:
 - ~ Bezpieczny Internet „Sieciaki.pl.”
 - ~ „Walentynki”
 - ~ Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Mały książę” – spektakl dla dzieci Sapartowskiego Teatru Lalek
- „Chiny Państwo Środka” – prelekcja Katarzyny Machowiak

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Zimowa Akademia Malucha” – zajęcia edukacyjno- sportowe dla dzieci od 6 do 8 lat
- „Maluszki” – zabawa kolorami (Filia w Czaczu)

Trzcianka

- Sobotni wieczór z rosyjskimi romansami – wieczór literacko-muzyczny z zespołem „Anton Michaiłow Trio”
- Wyjątkowy jubileusz – spotkanie z poezją Elżbiety Panert-Mumot w interpretacji młodych aktorów Zespołu Teatralnego LOTKA z Młodzieżowego Domu Kultury
- „Senior potr@fi” – kurs obsługi komputera dla osób starszych
 - ~ Cofnij się w czasie – akcja Ferie 2015:
 - ~ Bal karnawałowy: zabawy taneczno-ruchowe przy muzyce – stroje z wybranej epoki
 - ~ Pocztówka z dawnych lat: przegląd starych pocztówek i tworzenie własnych pocztówek metodą kolażu
 - ~ „Jak to było przed wiekami” – zabawy ruchowe i zręcznościowe
 - ~ „Szlachcic czy chłop? – znajdź swój herb” – zajęcia plastyczno-techniczne
 - ~ „My Słowianie – czy znasz swoje korzenie?” – zajęcia literackie
 - ~ „Kamień na kamieniu, czyli jak powstały piramidy” – zajęcia literackie, przestrzenne
 - ~ „Ramię w ramię”: zajęcia integracyjne z uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz spotkanie z sierż. sztab. Esterą Bartol na temat bezpieczeństwa
 - ~ „Pierwotni wynalazcy” – zajęcia literackie i plastyczno-techniczne
 - ~ „Balonowa uczta” – kreatywne warsztaty

Wągrowiec

- „Szalone lata 90-te” – impreza czytelnicza
- Warsztaty Komputerowe dla Seniorów
- Indywidualne warsztaty komputerowe

Zagórów (pow. Słupca)

- Rozpoczęcie programu „Link do przyszłości” (druga edycja projektu w bibliotece) poprzez zorganizowanie i poprowadzenie spotkań z uczniami Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Zagórówie

- Spotkania warsztatowe z Iwoną Kanafą, młodą profesjonalistką, w ramach programu „Link do przyszłości”
- Zorganizowanie XXII eliminacji gminnych Międzypowiatowego Konkursu Recytatorskiego dla Szkół Podstawowych „Czerwieńcie, zieleńcie się słowa...”

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Balik Karnawałowy dla dzieci (Baszków)
- „Faworki, pączki i... czyli tłusty czwartek w bibliotece” (Baszków)
- Warsztaty decoupage (Baszków)
- „Przemoc – jak sobie z nią radzić?” spotkanie dla dzieci w ramach zajęć „Ferie w bibliotece” (Baszków)
- „Bałwankowo, bez śniegu ale zimowo” – zimowe czytanie, gry i zabawy, zajęcia plastyczne związane z zimą. Zajęcia w ramach „Ferii w bibliotece” (Baszków)
- „Z duchami zawsze jest wesoło” – zajęcia plastyczne, zabawy ruchowe, konkursy, czytanie książek tematycznie związanych z duchami. Zajęcia w ramach „Ferii w bibliotece” (Baszków)
- „Z bibliotecznej starej szafy, czyli w co babcia i dziadek grali, gdy byli mali” Zajęcia w ramach „Ferii w Bibliotece” (Baszków)
- „Pchła Krętaczka” – spektakl teatralny dla dzieci (Baszków, Konarzew, Zduny)
- Śpiewająca biblioteka – karaoke dla dzieci – „Biblioferie” (Konarzew)
- „Wstęp do niebezpiecznych pomysłów dzieci” – zajęcia biblioterapeutyczne
- „Necio i Internet” – spotkanie z dziećmi z przedszkola
- „To jestem JA!” – spotkanie w ramach cyklu „Fantazje na każdą okazję”
- „W pałacu Królowej Śniegu” – „Biblioferie”
- Ferie z Kotem Koczkodanem – „Biblioferie”
- Bajkowy Omnibus – „Biblioferie”
- „Spotkanie (nie tylko) z pasjami” – Tłusty czwartek i walentynki
- „Czy ten Pan i Pani są w sobie zakochani? – spektakl teatralny
- „Zdrowie to piękno – piękno to zdrowie” spotkanie z fryzjerką i kosmetyczką – dla młodzieży – „Biblioferie”
- „MOTÓR – czyli świat motoryzacji w świecie Klubu Motocykli Ciężkich i Weteranów OLDTIMERS – spotkanie dla młodzieży – „Biblioferie”
- „Karciany zawrót głowy, czyli kto nie ma szczęścia w kartach, ten ma w miłości” – zajęcia dla młodzieży – „Biblioferie”

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

BIBLIOTEKI. W: *Głos Wielkop.* (Wyd.1,2). – 2014, nr 294, s. 28

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wystawa fotografii „Gnieźnieńskie reminiscencje Mirosława Skrzypkowskiego”.

BIBLIOTEKI. W: *Głos Wielkop.* (Wyd.1,2). – 2015, nr 6, s. 20

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wystawa fotografii „Gnieźnieńskie reminiscencje Mirosława Skrzypkowskiego”.

BIBLIOTEKI. W: *Głos Wielkop.* (Wyd.1,2). – 2015, nr 24, s. 20

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: Wojewódzki Przegląd Wystaw Fotograficznych 2014 roku – „3 razy Ostrzeszów”; „Poza czasem” – cykl kilkudziesięciu miniatur fotograficznych; „Oblicza – zawody” – wystawa fotografii autorstwa Sławomira Skrobały.

CZYTAJĄC Barańczaka / Piotr Śliwiński; rozm. przepr. Violetta Szostak. W: *Gaz. Wyborcza.* – Poznań. – 2015, nr 1, s. 4-5

M.in. wzmianka o promocji książki Piotra Śliwińskiego „Poeta i duch wolności. Szkice o twórczości Stanisława Barańczaka” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

DUCH wolności. W: *Monitor Wielkop.* – 2015, nr 3, s. 11

Książka „Poeta i duch wolności” o Stanisławie Barańczaku wydana przez WBPICAK w Poznaniu.

DZIEŃ z Barańczakiem / Stefan Drajewski. W: *Głos Wielkop.* – 2015, nr 23, s. 17

M.in. premiera książki o Stanisławie Barańczaku „Poeta i duch wolności” wydanej przez WBPICAK.

NAGRODA dla Mariusza Grzebalskiego / T.J. W: *IKS.* – 2015, nr 1, s. 77

Nagroda Fundacji Kultury Polskiej dla Mariusza Grzebalskiego, poety i prozaika, redaktora, pracownika WBPICAK w Poznaniu.

NAGRODA dla Mariusza Grzebalskiego : Fundacja Kultury Polskiej / (MAZ). W: *Głos Wielkop.* (Wyd.1,2). – 2014, nr 297, s. 17

Nagroda Poznańskiej Filii Fundacji Kultury Polskiej w dziedzinie kultury za budowanie społeczeństwa obywatelskiego dla poety i prozaika, redaktora Wielkopolskiej Biblioteki Poezji, pracownika WBPICAK w Poznaniu.

NAGRODA za unijne zdjęcia ciuchci / krzem. W: G a z . Ś r e d z k a . – 2014, nr 50, s. 14

Konkurs „Wielkopolska Press Photo 2014” z udziałem w jury Władysława Nielipińskiego, instruktora fotografii w WBPICAK w Poznaniu.

NIE marnowałem czasu / Mariusz Grzebalski ; rozm. przepr. Piotr Śliwiński. W: I K S . – 2015, nr 2, s. 26-27

Twórczość i działalność Mariusza Grzebalskiego, poety i prozaika, redaktora, kierownika Wydawnictwa WBPICAK.

OTWARCIE Biblioteki. W: P o w i a t y – G m i n y . – 2015, nr 3, s. 14

Otwarcie Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Zbąszyniu z udziałem przedstawicieli WBPICAK w Poznaniu: dyr. Iwony Smarsz i Pawła Andersa.

POETA i duch wolności / T.J. W: I K S . – 2015, nr 2, s. 85

Książka poświęcona Stanisławowi Barańczakowi „Poeta i duch wolności” wydana przez WBPICAK.

POGORZELSKI questing / ES. W: A B C . – 2014, nr 94, s. 14

Quest stworzony pod patronatem WBPICAK w Poznaniu i wydany w serii Wielkopolskie Questy.

POZNAJ dzieła Iłakowiczówny / (MI). W: G ł o s W i e l k o p . – 2015, nr 21, s. 8

Wieczór w Pracowni Muzuem J.I. Kraszewskiego poświęcony książce „Kazimiera Iłakowiczówna, listy do siostry Barbary Czerwijowskiej...” Wydawnictwa WBPICAK.

TO WIECZÓR dla Barańczaka / Violetta Szostak. W: G a z . W y b o r c z a . – Poznań. – 2015, nr 4, s. 5

M.in. o książce Piotra Śliwińskiego „Poeta i duch wolności. Szkice o twórczości Stanisława Barańczaka” przygotowanej przez Wydawnictwo WBPICAK.

W ROCZNICĘ urodzin M. Jackowskiego / (obk). W: P r z e m i a n y n a S z l a k u P i a s t o w s k i m . – 2014, nr 50, s. 22

M.in. impreza jubileuszowa w Pobiedziskach w formie testu wiedzy o Maksymilianie Jackowskim. Patronat nad spotkaniem objęła WBPiCAK w Poznaniu.

WIECZÓR z Kazimierą Hłakowiczówną / (BLD). W: G ł o s W i e l k o p . – 2015, nr 20, s. 8

Spotkanie promujące książkę „Kazimiera Hłakowiczówna, listy do siostry Barbary Czerwijowskiej...” Wydawnictwa WBPiCAK.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 1, s. 79

Nowości wydawnicze WBPiCAK, m.in. „Poeta i duch wolności. Szkice o twórczości Stanisława Barańczaka”, pod red. Piotra Śliwińskiego.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 2, s. 93

Imprezy organizowane przez WBPiCAK w lutym 2015 roku

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2015, nr 1, s. 88

Wojewódzki Przegląd Wielkopolskich Wystaw Fotograficznych 2014 roku – prezentacja dorobku ważniejszych klubów fotograficznych, konkursów i warsztatów w styczniu 2015 roku.

WYDANE listy. W: G a z . W y b o r c z a . – Poznań. – 2014, nr 264, dod. Co jest grane, s. 12

Spotkanie z Lucyną Marzec, edytką książki „Kazimiera Hłakowiczówna, listy do siostry Barbary Czerwijowskiej ...” Wydawnictwa WBPiCAK.

Z TELEWIZJI do biblioteki / Marek Zaradniak. W: G ł o s W i e l k o p . – 2015, nr 1, s. 8

Sylwetka Przemysława Toboły, nowego rzecznika prasowego WBPiCAK w Poznaniu.

ZMIENIAMY przestrzeń w bibliotekach / Magdalena Bzdawka, Magdalena Runok. W: B i b l i o t e k a r z . – 2014, nr 12, s. 20-22

Pracownicy WBPiCAK o aranżacji i designie w bibliotece.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Doktorat honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu** w 2015 roku otrzymała *Julia Hartwig*, polska poetka, eseistka i tłumaczka.
- **Medal Młodej Sztuki** 2015 w dziedzinie literatury otrzymała *Anita Jarzyna* „za cierpliwą pasję do badania literatury i wielkie serce do propagowania jej w obojętniejącym świecie”.
- **Nagrodę im. Jana Długosza** w 2014 roku otrzymał *Grzegorz Niziołek* za książkę „Polski teatr Zagłady”.
- **Nagrodę im. Wisławy Szymborskiej** w 2014 roku otrzymała *Julia Hartwig* za tomik poezji „Zapisane”.
- **Nagrodę im. Zbigniewa Herberta** w 2015 roku otrzymał *Ryszard Krynicki*, poeta i tłumacz.
- **Nagrodę „Literatury na świecie”** za 2013 rok otrzymali: *Ewa Zaleska* za przekład trylogii Javiera Mariasa „Twoja twarz jutro” – kategoria prozy; *Grzegorz Franczak* i *Aleksandra Kłęczar* za przekład „Poezje wszystkie” Katullusa – kategoria poezji; *Julia Różewicz* za przekład „Plastikowego M3, czyli czeskiej pornografii” Petry Hulovej i *Dariusz Żukowski* za przekład książki Rema Koolhaasa „Deliryczny Nowy Jork” – kategoria nowa twarz; *Olga Kubińska* za książkę „Przybyłem tu by umrzeć” – kategoria translatologia, leksykografia i literaturoznawstwo. Za najlepszą serię wydawniczą uznano „Eidos”; Nagrodę specjalną „Mamut” za przekłady poezji otrzymał *Andrzej Szuba*.
- **Nagrodę „Nowych Książek”** za 2014 rok otrzymał *Andrzej Mencwel* za książkę „Stanisław Brzozowski. Postawa krytyczna. Wiek XX”.
- **Nagrodę Paszport „Polityki”** w dziedzinie literatury za 2014 rok otrzymał *Zygmunt Miłoszewski* „za stworzenie cyklu powieści kryminalnych, w których wciągająca intryga łączy się z przenikliwym portretem współczesnej Polski i diagnozą kluczowych problemów społecznych”.
- **Nagrodę Poetycką im. Krystyny i Czesława Bednarczyków** przyznano m.in. książce poetyckiej *Krzysztofa Lisowskiego* „Poematy i wiersze do czytania na głos” wydanej przez WBPiCAK w Poznaniu.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrode Booker Prize** 2014 otrzymał *Richard Flanagan* za powieść „The Narrow Road to the Deep North”.

C. Zmarli

- **Krzysztof Krauze** (24.12.2014), reżyser i scenarzysta filmowy
- **Stanisław Barańczak** (26.12.2014), poeta, tłumacz, eseista, krytyk literacki związany z Poznaniem
- **Tadeusz Konwicki** (7.01.2014), prozaik, scenarzysta i reżyser